

**"JOTTA POHJANMAASTA EI TULISI MAAILMAN SEU-
RAAVAA WUHANIA": TURKISTARHAUKSEN MORAALI-
NEN OIKEUTTAMINEN MEDIAKESKUSTELUSSA 2023-
2024**

Minna Kokko
Maisterintutkielma
Sosiologia
Yhteiskuntatieteiden ja filo-
sofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Syksy 2024

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Tekijä Minna Kokko	
Työn nimi "Jotta Pohjanmaasta ei tulisi maailman seuraavaa Wuhania": Turkistarhauksen moraalinen oikeuttaminen mediakeskustelussa 2023–2024	
Oppiaine Sosiologia	Työn tyyppi Maisterintutkielma
Aika Syksy 2024	Sivumäärä 58 + 6
Ohjaaja Markku Lonkila	
Tiivistelmä Lintuinfluenssan leviäminen suomalaisilla turkistarhoilla toi turkistarhauksen mediakeskustelun keskiöön kesällä 2023. Tämän tutkimuksen tehtävä on selvittää, miten turkistarhasta oikeutetaan moraalisesti suomalaisessa mediakeskustelussa. Tutkimukseni sijoittuu moraalisosialogian kentälle: työn teoreettisena viitekehyksenä toimii Luc Boltanskin ja Laurent Thévenot'n oikeuttamisteoria ja menetelmänä julkisen oikeuttamisen analyysi (JOA). Tutkimuksen aineisto koostuu Helsingin Sanomissa, Maaseudun Tulevaisuudessa ja Ylellä käydystä turkistarhasta koskevasta mediakeskustelusta aikavälillä elokuu 2023–tammikuu 2024. Tutkielman aineistossa vedottiin eniten ekologian, markkinoiden ja terveyden maailmaan. Ekologian ja terveyden maailmasta käsin perusteltiin turkistarhauksen kieltämistä. Markkinoiden maailman oikeutusten välillä vallitsi sisäinen kiista eli markkinoiden maailmaan vedoten sekä puolustettiin että vastustettiin turkistarhasta. Ekologian maailman suosio aineistossa osoittaa, että turkistarhauskeskustelu pitää nykyään sisällään voimakkaan vaatimuksen eläinten oikeuksien ja hyvinvoinnin puolesta. Kansainvälisen ilmapiirin vaikutus on siis nähtävillä myös Suomessa, vaikka elinkeino on Suomessa vielä laillinen. Esitän tutkielmassa oikeuttamisteoriaan uuden lisäyksen, terveyden maailman, ja perustelen, miksi terveyden maailmaa voidaan pitää itsenäisenä oikeuttamisen maailmana.	
Asiasanat turkistarhaus, ihmis-eläinsuhde, turkiseläimet, tuotantoeläimet, oikeuttamisteoria, julkisen oikeuttamisen analyysi, moraalisosialogia	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

TAULUKOT

Taulukko 1. Esimerkki vaateen jäsentämisestä JOA:ssa (Luhtakallio & Ylä-Anttila, 2011)	34
Taulukko 2. Esimerkki vaateen jäsentämisestä tässä tutkimuksessa	34
Taulukko 3. Oikeuttamisteorian maailmoihin vetoaminen aineistossa.....	36
Taulukko 4. Puhujat ja puhekerrat mediakeskustelussa – keiden ääni pääsee kuuluviin?	37

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	YHTEISKUNNALLINEN KONTEKSTI.....	5
2.1	Ihmis-eläinsuhteesta: turkiseläinten kulttuurinen luokittelu	5
2.2	Turkistuotanto Suomessa ja Euroopassa	9
3	AIEMPI TUTKIMUS	14
3.1	Turkistarhausta käsittelevät maisterintutkielmat	14
3.2	Turkistarhausta käsittelevät väitöskirjat	19
4	TEOREETTINEN VIITEKEHYS: BOLTANSKIN & THÉVENOT'N OIKEUTTAMISTEORIA	24
4.1	Markkinoiden maailma	26
4.2	Teollisuuden maailma	27
4.3	Kansalaisuuden maailma	27
4.4	Kodin maailma	28
4.5	Maineen maailma	28
4.6	Inspiraation maailma	29
4.7	Ekologian maailma	30
4.8	Kritiikit ja kompromissit oikeuttamisteoriassa	30
5	AINEISTO JA MENETELMÄ	33
6	TULOKSET	36
6.1	Turkistarhaus rahassa: kannattavaa vai ei?	38
6.2	Vaakakupissa turkistarhaajien ammattitaito ja tuottavuus	40
6.3	Solidaarisuus jaettuna moraalisenä periaatteena	42
6.4	Turkistarhaus elinkeino- ja kulttuuriperintönä	44
6.5	Turkistarhaus maineen heikentäjänä	45
6.6	Itseisarvona luonto ja eläin	46
6.7	Terveysten maailma - terveys yhteisen hyvän periaatteena	47
6.8	Hybridivaateet	50
7	POHDINTA	52
8	LOPUKSI	56
	LÄHTEET	59
	AINEISTOVIITTEET	63

1 JOHDANTO

Keskustelu turkistarhauksen tulevaisuudesta Suomessa on ajankohtainen, sillä Suomi lukeutuu harvenevaan joukkoon Euroopan maita, jotka yhä sallivat turkistarhauksen. Norjassa turkistarhauksen kieltävä laki hyväksyttiin vuonna 2019 ja siirtymäaika annettiin vuoteen 2025 asti. Norjan viimeiset turkistarhat sulkivat ovensa kaksi vuotta ennen kuin kiello astui voimaan. Siirtymää tuettiin Norjassa rahallisella kompensatiolla, siirtymätukiohjelmalla ja uudelleentyölistymistä edistävällä järjestelmällä. Alankomaissa kiellettiin chinchillojen ja kettujen tarhaus vuonna 2008 ja minkkien vuonna 2013. Tarhauskiellon oltiin suunniteltu astuvan voimaan alun perin vuonna 2024, mutta sitä aikaistettiin vuodeksi 2021 COVID-19-pandemian takia. Siirtymää tuettiin purkamis- ja muuntamistuella, pandemiaan liittyvällä turkiseläinten lopettamiskorvauksella, kiellon aikaistamiseen liittyvällä kompensatiojärjestelyllä sekä uudelleentyölistymistä tukevalla järjestelmällä. Turkistuottajien etujärjestö vastusti kielloa ja haastoi valtion oikeuteen turkiskiellon kumoamiseksi, mutta tuomioistuin päätyi siihen, että kiello ei ollut lainvastainen tai epäreilu turkistarhausyrittäjiä kohtaan. Italiassa hyväksyttiin vuonna 2021 kiello, joka määräsi olemassa olevat turkistarhat suljettaviksi kuuden kuukauden sisällä. Turkistarhaajille myönnettiin kompensationa kolme miljoonaa euroa Italian maatalousministeriöltä. Turkistarhauksen tilalle ehdotettiin ratkaisuksi siirtymää kiertomaatalouteen sekä tarhojen muuntamista uusiutuvan energian tuottamiseen – eli käytännössä aurinkovoimatuotannon lisäämistä maatalousalueilla. Useilla tiloilla harjoitettiin jo ennen siirtymää muita elinkeinoja, kuten energiatuotantoa, maanviljelyä, rakennustoimintaa sekä majoituspalveluita. (Vinnari, 2022, 18–20)

Norjan, Alankomaiden ja Italian tapaukset ovat esimerkkejä siitä, miten Euroopassa on toimittu turkistarhauksen kieltämisen ja siirtymäajan suhteen. Turkistarhauksen tulevaisuus on ollut Suomessa pitkään poliittisen keskustelun mielenkiinnonkohteena, sillä Suomi lukeutuu harvenevaan joukkoon Euroopan maita, jotka yhä sallivat turkistarhauksen. Elinkeinoa on harjoitettu Suomessa kohtuullisen

vapaasti, mutta linja, jonka suuri osa Euroopan maista on ottanut, on haastanut suomalaiset pohtimaan turkistarhauksen moraalisia oikeutuksia Suomessa.

Kesällä 2023 tapahtui merkittävä käänne, joka toi turkistarhauksen suoraan julkisen keskustelun keskiöön: lintuinfluenssa levisi suomalaisilla turkistarhoilla, mikä kiinnitti välittömästi median huomion. Julkisessa keskustelussa voimistui huoli influenssan mahdollisesta eskaloitumisesta pandemiaksi ja tilannetta verrattiin koronaviruksen alkuvaiheisiin, jolloin virus levisi eläintorilta Wuhanista. Katseet siirtyivät kohti turkistarhausta – turkistarhauksen tulevaisuutta koskevalle keskustelulle oli katettu pöytä valmiiksi.

Tässä tutkimuksessa selvitän, miten turkistarhausta oikeutetaan moraalisesti suomalaisessa mediakeskustelussa ajanjaksona 2023–2024, eli millaisia argumentteja aineistossa esitetään turkistarhausta vastustettaessa ja puolustettaessa. Tutkimuksen teoreettisena viitekehysenä toimii Luc Boltanskin ja Laurent Thévenot'n oikeuttamisteoria. Tutkimusmenetelmänä käytän julkisen oikeuttamisen analyysia (JOA). Yhdistelen aineiston analyysissä laadullista ja määrällistä analyysia, kuten JOA:ssa on tapana. Tutkimuksen aineisto koostuu Helsingin Sanomissa, Maaseudun Tulevaisuudessa ja Ylellä käydystä mediakeskustelusta eli turkistarhaukseen liittyvistä uutisteksteistä, lehtikirjoituksista ja mielipidekirjoituksista. Aineisto on kerätty välillä elokuu 2023–tammikuu 2024, sillä tuona aikana mediakeskustelu turkistarhauksesta yltyi lintuinfluenssan levitessä suomalaisilla turkistarhoilla. Lintuinfluenssa toimii siis työn ajallisena kontekstina, mutta ei ole tarkastelun keskiössä.

Tutkimukseni sijoittuu moraalisosio­logian kentälle. Turkistarhausta ei ole juuri tutkittu moraalisosio­logian näkökulmasta, joten tutkimukseni lisää ymmärrystä sitä, millaista moraalista keskustelua turkistarhauksesta käydään Suomessa. Tutkimus moraalisen oikeuttamisen tavoista on tärkeää, sillä se auttaa ymmärtämään julkisten kiistojen luonnetta ja sisältöä. Boltanskin ja Thévenot'n oikeuttamisteorian ainutlaatuisuus piilee siinä, että se tunnistaa rajatun määrän yleisiä moraalisia periaatteita, joihin julkisissa kiistoissa usein vedotaan (Lonkila, ym., 2021, 271). Tämä tutkimus on luonteeltaan kuvaileva eikä se ota kantaa etiikkaan tai siihen, mitkä oikeutukset ovat oikeita tai vääriä. Tutkimus ei myöskään ota kantaa siihen tulisiko turkistarhauksen jatkaa vai tulisiko se kieltää, sillä se ei ole oikeuttamisteorian tai JOA:n tarkoitus (Lonkila ym., 2021; Lonkila & Lehtonen, 2013; Luhtakallio & Ylä-Anttila, 2011; Thévenot, 2011). Sen sijaan tutkimuksellinen huomio keskittyy tässä tutkimuksessa niihin oikeuttamisen tapoihin, joita mediakeskustelussa käytetään turkistarhausta puolustettaessa ja vastustettaessa.

Lähden liikkeelle esittelemällä tutkimuksen laajempaa kontekstia eli suomalaista ihmis-eläinsuhdetta. Käyn läpi tekijöitä, jotka liittyvät siihen, millaiseksi suhteemme turkiseläimiä kohtaan on vuosikymmenten aikana muovautunut – luku

2.1. toimii siis johdatteluna tutkimuksen aiheeseen. Luvussa 2.2. siirryn kuvaamaan yksityiskohtaisemmin turkistuotantoa Suomessa ja Euroopassa. Selvennän turkisteollisuuden kehityskulkua käsityöalasta teollistuneeksi alaksi sekä sitä, miten muoti vakiinnutti turkisten käytön yleistä hyväksyttävyyttä. Käsittelen turkisteollisuutta luvussa ensisijaisesti Euroopan ja Suomen näkökulmasta ja päätän luvun nykypäivän Suomeen, kevääseen 2024.

Kontekstilukujen jälkeen esittelen aiempaa tutkimuskirjallisuutta: pääluvussa 3. käyn läpi tutkimustani edeltäneitä maisterintutkielmia ja väitöskirjoja, jotka liittyvät turkistarhaukseen ja tuotantoeläimyyteen. Luvun lopussa suhteutan tutkimukseni aiempaan tutkimuskirjallisuuteen ja pohdin, mitä uutta tutkimukseni tuo turkistarhausta käsittelevän tutkimuksen kentälle. Luvussa 4. esittelen tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen eli Boltanskin ja Thévenot'n oikeuttamisteorian. Tutustutan lukijan Boltanskin ja Thévenot'n esittämään kuuteen oikeuttamisteorian maailmaan sekä Lafayén ja Thévenot'n lisäämään ekologian maailmaan. Luvun lopussa selvennän sitä, miten oikeuttamisen maailmoista käsin voidaan kritisoida muita oikeuttamisen maailmoja ja toisaalta myös pyrkiä maailmojen välisiin kompromisseihin.

Luvussa 5. esittelen tutkimuksen metodin ja aineiston. Kuvailen millainen aineisto on ja miten se on kerätty. Esittelen myös julkisen oikeuttamisen analyysimenetelmän ja kerron, miten sovelsin sitä tähän tutkimukseen. Metodin ja aineiston esittelyn jälkeen käyn läpi analyysin tulokset pääluvussa 6. Aloitan tulosten läpikäynnin kahdesta taulukosta, joissa kiteytän aineistossa esiintyneiden puhujien puhekertojen ja oikeuttamisen maailmoihin vetoavien vaateiden lukumääriä. Tämän jälkeen siirryn kuvaamaan tuloksia yksityiskohtaisemmin siten, että käsittelen jokaiseen maailmaan liittyvät vaateet omissa alaluvuissaan (luvut 6.1.–6.7). Alaluvut noudattavat samaa järjestystä kuin teoriaa käsittelevässä luvussa, eli lähdän liikkeelle markkinoiden maailmasta, jonka jälkeen esittelen teollisuuden, kansalaisuuden, kodin, maineen ja ekologian maailmoihin liittyvät tulokset. Alaluvussa 6.7. esittelen uuden oikeuttamisen maailman, terveyden maailman. Kuvaan, millaisena terveyden maailma ilmeni tässä aineistossa ja perustelen, miksi terveyden maailmaa voidaan pitää itsenäisenä oikeuttamisen maailmana. Terveyden maailman esittelyn jälkeen käsittelen aineistossa ilmenneitä hybridioikeutuksia alaluvussa 6.8.

Pääluku 7. sisältää tulosten pohdintaa. Pohdin analyysin tulosten laajempaa kontekstia ja merkitystä syvemmin. Aluksi vedän yhteen tutkimuksen tuloksia: kuvailen, mihin oikeuttamisen maailmoihin puhujat vetosivat argumentoidessaan turkistarhauksen puolesta tai sitä vastaan. Tämän jälkeen kuvailen maailmojen sisäisiä kiistoja sekä maailmojen välisiä ulkoisia kiistoja. Lisäksi esitän, ketkä puhujat toistuivat aineistossa eniten ja pohdin sitä, mistä tämä johtuu. Pohdin myös tutkimukseni tuloksia laajemmassa tutkimuksellisessa kontekstissa – käsittelen sitä,

miten tutkimukseni tukee tutkijoiden havaintoja kansalaisuuden maailmasta "superkategoriana" (Luhtakallio & Ylä-Anttila, 2011, 46).

Viimeisessä pääluvussa (luku 8.) suhteutan tutkimukseni aiemman tutkimuskirjallisuuden kontekstiin ja pohdin, mitä tutkimukseni tulokset kertovat turkistarhausta koskevasta mediakeskustelusta. Liitän tutkimuksen tulokset laajempaan yhteiskunnalliseen kontekstiin ja tiivistän havaintoni liittyen tutkimukseni keskeiseen löydökseen, terveyden maailmaan. Puhun jatkotutkimuksen tarpeesta ja siitä, mitä olisi mielenkiintoista tutkia aiheeseen liittyen jatkossa. Lisäksi kuvailen turkistarhauksen tulevaisuuden vaihtoehtoja ja pohdin, mitä turkistarhaukselle mahdollisesti käy tulevaisuuden Suomessa.

2 YHTEISKUNNALLINEN KONTEKSTI

2.1 Ihmis-eläinsuhteesta: turkiseläinten kulttuurinen luokittelu

Kaski ja Latva (2022, 64) huomauttavat, että vaikka nyky-Suomessa kissa ja koira mielletään rakkaiksi perheenjäseniksi ja lemmikkieläimiksi, pidettiin näitä 1800-luvun Suomessa vielä turkiseläiminä. Kissojen ja koirien nahkoja mainostettiin sanomalehdissä ja niistä valmistettiin vaatteita. Vuoden 2020 huhtikuussa Kiina ilmoitti uudesta laista, jonka mukaan kissa ja koira eivät ole enää tuotantoeläimiä vaan lemmikkejä (Schuurman & Kotilainen, 2022, 119). Kissojen ja koirien kulttuurinen uudelleenkategorisoiminen kuvastaa sitä, miten ihmis-eläinsuhde voi muuttua ajan mukana sekä sitä, miten eläinten kulttuurinen määrittely vaikuttaa siihen, miten ihmiset kohtelevat eläimiä käytännön elämässä. Nykyään kissojen ja koirien nahkojen myyminen tuntuu monen mielestä vieraalta ja kaukaiselta ajatukselta, sillä kissat ja koirat ovat siirtyneet lemmikkieläimen kategoriaan syötävien ja turkikseksi hyödynnettävien eläinten kategoriasta.

Sosiologinen eläintutkimus pyrkii vastaamaan kysymykseen siitä, miksi eläimistä on olemassa tietynlaisia käsityksiä (Tuomivaara, 2016, 124). Ihmisyys ja eläimyys sekä niiden välinen eronteko ovat sosiaalisia konstruktioita ja kuten muillakin sosiaalisilla konstruktioilla, niillä on mahdollisuus muuttua ajan ja kontekstin mukana, mutta ne voivat olla myös hyvin pitkäaikaisia ja pysyviä. On tärkeää ymmärtää, miten nämä käsitykset rakentuvat ja miten ne vaikuttavat eläimiin, joita ne koskevat. Konstruoiduille eläinkäsityksille on tyyppillistä se, että ne 'luonnollistuvat'. Kulttuuri näyttäytyy usein luonnollisena ja se tulkitaan usein kuvastimeksi siitä, "mitä asiat ovat". Kulttuuri on myös tehokkaimmillaan silloin, kun se naamioituu luonnoksi. Luonnollisuus on kuitenkin aina mahdollista kyseenalaistaa:

kulttuuri näyttää luonnolliselta ainoastaan niin kauan, kun vaihtoehtoisia tottumuksia ei tunnusteta, tiedetä tai huomata. (Tuomivaara, 2016, 124–125)

Eläimiä luokitellaan niihin liitettyjen ominaisuuksien ja merkityksen perusteella sekä yhteiskunnan tarpeista käsin (Shuurman & Kotilainen, 2022, 119). Kulttuuriset eläinluokittamiskategoriat periytyvät sukupolvelta toiselle jo lapsuudessa, ja kun kategoriat on sisäistetty ja opittu, on niitä vaikea kyseenalaistaa. Toisaalta kulttuurisille eläinluokittamiskategorioille on myös ominaista, että niitä on useita erilaisia ja ne voivat muuttua: on mahdollista, että jokin luonnollisena pitämämme asia paljastuu vain kulttuuriseksi käsitykseksi eläimestä (Tuomivaara, 2016, 125). Ihmis-eläinsuhteiden vaihtelevuuden ja monimutkaisuuden vuoksi niiden rakentumisen selittämistä kaikenkattavalla yhteiskuntatieteellisellä mallilla on pidetty mahdottomana (Malila, 2022, 167). Tutkijat ovat kuitenkin yksimielisiä siitä, että eläinten kulttuurinen kategorisoiminen määrittää keskeisesti sitä, miten ihmiset kohtelevat eläimiä.

Yleisellä tasolla eläinten luokittelua moderneissa yhteiskunnissa määrittelee niiden jakaminen villoihin ja kesyihin sekä luonnonvaraisiin ja ei-luonnonvaraisiin eläimiin. Luokittelua kotieläinten ja luonnonvaraisten eläinten välillä on pidetty häilyvänä, sillä luonnontieteellisiä kriteereitä kotieläinten ja luonnonvaraisten eläinten erottamiseen on vaikea löytää. Tuomivaara (2016) huomauttaa, että monet villoiksi ja luonnonvaraisiksi mielletyt eläimet voivat olla voimakkaasti riippuvaisia ihmisistä ja samanaikaisesti jotkut kotieläiminä pidetyt eläimet voivat viettää käytännössä luonnonvaraisen eläimen elämää hankkien itse oman ravintonsa. Ristiriitaisuudestaan huolimatta villin ja kesyn välinen erottelu on säilynyt kulttuurisesti keskeisessä asemassa. (Tuomivaara, 2016, 128)

Eläimen kulttuurisen kategorisoimisen lisäksi keskeistä on se, miten ihmiset päätyvät ylläpitämään erilaisia ihmis-eläinsuhteita. Erilaisia tekniikoita eläinsuhteiden ylläpitämiseen ovat Tuomivaaran (2016, 133) mukaan eläimen esineellistäminen tai yksilöllistäminen, etäännyttäminen tai lähentäminen ja vastuunkielto tai vastuunotto. Näistä tekniikoista etäisyyden ja läheisyyden säätely on yksi keskeisimmistä eläinsuhteiden ylläpitostrategioista. Lähentäminen on tyypillistä lemmikkieläinten kohdalla ja etäännyttäminen tuotantoeläinten kohdalla. Tuomivaara (2016, 132) toteaa, että tuotantoeläimet ovat kuin muukalaiset yhteiskunnassa: fyysisesti ne sijaitsevat keskellä yhteiskuntaa, mutta sosiaalisesti ne ovat hyvin etäisiä. Tällä Tuomivaara (2016, 132) tarkoittaa, että tuotantoeläimiä ei kohdata, vaikka ne olisivat läsnä. Lemmikkieläimet eroavat tuotantoeläimistä siten, että ne ovat sekä fyysisesti että sosiaalisesti läheisiä ja ne kohdataan aidosti. Ihmisten ylläpitämä etäisyys tuotantoeläimiin mahdollistuu siten, että tuotantoeläinten kanssa työskentelevät ihmiset kohtaavat eläinyksilöitä vain lyhyen aikaa kerrallaan: kun eläintä ei kohdata pitkäkestoisemmin, sen yksilölliset ominaisuudet eivät nouse esiin, jolloin siitä on hel-

pompi etäännyä. Lemmikkieläimen kanssa ollaan tekemisissä useita kertoja päivän aikana ja eläimen kanssa leikitään, jolloin sen yksilölliset persoonallisuuden piirteet kiinnittävät huomiomme.

Tuomivaaran (2016, 133) mukaan muita keskeisiä keinoja ylläpitää eläinmääritelmiä on esineellistäminen ja yksilöllistäminen. Esineellistävässä tekniikassa eläimistä saatetaan puhua tuotteena, materiaalina tai välineenä. Eläimiin voidaan viitata massana tai rahayksikkönä – keskeistä on se, että eläimen yksilökohtaisia ominaisuuksia ei huomioida. Turkiseläinten suhteen esineellistäminen ilmenee esimerkiksi siten, että turkiseläinten teurastuksen aikaa kutsutaan elinkeinon piirissä "sadonkorjuuksi" (Latva, 2020, 110). Tuotantoeläinten keskuudessa eläinten yksilöllisyyden kieltämistä vahvistaa niiden suuri määrä sekä se, että usein tuotantoeläinten suhteen pyritään ulkoiseen tai geneettiseen yhdenmukaisuuteen (Tuomivaara, 2016, 133). Eläinten esineellistäminen ei siis näy ainoastaan puhetapana, vaan myös konkreettisesti siinä, miten ihminen kohtelee esineellistämäänsä eläintä. Myös Torssonen (2022, 127) on kiinnittänyt huomiota tuotantoeläinten esineellistämiseen ja tuotteistamiseen: hänen mukaansa tuotantoeläinten ja ihmisten välinen suhde on muodostunut pääoman värittämäksi. Hän lainaa sosiologi Rhoda Wilkien käsitettä 'tunteva tavara', joka viittaa tuotantoeläinten ristiriitaiseen asemaan tuotantovälineinä ja tuntevina olentoina. Tavarana olon ja tuntevuuden ristiriita aiheuttaa Wilkien mukaan ihmis-eläinsuhteeseen eräänlaisen heiluriliikkeen, jossa eläin kohdataan joko tunteva olentona tai tavarana (Torssonen, 2022, 128).

Tuotantoeläinten kohtelun kannalta keskeistä on myös se, miten ihmiset käsittelevät tuotantoeläimyyden herättämiä tunteita. Tuomivaaran (2016, 135) mukaan keskeisimmät tunteiden hallintakeinot ovat vastuunotto ja vastuunkielto. Tuotantoeläinten kanssa työskentelevät ihmiset voivat pyrkiä hallitsemaan tunteitaan siten, etteivät koe olevansa vastuussa eläimelle aiheutetusta vääryydestä tai kivusta: esimerkiksi vakuuttamalla itsensä siitä, että eläimelle tuotettu kipu ei ole varsinaisesti heidän itsensä aiheuttamaa, tai vastuuttamalla joku muu siitä itsensä sijaan. Eläinten teurastukseen kuuluva työnjako myöskin osittaa vastuun eläimen kuolemasta useammalle työskentelyketjuun kuuluvalla henkilöllä: eläimen kanssa vietetty aika sitä teurastaessa vähenee, jolloin prosessista ja eläimen kohtelun vastuusta voi olla Tuomivaaran (2016, 135) mukaan helpompi etäännyä emotionaalisesti.

Kuten Schuurman ja Kotilainen (2022, 104) toteavat, on viime kädessä kysymys siitä, mitä eläimiä haluamme pitää lähellämme ja miten suhtaudumme niiden kuolevaisuuteen. Tuotantoeläimet eivät asetu sosiaalisesti lähelle ihmistä lemmikkieläinten tavoin, mutta eivät myöskään yksiselitteisen etääksi ihmisestä, kuten luonnonvaraiset eläimet. Lisäksi turkiseläimet (minkit, supikoirat ja ketut) ovat poikkeuksia tuotantoeläinten joukossa, sillä ne eivät ole samalla tavalla

domestikoituja kuin muut tuotanto- ja kotieläimet (kuten lehmät, lampaat, siat, kanat). Turkiseläimiä pidetään siis sekä villin, etäisen eläimen että tuotantoeläimen kategorioissa: tuotantoeläimyytensä takia turkiseläin on fyysisesti lähellä ihmistä, mutta samanaikaisesti se assosioidaan villiksi ja sosiaalisesti etäiseksi metsäneläimeksi.

Turkiseläinten ristiriitainen kulttuurinen luokittelu nostaa esiin kysymyksen siitä, millaisena ihmisten ja turkiseläinten suhde on ilmennyt käytännön elämässä. Turkiseläinten ja ihmisten välinen suhde on jo ennen 1800-lukua perustunut hyötyajatteluun, mutta vuosisadan aikana tapahtui muutoksia, joiden myötä turkiseläimiä alettiin mieltää yhä vahvemmin ihmisten omaisuudeksi ja välineiksi. Turkismuoti lisäsi merkittävästi turkiseläinten metsästystä. Turkiksista ja kettupuuhkista tuli 1800-luvun loppua kohden keskeinen osa naisten ylellistä muotia. 1900-luvun vaihteessa esiin nousi huolestuneita kannanottoja siitä, että muoti tappaa turkiseläimet sukupuuttoon. Kuitenkaan edes sukupuuton uhka ei ohjannut julkista keskustelua turkiseläinten rauhoittamisen puoleen: siihen päästiin vasta 1930-luvulla, kun lähes kaikki turkiseläimet olivat jo kadonneet Suomen metsistä (Kaski & Latva, 2022, 31). Turkisten vakiintuessa muotiin ja tapporahojen innoittaman liikametsästyksen seurauksena turkistarhaus vahvistui harrastuksesta elinkeinoksi Suomessa 1900-luvulla. Vaikka turkistarhauksen ajateltiin estävän turkiseläinten sukupuutto, oli se tosiasiaa omiaan vahvistamaan käsitystä turkiseläimistä tuotteina ja ihmisten omaisuutena, taaten jatkumon turkiseläinten hyväksikäytölle turkismuodin ylläpitämiseksi. (Kaski & Latva, 2022, 19-31)

Turkiseläinten välineistäminen ja tuotteistaminen ilmeni ennen kaikkea kielenkäytön muutoksena. Turkiseläimistä ei 1950-luvun jälkeen enää puhuttu juurikaan lajikohtaisilla nimillä, vaan turkistarhaajat alkoivat nimetä eläimiä niiden myyntiarvoon perustuvan luokittelun kautta. Minkkejä esimerkiksi kutsuttiin nimillä "Finlandia-Topaasi", "huurreminkki", "kevään henkäys", "musta risti" tai "safiiriminkki" niiden turkin värityksen perusteella, joka määritteli turkisten rahallista arvoa (Latva, 2020, 110). Samanlainen puhetyyli koski myös kettuja, mutta ei aivan yhtä määrittelevästi kuin minkkejä (mts.). Latvan (2020, 110) mukaan turkiseläinten nimeäminen turkin arvon mukaan oli kuitenkin vain huippukohta turkiseläinten välineellistämässä sotienjälkeisessä Suomessa. Turkiseläimistä alettiin yhä vakituisemmin käyttämään termejä 'tuote' ja 'nahka' myös niiden vielä elossa ollessa. Siinä missä koiria alettiin yhä selvemmin luokitella lemmikeiksi ja perheenjäseniksi 1900-luvun kuluessa, kadottivat turkiseläimet samanaikaisesti oman toimijuutensa ja tahtonsa ihmisten näkökulmasta (Latva, 2020, 108).

Latva (2020, 108) toteaa, että "oli mielipide turkistarhauksen suhteen mikä tahansa, on selvää, että ihmisten ja turkiseläinten keskinäinen suhde on koko elinkeinon historian ajan perustunut näiden eläinten kasvattamiseen

tappamistarkoituksessa". On ilmeistä, että käsityksemme turkiseläimistä on rakentunut sellaiseksi, että se hyväksyy eläinten tappamisen siitä saatavan tuotteen vuoksi. Schuurmanin ja Kotilaisen (2022, 92) mukaan eläinten tappamista ihmisten käyttötarkoituksiin määrittävät kulttuuriset ja yhteiskunnalliset tavat, jotka vaihtelevat historiallisesti ja tilallisesti. Schuurman (2017, 300) lainaa Harawayta, jonka mukaan tuotantoeläimistä "tehdään tapettavia": tämä tapahtuu kategorisoimalla eläin kulttuurisesti siten, ettei eläinyksilön teurastamista tarvitse perustella: tapettava eläin määritellään "vain eläimeksi", ei-tuntevaksi yksilöksi, jolloin eläimen tappamisesta tulee skriptin mukaan "oikea kuolema". Ollilan (2022, 180) mukaan teurastamisen käytänteisiin ja ei-eläimellistämisen prosessiin opitaan lainsäädännön kielen ja työssäoppimisen kautta. Prosessi häivyttää tappamisen väkivaltaisuuden ja eläinten yksilölliset identiteetit: elävä ja hengittävä olento muutetaan symbolisesti kulutukseen sopivaksi elottomaksi materiaaliksi (Ollila, 2022, 180).

Tässä luvussa kuvaamani ihmisten ja turkiseläinten välinen ihmis-eläinsuhde toimii tekstin lävistävänä taustajännitteenä tutkielman alusta loppuun. Vaikka tämän tutkielman huomio kiinnittyy ennen kaikkea moraalisosiologisiin aspekteihin, tuo ihmis-eläinsuhteen taustoittaminen esiin tutkimusteeman kannalta keskeisiä ristiriitoja ja auttaa luomaan syvemmän ymmärryksen turkistarhauksesta ilmiönä. Edellä kuvaamani eläinten kulttuurisen luokittelun tavat selittävät perimmiltään sitä, miksi ihmiset kohtelevat turkiseläimiä tietyllä tavalla.

2.2 Turkistuotanto Suomessa ja Euroopassa

Turkiskauppa ja -teollisuus ovat kokeneet viime vuosisadan aikana siirtymän käsityöhön pohjautuvasta, pienten markkinoiden alasta teollistuneeksi muotimarkkinoiden toimijaksi (Müller ym., 2021; Skov, 2005). Siirtymä on mukaillut laajempaa luksusteollisuuden muutosta: ylellisyyttä määritteli pitkään materiaalin rajoitettu saatavuus sekä erikoisosaamisen myötä kartoitettu käsityötaito, mutta nykyään luksusta esiintyy ennen kaikkea suunnittelijateollisuudessa, jossa ylellisyys kumpuaa lahjakkaana pidetyn suunnittelijan luovasta näkemyksestä, vaikka tuotanto tapahtuisikin teollistuneissa olosuhteissa. Turkisteollisuus onkin pyrkinyt kasvattamaan liiketoimintaansa integroitumalla muotialalle – ja onnistuikin siinä, sillä joulukuussa 2003 Saga Fursin ¹ toimitusjohtaja kutsuttiin pääpuhujaksi luksusteollisuuden Herald Tribune -konferenssiin. Vain muutamaa kuukautta

¹ Saga Furs on kansainvälinen turkishuutokauppayhtiö, jonka Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto (FIFUR) perusti vuonna 1938. Saga Furs huutokauppaa suomalaisia ja ulkomailta tuotuja turkiksia.

myöhemmin maaliskuussa 2004, brittilehti *The Face* julkaisi listan vuoden vaikutusvaltaisimmista ihmisistä muotialalla. Jaetulla kymmenennellä sijalla oli Saga Furs:issa muotijohtajana työskennellyt Tom Steifel-Kristensen sekä Ingrid Newkirk, PETA:n (People for the Ethical Treatment of Animals) perustaja. (Skov, 2005, 10–12)

Yhteistyö muotimaailman kanssa on tuonut turkisalalle näkyvyyttä, mutta turkisteollisuudella on ollut myös haastajansa. Suomalaisen turkisaktiivisuuden muotoutumisen vuosikymmeninä on pidetty 1970–1990-lukuja: eläinten oikeuksista on kirjoitettu 1970-luvulta lähtien, mutta 1980-luvulla kriittinen keskustelu turkistarhausta kohtaan voimistui (Kurvinen & Kuorikoski 2022). 1990-luvun alkua on pidetty turkisaktiivisuuden kannalta keskeisenä vuosikymmenenä, sillä tuolloin eläinoikeusliike nosti ensimmäistä kertaa päätään Suomessa (Konttinen & Peltokoski, 2004, 7; Kurvinen & Kuorikoski 2022). Ratamäen ja Tynkkysen (2006, 15) mukaan 1990-luvulla voimistunut eläinoikeuskeskustelu tarkoitti turkistarhauksen suhteen sitä, että keskustelussa alettiin yhä useammin kiinnittää huomiota eläinten oikeuksiin ja hyvinvointiin sen sijaan, että turkistarhauksesta oltaisiin puhuttu vallitsevasti elinkeinopolitiikan näkökulmasta. Turkistarhaus kohtasi voimistuvaa kritiikkiä ja vaatimukset eläinten oikeuksista asettuivat keskustelussa usein taloudellisia argumentteja vastaan (Ratamäki & Tynkkynen, 2006).

1990-luvun eläinoikeusaktiivisuus oli mediasuuntautunutta ja venytti kansalaistottelemattomuuden rajoja – eläinoikeuskeskustelun kärjistyminen näkyi Suomessa myöhemmin turkistarhaiskuina (Kurvinen & Kuorikoski 2022; Ratamäki & Tynkkynen, 2006, 16). Vuonna 1995 aktivistit laskivat Pohjanmaalla satoja kettuja vapaiksi tarhoilta. Vain paria vuotta myöhemmin orimattilalainen kettutarhaaja ampui haulikolla viittä eläinaktivistia, jotka pyrkivät tunkeutumaan tarhalle. Aikaa on kuvailtu eläinoikeusaktiivisuuden radikalisoitumiseksi, sillä aktivistit olivat valmiita turvautumaan laittomiin toimiin herättääkseen lehdistön huomion. Mediassa tarhoille tunkeutuneita aktivisteja kutsuttiin "kettutyttöiksi". Tyytymättömyys eläinten hyvinvointiin oli kytenyt pinnan alla jo pitkään – tarhaiskut toivat eläinoikeusliikkeen ja turkistarhauksen julkisen keskustelun keskiöön. Iskujen laittomuus herätti kohua kuitenkin yhtä paljon kuin se, mihin iskuilla pyrittiin – suuri osa väestöstä reagoi iskuihin kielteisesti ja piti niitä lailliseseen elinkeinoon kohdistettuna sabotaasina ja rikollisuutena. Kiivaimpana mediakautena asennoituminen oli jopa turkistarhaukselle selvästi myönteinen (Konttinen & Peltokoski, 2004, 20). Samanaikaisesti nuorten keskuudessa alkoi kuitenkin tapahtua myös päinvastaisia siirtymiä, sillä iskujen aikaansaama mediajulkisuus toi eläinoikeuskysymykset suomalaisten yleiseen tietoisuuteen. Nuorten naisten keskuudessa ilmeni myötämielisiä asenteita iskuille, vaikka selvä enemmistö nuorista tuomitsi iskut (Konttinen & Peltokoski, 2004, 20).

Vaikka turkistarhaajat saivat tarhaiskujen aikalaiskeskustelussa paljon myötätuntoa, on turkisten heikentynyttä kysyntää myöhemmin selitetty COVID-19-pandemian ja vuonna 2022 alkaneen Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyssodan lisäksi juuri eläinaktiivisuuden aikaansaamalla ilmapiirin muutoksella. Karhula ja kumppanit (2008, 19) toteavat, että turkistarhauksen suurimpana uhkana voidaan pitää poliittista uhkaa Euroopassa, sillä keskustelu eläinten hyvinvoinnista ja oikeuksista saavutti yhteiskunnallisesti merkittävän aseman tarhaiskujen myötä. Turkisten kysynnän taantuminen pakotti monet turkisalan toimijat lopettamaan toimintansa Euroopassa (Skov, 2005, 26). Seurauksena turkiskauppa hajaantui: jäljelle jäivät pienet yritykset, jotka toimivat erittäin kilpailullisilla markkinoilla (Skov, 2005, 26).

Viime vuosikymmenen aikana turkisten viennin arvo on laskenut merkittävästi Suomessa. Nykyisellään turkistarhauksen vientitulot ovat vain pieni osa Suomen tavaravientituloista: yksi kolmasosa turkisten bruttoviennin arvosta jää kotimaahan ja kaksi kolmasosaa menee ulkomaisille turkistuottajille (Vinnari, 2022). FIFUR:in tilaston 2023 mukaan turkisten viennin arvo on enimmillään ollut Suomessa 810 miljoonaa euroa vuonna 2013 ja vuonna 2022 se oli 232 miljoonaa euroa. Myös turkistilojen määrä on laskenut ja tuotanto on keskittynyt tietyille tiloille vuosikymmenten kuluessa: tilakoko pieneni entisestään vuonna 2022 (FIFUR, ei pvm.). Puola on Euroopan suurin minkinnahkojen tuottaja ja Suomi suurin ketun- ja supikoirannahkojen tuottaja (Pickett & Harris, 2023). Turkisnahkoja tuotiin vuonna 2021 Suomeen eniten juuri Puolasta (Vinnari, 2022). Suomessa turkistuotanto keskittyy Pohjanmaalle, jossa sen työllisyys- ja talousvaikutukset ovat merkittävimmät. Vuonna 2010 turkistilojen häkkien tuli täyttää hallinnon määrittelemät hyvinvointivaatimukset ja näiden uudistusten toteuttaminen laski useiden tilojen kannattavuutta (Karhula ym., 2008, 33). Näin on käynyt myös muissa maissa, joissa turkistuotantoa on rajoitettu tai säädelty. Lisäksi turkistuotannon tulevaisuudennäkymiä haastaa turkistuottajien poistuminen ja eläköityminen alalta sekä tuotannon vähentyminen (Karhula ym., 2008, 19–20).

Merkittävä osa Euroopan maista on kieltänyt turkistarhauksen. Turkistarhaus on kielletty Alankomaissa, Belgiassa, Bosnia-Hertsegovinassa, Italiassa, Itävallassa, Irlannissa, Kroatiassa, Latviassa, Liettuassa, Luxemburgissa, Makedoniassa, Ranskassa, Serbiassa, Sloveniassa, Slovakiassa, Tšekissä ja Unkarissa. Viro kieltää turkistarhauksen siirtymäajan jälkeen vuodesta 2026 alkaen. Norjassa turkistarhaus kielletään siirtymäajalla, joka päättyy vuonna 2025. Tanska puolestaan kieltää kettutarhauksen siirtymäajalla, joka päättyy 2024. Useissa Euroopan maissa, joissa turkistarhausta ei ole kokonaan kielletty, on sitä kuitenkin rajoitettu lainsäädännöllä. Niissä maissa, joissa toimintaa on rajoitettu ja eläinten elinolosuhteet on määrätty eläintarhojen kaltaiseksi, on turkistarhaus loppunut käytännössä kokonaan. Näin

tapahtui muun muassa Saksassa, kun Saksa kiristi vuonna 2017 eläinsuojelulakiaan. Saksan uusi eläinsuojelulaki velvoitti lisäämään minkkien elintilaa ja uima- sekä hiekka-altaan. Siirtymäaika muutoksien tekemiseen oli vuoteen 2022 saakka, mutta rajoitusten seurauksena useimmat tarhat lopettivat toimintansa, sillä muutosten jälkeen tarhaus ei olisi ollut enää taloudellisesti kannattavaa. (Animalia, ei pvm.; Lamminen, 2019; Rinne, 2019)

Turkistarhauksen kieltämiseen liittyvä siirtymäaika on vaihdellut Euroopan sisällä suuresti (Vinnari, 2022). Maissa, joissa turkistarhaus on ollut vähäistä muihin maihin verrattuna, on siirtymäaika ollut noin 3-5 vuotta ja vilkkaammissa turkistuotannon maissa (kuten Norja ja Alankomaat) on siirtymäaika ollut 7-9 vuotta. Pisimmät siirtymäajat ovat olleet Serbiassa 10 vuotta ja Bosnia-Hertsegovinassa 19 vuotta (mt.). Joissain maissa ennaltaehkäisevät kiellot ovat astuneet voimaan välittömästi. Näin tapahtui esimerkiksi Maltalla, jossa kiello astui voimaan heti: maassa ei ole harjoitettu turkistarhausta, joten kiellolla haluttiin estää turkistarhojen perustaminen maahan myös tulevaisuudessa.

Suomessa kansalaisaloite "Turkistarhaton Suomi" eteni eduskuntaan vuonna 2013 turkistarhauksen kieltämiseksi, mutta se hylättiin kannatuksen puutteen vuoksi. Keväällä 2022 alettiin kerätä nimiä Euroopan unionin laajuiseen "Fur Free Europe" -kansalaisaloitteeseen, jossa ehdotettiin turkistarhauksen kieltämistä EU:n alueella. "Fur Free Europe" -aloite keräsi yli 1,5 miljoonaa nimeä eli enemmän vahvistettuja allekirjoituksia kuin mikään aiempi eurooppalainen kansalaisaloite (Kivekäs, 2023). Euroopan komissio sitoutui ehdottamaan vuoden 2023 loppuun mennessä lainsäädäntöä, jolla kiellettäisiin siirtymäajalla häkkien käyttö eläinten kasvatuksessa, vastauksena EU:n laajuiseen "End the Cage Age" -kansalaisaloitteeseen (Vinnari, 2022, 16). Toistaiseksi komissio ei kuitenkaan ole julkaissut tuotantoeläinasetusta, jonka osana häkkikiellon piti olla.

Suomalainen turkistarhaus nousi nopeasti uutisotsikoihin, kun lintuinfluenssa alkoi levitä turkistarhoilla heinäkuun 2023 puolivälissä. Syyskuun alussa Ruokavirasto käynnisti kaikkia turkistarhoja koskevan lintuinfluenssaseurannan. Huolta julkisessa keskustelussa herätti viruksen mutatoituminen minkeissä siten, että syntyisi uudenlainen virusmuunnos, joka tarttuisi entistä herkemmin ihmisiin (Ruokavirasto, 23.8.2023). Elokuussa Ruokavirasto tarkensi lintuinfluenssatartunnan saaneiden turkiseläinten lopetuskriteereitä (Ruokavirasto, 1.8.2023). Päätöksen mukaan kaikki minkit lopetetaan tarhoilta, joilla on todettu lintuinfluenssatartunta. Päätöksessä todettiin myös, että kettuja ja supikoiria koskevat lopetuspäätökset tehdään tapauskohtaisen harkinnan perusteella. Syyskuussa Ruokavirasto määräsi kuitenkin kaikki eläimet – myös ketut ja supikoirat – lopetettavaksi tarhoilta, joilla on todettu lintuinfluenssaa. Lopetuksia perusteltiin ihmisten terveyden suojelemisella (Ruokavirasto, 13.9.2023).

Tammikuussa 2024 maa- ja metsätalousministeriö antoi asetuksen, joka velvoitti turkistarhaajat uusiin suojoimenpiteisiin tarhoilla. Asetus koski toimia, joita tarhoilla on tehtävä, jotta turkiseläinten kontakti lintuihin vältettäisiin. Käytännössä tämä tarkoittaa varjotalojen ja hallien aukkojen sulkemista joko verkolla tai muulla lintujen sisäänpääsyä estävällä materiaalilla. Asetus määrää myös toimenpiteistä, joilla torjutaan muita haittaeläimiä: esimerkiksi kasvillisuuden pitämisestä lyhyenä rakennusten ympärillä. Lisäksi asetus velvoittaa turvalliseen rehun jakoon ja säilytykseen siten, etteivät lintujen ulosteet pääse likaamaan tarhaeläinten juomavettä tai ruokaa (Maa- ja metsätalousministeriö, 16.1.2024). Ruokaviraston elokuun lausunnossa todettiin, että eläinten omistajilla on oikeus hakea valtiolta korvauksia Ruokaviraston määräyksellä lopetetuista eläimistä – määrä ei ollut tosin vielä tiedossa. Valtioneuvostossa hyväksyttiin 29.2.2024 maa- ja metsätalousministeriön ehdotus, joka kasvatti turkistarhaajille maksettavia korvauksia yli 50 miljoonaan euroon.

3 AIEMPI TUTKIMUS

Tässä luvussa esittelen suomalaista turkistarhausta käsittelevää tutkimuskirjallisuutta. Ensin esittelen turkistarhausta käsitteleviä maisterintutkielmia, jotka ovat keskittyneet kuvaamaan muutoksia turkistarhausta ympäröivässä poliittisessa ilmapiirissä eläinoikeusliikkeen, eduskuntakeskustelujen, Twitterissä käytyjen keskustelujen ja suomalaisten puolueiden näkökulmasta. Tämän jälkeen esittelen kolme keskeistä turkistarhaukseen liittyvää väitöskirjaa, joissa on tutkittu turkistarhausta osana suomalaisen maaseudun historiaa, eläinaktivismia sekä suomalaisten suhtautumista tuotantoeläimiin.

3.1 Turkistarhausta käsittelevät maisterintutkielmat

Meeri Sipilä (2011) tutkii maisterintutkielmassaan "Kuvasta katsoo piinattu eläin: Eläinoikeusliikkeen media-aktivismi Tarhauskielto-kampanjassa talvella 2010" Oikeutta eläimille-yhdistyksen "Tarhauskielto"-kampanjassa käyttämää mediastrategiaa. Lisäksi hän tutkii eläinoikeusliikkeen toimintatapojen muutosta verrattuna 1990-luvun eläinoikeusaktivismiin. Sipilä tarkastelee sitä, miten eläinoikeusliikettä esitetään mediajulkisuudessa ja ketkä pääsevät ääneen "Tarhauskielto"-kampanjan uutisoinnissa. Sipilän tutkimuksen aineisto koostuu kolmen "Tarhauskielto"-kampanjan mediaryhmässä toimineen eläinoikeusaktivistin teemahaastattelusta sekä kolmen suomalaisen sanomalehden turkiskohuun liittyvästä uutisoinnista helmi- ja maaliskuussa 2010. Eläinoikeusliikkeen julkisuuden muutoksia hän tutkii vertailemalla tuloksiaan Pirita Jupin väitöskirjan tuloksiin. Juppi tutki eläinoikeusliikkeen määrittelykamppailua suomalaisessa sanomalehdistössä vuosina 1995–2000.

Sipilän mukaan diskurssit, joilla eläinoikeusliikkeestä puhutaan mediajulkisuudessa, näyttävät vuonna 2010 monin tavoin erilaisena kuin 1990-luvulla. Eläinoi-

keusliikkeen esittämisen tavat mediassa ovat kehittyneet asiallisemmiksi ja eläinoikeusaktivistit on hyväksytty tasavertaisiksi yhteiskunnallisiksi toimijoiksi tuotanto- ja turkiseläimistä puhuttaessa. Vielä 1990-luvulla eläinoikeusliike näyttäytyi julkisessa keskustelussa yhteiskunnallisena uhkana ja rikollisuutena: eläinoikeusliikkeestä puhuttiin mediassa harvoin ilman, että se yhdistettiin ilkivaltaan. Yhteiskunnallisena ongelmana julkisessa keskustelussa nähtiin eläinoikeusliike ja sen harjoittamat laittomuudet sen sijaan, että keskustelua olisi käyty eläinten asemaan ja oloihin keskittyen. Sipilän mukaan vuoteen 2010 mennessä julkisen keskustelun yleissävy oli muuttunut eläinoikeusliikettä legitimoivaksi: huomio kiinnittyi aktivistien toiminnan sijaan eläinten pahoinvointiin turkistarhoilla. Sipilän mukaan muutos eläinoikeusliikettä koskevissa puhetavoissa on seurausta siitä, että eläinoikeusaktivistit ovat onnistuneet menestyksekkäästi siirtämään median huomion turkistarhaukseen ja sen eettisiin ongelmiin.

Sipilän mukaan "Tarhauskielto"-kampanjaan liittyvässä uutisoinnissa aktivistit saivat äänensä kuuluviin parhaiten *Helsingin Sanomissa*, *Pohjalaisessa* ja *Maaseudun Tulevaisuudessa* kuultiin hänen mukaansa enemmän turkistuottajia. *Pohjalaisen* ja *Maaseudun Tulevaisuuden* turkistarhausmyönteisyys näkyi Sipilän mukaan lehtien kuvitusratkaisuissa ja yleisönosastokirjoituksissa. Lisäksi Sipilä havaitsi, että *Maaseudun Tulevaisuudessa* eläinten hyvinvoinnin asiantuntijoina esitettiin turkistarhaajat. *Helsingin Sanomissa* eläinten hyvinvoinnin ammattilaisina esitettiin eläinlääkärit sekä eläinten käyttäytymisen ja hyvinvoinnin professori. *Pohjalaisessa* turkiseläinten hyvinvointia kommentoivat sekä turkistarhaajat että eläinlääkärit.

Sipilä korostaa, että kaikesta huolimatta talven 2010 "Tarhauskielto"-kampanja sai runsaasti mediahuomiota ja samalla turkistarhoilla kuvatut videot sekä valokuvat levisivät ihmisten nähtäville. Kampanjan verkkosivut ja sosiaalisen median hyödyntäminen täydensivät Sipilän mukaan eläinoikeusliikkeen tiedotusta onnistuneella tavalla. Kampanja onnistui tuomaan yleiseen huomioon eläinten pahoinvoinnin suomalaisilla turkistarhoilla. Eläinoikeusliikkeen harjoittamat laittomuudet nousivat mediajulkisuuteen yhä harvemmin ja julkisen keskustelun huomio siirtyi eläinten hyvinvointiongelmiin turkistarhoilla. Eläinoikeusliikkeen näkökulmista oltiin vuonna 2010 kiinnostuneita julkisessa keskustelussa, mikä kertoo Sipilän mukaan siitä, että viimeistään "Tarhauskielto"-kampanjan yhteydessä eläinoikeusliike hyväksyttiin täysivaltaiseksi yhteiskunnalliseksi toimijaksi.

Lotte Suverin maisterintutkielmassa "'Plants are living too': The diverse carnism of fur farming discourses in Finland: values and institutions" (2016) selvitetään, mitkä ovat turkistarhausta koskevat päädiskurssit Suomessa ja mitä arvoja nämä diskurssit heijastavat. Suveri erottelee diskurssit kansallisella ja alueellisella tasolla ja tulkitsee

diskursseja yhdistämällä Schwartzin inhimillisten perusarvojen teoriaa² Joyn karnismiteoriaan. Karnismiteoria on sosiaalipsykologinen teoria, joka selittää, miksi ihmiset syövät tiettyjä eläimiä mutta eivät toisia.³ Suverin mukaan karnismin viitekehys auttaa ymmärtämään eläintuotantoa sosiaalisesti ja kulttuurisesti rakennettuna ilmiönä. Hänen mukaansa tietoisuus karnismin kulttuurisesta vaikutuksesta auttaa selventämään sitä, miksi turkistarhausta koskevat diskurssit ovat Suomessa niin polarisoituneita.

Suverin mukaan kansallinen diskurssi on turkistarhausta vastustava: siihen pohjautuvat argumentit liittyivät eettisyyteen, turkiseläinten hyvinvointiin ja kritisoivat turkiseläimiä koskevia säädöksiä ja lakeja. Alueellinen diskurssi on turkistarhausta puolustava ja siihen liittyvät argumentit perustuivat talousnäkökulmaan, alan perinteikkyyteen sekä luottamukseen eläinten hyvinvointia koskevien säädösten riittävästä. Kansallisen ja alueellisen diskurssin lisäksi Suveri tunnisti sovittelevan diskurssin (engl. conciliatory discourse), johon liittyvät argumentit pitivät sisällään pohdintaa vaihtoehtoisista tulevaisuuden mahdollisuuksista turkistarhaukselle. Sovitteleva diskurssi huomioi myös turkistarhauksen kieltämiseen liittyviä ongelmakohtia.

Suverin mukaan karnistisia elementtejä löytyi tutkimuksessa kaikista diskursseista. Kuitenkin karnistiset elementit, joilla oikeutettiin eläinten hyödyntämistä ihmisten tarpeisiin, olivat voimakkaimmin osana alueellista diskurssia. Elinkeinon perinteikkyyteen vetoamalla pyrittiin välttämään eläinten tuotteistamisesta aiheutuvaa ahdistusta. Kansallinen diskurssi puolestaan painotti arvoja, jotka auttavat yksilöä purkamaan karnistista maailmankuvaa.

Suverin mukaan karnismia tukevia institutionaalisia rakenteita turkistarhauksen kontekstissa ovat koulutus, laki, sertifiointi ja media. Alueelliseen diskurssiin vetoavat toimijat luottivat enemmän instituutioihin ja eivät kyseenalaistaneet niiden toimivuutta, mikä näkyi myönteisenä mielipiteenä turkistarhausta kohtaan. Kansalliseen diskurssiin vetoavat toimijat puolestaan kritisoivat turkistarhaukseen liittyviä instituutioita, eivätkä kokeneet, että niihin voi täysin luottaa.

Juuli Viljasen (2019) maisterintutkielmassa "'Ketunhätä kainalossa': kansanedustajien retoriset keinot Turkistarhaton Suomi-kansalaisaloitekeskustelussa 2013" huomio kiinnittyy eduskunnan täysistuntokeskusteluihin "Turkistarhaton Suomi" -kansalaisaloitteesta vuonna 2013. Kansalaisaloite ajoi lakiehdotusta, jonka tarkoituk-

² Schwartzin inhimillisten perusarvojen teorian mukaan ihmiset jakavat kymmenen universaalia perusarvoa. Nämä arvot ovat Schwartzin mukaan valta, saavutus, hedonismi, stimulointi, itsenäisyys, universaalius, hyväntahtoisuus, perinteet, yhdenmukaisuus ja turvallisuus.

³ Karnismi on Joyn teorian mukaan näkymätön uskomusjärjestelmä, joka normalisoi ja oikeuttaa tiettyjen eläinten käyttämistä ruokana, vaikka vastaavaa kohtelua muita eläimiä kohtaan pidettäisiin epäeettisenä. Karnismia pidetään yllä kulttuurisilla, sosiaalisilla ja psykologisilla mekanismeilla.

sena oli kieltää eläinten tarhaaminen turkisten vuoksi. Viljanen selvittää retorisen analyysin avulla, miten kansanedustajat argumentoivat kansalaisaloitteen puolesta ja vastaan.

Turkistarhausta vastaan argumentoitvien kansanedustajien näkemys oli Viljasen mukaan se, että turkistarhaus on epäeettistä ja eläinten hyvinvointia uhkaava elinkeino. Keskustelun konsensusta hallitsivat kuitenkin Viljasen mukaan turkistarhausta puoltavat eli aloitetta vastustavat kansanedustajat. Aloitetta vastustavat kansanedustajat esittelivät elinkeinon myönteisiä talousvaikutuksia ja korostivat yrittäjien oikeuksia jatkaa elinkeinon harjoittamista. Viljasen mukaan tuloksissa korostuu se, että suurin osa kansanedustajista suhtautui turkistarhaukseen puhtaasti talouspoliittisena kysymyksenä: Viljasen mukaan taloudelliset arvot asetettiin keskusteluissa useasti hierarkkisesti korkeammalle kuin eläinten oikeudet.

Viljasen mukaan turkistarhausta vastustaneiden eli aloitetta puoltaneiden kansanedustajien poliittinen liikkumatila oli vaikea, koska kannattaessaan aloitetta he hyväksyivät turkistarhojen yrittäjien ja työntekijöiden työttömyyden sekä palveluiden heikentymisen Pohjanmaan alueella. Viljasen mukaan aloitetta vastustaneiden eli turkistarhausta puoltaneiden kansanedustajien poliittinen pelisilmä oli parempi, sillä he eivät kiistäneet turkiseläinten hyvinvointiongelmia, vaan vaativat argumenteissaan turkisalalta suurempaa vastuuta turkiseläinten hyvinvoinnin lisäämiseksi. Viljasen mukaan aloitteen vastustajat hyödynsivät retorista keinoa, jossa luovutaan tietyistä argumenteista ja myönnyttään joihinkin vastustajien argumentteihin: aloitteen vastustajat myönsivät, että turkistarhausta vastaan olleiden edustajien väitteet hyvinvointiongelmista ovat todellisia ja niihin tulisi puuttua. Näin aloitteen vastustajat osoittivat, että pehmeät arvot kuuluvat osaksi aloitetta vastustavien politiikkaa: eläinten hyvinvointi on tärkeää, vaikkakin vain turkiksen taloudellisen arvon vuoksi.

Kansanedustajien puheessa olivat siis vastakkain turkistarhauksen talousmerkitys ja eläinetiikka. Sen lisäksi Viljasen mukaan keskustelussa vastakkain olivat ihmisten ja eläinten oikeudet. Aloitteen vastustamista perusteltiin täysistunnoissa erityisesti turkisan taloudellisen merkityksen perusteella, jolloin ihmisten ja eläinten edut joutuivat konfliktiin keskenään. Keskustelussa vastakkain olivat eläinten oikeus hyvinvointiin ja ihmisten oikeus elinkeinon vapauteen, yrittäjyyteen ja työntekoon. Vaikka enemmistö kansanedustajista tiedosti Viljasen mukaan turkiseläinten hyvinvointiongelmien, näki valtaosa edustajista turkistarhauksen jatkamisen eettisempänä kuin sen lopettamisen.

Vuokko Tarvainen (2021) maisterintutkielmassa "Tiedottamista ja eriäviä mielenkiintoja: Turkistarhauskeskustelu Twitterissä" perehtyy siihen, miten turkistarhauksesta keskustellaan Twitterissä. Tarvainen selvittää, millaisia argumentaation keinoja turkistarhauksesta keskustellessa käytetään ja mitä puheenaiheita keskustelussa on. Tutkimuksen aineisto koostuu twiiteistä, jotka on merkitty "#turkistarhaus"

ja jotka on julkaistu aikavälillä syyskuu–marraskuu vuonna 2020. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys pohjautuu uuteen retoriikkaan.

Tarvainen havaitsi, että keskustelu turkistarhauksesta on monipuolista ja keskustelussa argumentoidaan useiden eri vakuuttamisen keinojen kautta. Tarvaisen mukaan aineistossa vedottiin usein syy-seuraussuhteisiin, ja tämä kertoo hänen mukaansa siitä, että twiittaajat olivat huolissaan turkistarhaukseen liittyvistä asioista Suomessa. Lisäksi Tarvaisen mukaan useista twiiteistä välittyi kielteinen suhtautuminen turkistarhausta kohtaan. Tutkimuksen tulokset viittaavat siihen, että "turkistarhaus"-hashtagia käyttivät etenkin sellaiset ihmiset, jotka halusivat tuoda turkistarhauksen epäkohdat näkyviksi. Tarvaisen mukaan tällainen twiittaaminen on eräänlainen eläinaktiivisuuden muoto, jota on helppo harjoittaa sosiaalisessa mediassa sen matalan kynnyksen vuoksi. Tarvaisen mukaan useat twiittaajat halusivat saada hyväksynnän turkistarhauksen kieltämiselle Suomessa. Twiittaajat halusivat tuoda esille ongelmia, joita turkistarhaus mahdollisesti kohtaisi tulevaisuudessa. Useissa twiiteissä verrattiin Suomen turkistarhaustilannetta muihin maihin ja pohdittiin turkistarhauksen kieltämisen mahdollisuutta Suomessa.

Leevi Karisalmen (2024) maisterintutkielmassa "'Pää poikki ja pataan': Suomalaista eläinpolitiikkaa eduskunnassa ja puolueiden ohjelmissa 1990–2020" tarkastellaan suomalaisten puolueiden ja poliitikkojen suhtautumista eläinpoliittisiin kysymyksiin (etenkin tuotantoeläimiin ja turkistarhaukseen) vuosina 1990–2020. Aineisto koostuu puolueohjelmista, kansanedustajien tekemistä kirjallisista kysymyksistä ja lakialoitteista. 1990-luvun puolivälissä radikaali eläinaktiivisuus nosti eläinten hyvinvointiin ja oikeuksiin liittyvät kysymykset esille turkistarhauksien kautta. Eläinaktiivisten aikaansaama konflikti pakotti puolueet ottamaan kantaa eläinpoliittisiin kysymyksiin, mikä näkyy Karisalmen mukaan eläinpoliittisten näkemysten lisääntyneenä määränä puolueiden ohjelmissa 1990–2020.

Karisalmen mukaan turkistarhauksen voidaan selvästi sanoa eriytyneen omaksi politiikkaongelmakseen eläinpolitiikan kentällä. Vihreät ja vasemmistoliitto toivat aktiivisesti esille kielteisen suhtautumisen turkistarhaukseen: vihreät 1990-luvulta saakka ja vasemmisto 2010-luvulta lähtien. Näkyvimmin turkistarhausta puolustivat perussuomalaiset ja ruotsalainen kansanpuolue – perussuomalaiset vetosivat elinkeinonvapauteen ja RKP puolestaan työllisyysvaikutuksiin aluepoliittisesta näkökulmasta käsin. Perussuomalaiset ottivat huomioon eläinten hyvinvoinnillisia asioita enemmän kuin RKP. Sosiaalidemokraatit ja kokoomus eivät kommentoineet turkistarhausta ohjelmissaan, mikä kertoo Karisalmen mukaan elinkeinon ongelmallisuudesta ja arkaluontoisuudesta suomalaisessa yhteiskunnassa. Vaikka SDP ei linjannut puolueohjelmissaan turkistarhauksen kieltämisestä, hyväksyi puolue kieltoa edistävän näkökannan puoluekokouksessaan vuonna 2020.

Karisalmen mukaan puolueiden eläinpolitiikkaan liittyneille näkemyksille oli tyypillistä suomalaisen eläintuotannon puhtauden sekä vastuullisuuden painottaminen. Tehotuotannon kritisointi oli myös aineistossa tyypillistä. Eduskunnassa käydyssä lakialoitekeskustelussa ja kirjallisissa kysymyksissä painottuivat hänen mukaansa samankaltaiset perusteet kuin puolueiden ohjelmissa: turkistarhauksen eettinen ongelmallisuus, elinkeinovapaus, työllisyys, alueellinen merkittävyys ja vientitulot.

Karisalmen mukaan turkistarhauksen asema tällä hetkellä on siinä mielessä turvattu, että tarhauskieltoa ajavat puolueet tuskin tulevat lähiaikoina saavuttamaan enemmistöasemaa eduskunnassa. Katse kääntyy hänen mukaansa Kokoomukseen ja Perussuomalaisiin. Perussuomalaisten suhteen kannanmuutoksesta ei Karisalmen mukaan ole merkkejä, sillä puolue on näyttäytynyt aktiivisena turkistarhauksen puolustajana. Kokoomuksen suhteen kannanmuutos saattaa tapahtua todennäköisemmin, pohtii Karisalmi.

3.2 Turkistarhausta käsittelevät väitöskirjat

Pirita Juppi (2004) tarkastelee väitöskirjassaan "Keitä me olemme? Mitä me haluamme?": eläinoikeusliike määrittelykamppailun, marginalisoinnin ja moraalisen paniikin kohteena suomalaisessa sanomalehdistössä" eläinoikeusliikkeen mediajulkisuudessa käymää määrittelykamppailua kriittisen diskurssianalyysin avulla. Juppi tutkii, mitkä toimijat ja diskurssit osallistuivat sanomalehdistössä eläinoikeusliikkeen merkityksellistämiseen sekä sitä, minkälaista kuvaa mediajulkisuus on eläinoikeusliikkeestä tämän määrittelykamppailun tuloksena tuottanut. Juppi toteaa, että vaikka eläinaktivisteille oli itselleen selvää, mitä he edustivat ja tavoittelivat, oli tämä 1990-luvulla suurelle yleisölle vielä mysteeri. Tätä mysteeriä pyrittiin ratkomaan julkisessa keskustelussa osana eläinoikeusliikkeen saamaa mediajulkisuutta.

Jupin aineistossa korostuvat turkistarhausteemat ja eläinoikeusaktivistien laittomat iskut turkistarhoille. Jupin mukaan turkistarhauskeskustelun vahva edustus aineistossa johtuu siitä, että vaikka eläinoikeusliike vastusti myös monia muita eläinten hyväksikäytön muotoja, ylitti tarhaiskuissa harjoitettu laiton toiminta uutiskynnyksen. Myös liikkeen kannanotot, mielenosoitukset ja tiedotteet kohdistuivat 1990-luvulla usein turkistarhauskysymyksen ympärille, jonka vuoksi se on eläinoikeusliikkeen ajamista teemoista hallinnut merkittävästi mediajulkisuutta. Jupin mukaan oli varsin yleistä, että iskujen aikaan lehdistö esitteli turkistarhaajat uhrin osassa, joka ilmeni toimittajien avoimena myötätuntona turkistarhaajia kohtaan ja tunteisiin vetoavina kuvauksina tarhaajien kokemuksista. Tutkimuksen tuloksissa selviää, että aktivisteja on karsastettu muita lehtiä enemmän Pohjanmaan turkistarhausalueella sekä

Orimattilan tapauksen takia myös *Etelä-Suomen Sanomissa*. Nämä lehdet asettuivat Jupin mukaan tarhauselinkeinon ja turkistarhaajien puolelle 'ulkopuolisen vaaran' eli suurista kaupungeista tulevien tarhauksen vastustajien uhatessa.

Jupin mukaan vielä ensimmäisten tarhaiskujen jälkeen vuonna 1995 esiintyi pyrkimystä turkistarhauskeskustelun ja -kritiikin illegitimointiin. Turkistarhaajien etujärjestö sekä Pohjanmaan lehtien päätoimittajat pyrkivät syylistämään tarhaiskuista niin maltilliset eläinsuojelijat, Vihreän liiton kuin turkistarhauksen vastaisissa kampanjoissa esiintyneet missitkin. 1990-luvun jälkipuoliskolla kriittinen keskustelu turkistarhausta kohtaan ja eläinten oikeuksien puolesta alkoi vähitellen normalisoitua. Jupin mukaan tähän saattoi vaikuttaa eläinoikeusliikkeen vakiintumista vielä enemmän se, että poliittisen järjestelmän edustajat alkoivat ottaa enemmän kantaa turkistarhaukseen ja eläinten oikeuksiin liittyen. Kriittistä keskustelua lisäsi entisestään se, että vuosituhanen lopulla useampi EU-maa oli kieltänyt tai kieltämässä turkistarhauksen osittain tai kokonaan. Tämän taustan huomioiden ei ole Jupin mukaan ihme, että pyrkimykset tukahduttaa turkistarhausta kritisoiva keskustelu hävisivät lähes kokonaan julkisuudesta ensimmäisen "kettutyttökohun" jälkeen. Yleinen ilmapiiri alkoi sallia turkistarhauksen kritisoimisen, mikäli se tapahtui laillisin keinoin.

Katri Karkinen (2009) kuvailee väitöskirjassaan "Sitkeä sissi: turkistarhaaja yhteiskunnan murroksessa" sitä, miten turkistarhaajat sopeutuivat yhteiskunnallisiin muutoksiin kohdatessaan taloudellisia, poliittisia ja sosiaalisia haasteita. Karkinen selvittää itäsuomalaisen turkistarhauksen laajenemista ja supistumista yhteiskunnallisten muutosten aikana: hän kuvaa turkistarhauksen sosiaalista ja taloudellista merkitystä sekä havainnollistaa, millainen yritys turkistarha on ja millaisissa olosuhteissa ihmiset turkistarhoilla työskentelevät. Lisäksi Karkinen käsittelee sitä, miten turkistarhauksesta tuli 1990-luvulla moraalisen pohdinnan kohde.

Karkinen pohtii turkistarhausta maaseudun kehityksen näkökulmasta ja esittää itselleen kysymyksen siitä, onko turkistarhaus maaseudun kannalta kysymys vai vastaus. Hän toteaa, että turkistarhaus oli vastaus hyvinvointivaltion rakentamisen aikana, sillä se tarjosi ihmisille mielekäästä toimintaa, jolla oli myös merkittäviä taloudellisia ja sosiaalisia hyötyjä suomalaiselle maaseudulle. Siinä mielessä turkistarhaus voidaan nähdä osana maaseudun teollistamisen projektia. Teollistamisen ajasta nykypäivään turkistarhaus on kulkenut läpi muutosten jatkumon, jonka jälkeen se nähdään Karkisen mukaan ennemmin kysymyksenä kuin vastauksena: siinä missä turkistarhaus nähtiin aiemmin maaseudun teollistajana, nähdään se nykyään hänen mukaansa ympäristö- ja eläinoikeuskysymyksenä.

Karkisen mukaan lama koetteli merkittävästi turkistarhaajia, ja se tulisi hänen mukaansa ymmärtää eräänlaisena murroksena aikakaudesta toiseen. Karkisen mukaan yhteiskunnallinen ilmapiiri muuttui laman jälkeen tavalla, joka vaikutti turkistarhaukseen merkittävästi: maaseudun teollistamisen aikainen, suunnitelmallinen ja

tulevaisuuteen luottava poliittinen ilmapiiri hiipui ja sen paikkasi epävarmuus tulevaisuudesta. Karkinen kuvailee maaseudun kehitystä dramaattisena luottamuspuhana ja tulevaisuuden menetyksenä. Laman jälkeen harventunut turkistarhaajien sukupolvi alkoi soveltaa työhönsä uutta teknologiaa ja kehittää yritystensä toimintaa muun muassa lisäämällä eläinmäärää. Muutoksilla yrittäjät pyrkivät vastaamaan uuden markkinatilanteen edellytyksiin – asiakkaat olivat uusia, kasvavissa määrin venäläisiä ja kiinalaisia. Uudet asiakkaat elävöittivät turkiskauppaa, mutta samaan aikaan turkiskauppojen keskinäinen kilpailu Euroopassa kiristyi.

Laman jälkeinen aika kuvastuu Karkisen mukaan poliittisena sekasortona turkistarhaajien näkökulmasta, sillä turkisalaa haastoi voimistuma eläinoikeus argumentaatio ja ilkivalta. Karkisen mukaan turkistarhausyrittäjät ovat joutuneet selviytymään laman jälkeen jatkuvassa epävarmuudessa, sillä tarhaajat kärsivät poliittisesta vastustuksesta sekä julkisen keskustelun ja viranomaisien negatiivisista viesteistä. Karkinen pitää väitöskirjaansa vastauksena eläinoikeusargumentaatiolle, sillä hänen tutkimuksensa alkoi vilkkaan, turkistarhausta vastustavan keskustelun aikana ja painottaa maaseudun näkökulmaa.

Karkinen pohtii väitöskirjansa lopussa sitä, miten tarhaaja voi tulevaisuudessa vastata yrityksensä kohtaamiin haasteisiin – pysyykö turkisanalan tuotantosysteemi samanlaisena kuin mitä se oli teollistumisen ja laman jälkeisen sukupolven aikana, vai tuleeko tapahtumaan uusia lamaan verrattavissa olevia murroksia. Karkisen mukaan sukupolvenvaihdoksen kautta tarhaajina aloittavat yrittäjät uskovat työhönsä ja turkisanalan kehitykseen enemmän kuin turkistarhaajaksi muusta työstä siirtyneet yrittäjät. Sukupolven vaihdoksen kautta aloittaneet yrittäjät hyötyvät Karvisen mukaan yritykseen vuosien kuluessa kerääntyneestä henkisestä ja fyysisestä pääomasta. Karkisen mukaan itäsuomalaisen turkistarhauksen tulevaisuus ja menestyminen on kiinni ennen kaikkea näistä yrittäjistä.

Saara Kupsala tarkastelee väitöskirjassaan "A Sociological Study of Finnish Attitudes, Perceptions and Meanings regarding Animals in Food Production" (2020) suomalaisten asenteita tuotantoeläinten hyvinvointia kohtaan, käsityksiä eläinten mielestä sekä niihin yhteydessä olevia tekijöitä. Lisäksi Kupsala selvittää, millaisia merkityksiä suomalaiset liittävät lihaan ja eläinten käyttöön ruokana. Väitöskirja valottaa suomalaisten eläinkäsityksiä ja -asenteita sekä sitä, mitkä tekijät selittävät niiden muotoutumista. Kupsala lähestyy tutkimusaihetta väestöpohjaisen kyselyn ja ryhmäkeskustelujen pohjalta. Suomalaisten asenteita tuotantoeläimiä kohtaan on tutkittu vähän, etenkin väestöpohjaisilla kyselyillä. Väitöskirja sisältää kolme artikkelia, joista kaksi on yhteiskirjoitettu tutkimushankkeen jäsenten kanssa.

Väitöskirjan ensimmäisessä artikkelissa tutkittiin sitä, kuinka ihmisten sosiodemografinen tausta, eläimiin liittyvät kokemukset sekä sosiaaliseen tasa-arvoon suun-

tautuvat asenteet ovat yhteydessä tuotantoeläinten hyvinvointia ja elämänarvoa koskeviin asenteisiin. Tulosten mukaan sosiodemografisista muuttujista sukupuolella on vahvin yhteys tuotantoeläinten hyvinvointia koskeviin asenteisiin siten, että naiset ovat keskimäärin enemmän huolissaan tuotantoeläinten hyvinvoinnista kuin miehet. Lisäksi kaupungissa asuvat ja nuoremmat ikäryhmät arvioivat tuotantoeläinten hyvinvoinnin tilan keskimäärin kriittisemmin kuin maaseudulla asuvat ja vanhemmat ikäryhmät. Koulutustasolla ei havaittu olevan yhteyttä tuotantoeläinten hyvinvoinnin tilan arviointiin. Näiden lisäksi tulokset osoittavat, että eläimiin liittyvät henkilökohtaiset kokemukset ja asenne tuotantoeläimiä kohtaan ovat yhteydessä toisiinsa: lemmikkieläinten omistajat ja ihmiset, joilla ei ole maatilataustaa, ilmaisevat suurempaa huolta tuotantoeläinten hyvinvoinnista. Lisäksi huoli tuotantoeläinten hyvinvoinnista oli positiivisesti yhteydessä sosiaalisen tasa-arvon arvostukseen – tämä tulos antaa osviittaa sille, että eläinten hyvinvointia ja ihmisten välistä tasa-arvoa koskevat asenteet ovat yhteydessä toisiinsa.

Kupsalan väitöskirjan toisessa artikkelissa tutkittiin suomalaisten käsityksiä eläinten mielestä (engl. mind) ja näihin käsityksiin yhteydessä olevia tekijöitä. Tulosten mukaan eniten tunteita ja tiedollisia ominaisuuksia liitettiin koiraan. Seuraavaksi eniten mielen ominaisuuksia tunnustettiin lehmälle ja sialle: enemmistö vastaajista uskoi, että lehmät ja siat voivat tuntea surua sekä kiintymystä. He myös tunnustivat näille eläimille ajattelun taidon. Luonnonvaraisille eläimille (kuten sudelle ja hirvälle) mielen kykyjä tunnustettiin keskimäärin harvemmin kuin kotieläiminä pidettävillä eläimillä. Lisäksi enemmistö uskoi lohen tuntevan kipua, mutta vain vähemmistö liitti lohen mieleen muita ominaisuuksia. Artikkelissa havaittiin, että nuoremmat ikäryhmät, lemmikkieläinten omistajat ja tasa-arvoa arvostavat vastaajat liittävät todennäköisimmin mielen ominaisuuksia tuotantoeläimiin.

Väitöskirjan kolmannessa artikkelissa tarkasteltiin sitä, millaisia merkityksiä kuluttajat liittävät lihaan ja eläinten käyttöön ruokana. Tutkittavat esittivät Kupsalan mukaan ryhmäkeskusteluissa ristiriitaista suhtautumista sitä kohtaan, kuinka eläimet tulisi sijoittaa syötävien tai lemmikkieläinten kategorioihin. Tulosten mukaan kuluttajat neuvottelevat lihan ja eläimen välisen yhteyden eri tavoin: osa ihmisistä välttää yhdistämästä eläintä sen alkuperään, kun taas toiset käyttävät eläintä muistuttavia ruoka-aineita osana ruokakäytäntöjään. Supermarketkuluttajien ryhmässä keskusteltiin siitä, kuinka prosessi eläimestä lihaksi on piilotettu ja kuinka arjen ruokaostoksilla ei näy juuri mitään eläintä muistuttavaa, esimerkiksi suuria ruhon osia. Lisäksi supermarketkuluttajien ryhmäkeskustelu ilmensi lihan ja eläimen välistä yhteyttä häivyttämään pyrkivää lihansyönnin suuntausta, jossa liha nähdään nimenomaan elintarvikkeena – huomio kohdistuu eläinalkuperän sijaan muun muassa lihan makuun ja proteiinipitoisuuteen. Tutkimukseen osallistuneet gastronomit ja maaseudun naiset rakensivat yhteyden lihan ja eläimen välille eri tavoin ja käyttivät ruoanlaitossaan

eläintä muistuttavia ainesosia, kuten sisäelimiä tai luita. Metsästäjät korostivat riistalihan merkitystä – prosessi eläimestä ateriaksi oli heille näkyvä. Kupsala tulkitsi näiden ryhmien keskustelut lihan ja eläimen yhteyksiä korostavan lihansyönnin suuntauksen kautta. Tässä suuntauksessa tehdään yhteys lihan ja eläimen välille, mutta ei kuitenkaan tunnista eläimen yksilöllisyyttä ja moraalista arvoa ruokatuotannon ulkopuolella.

Kuten tämä luku maisterintutkielmista ja väitöskirjoista havainnollistaa, on turkistarhausta tutkittu Suomessa erityisesti eläinaktiivisuuden, poliittisen järjestelmän, suomalaisen maaseudun historian ja tuotantoeläimyyden kautta. Aiempi suomalainen tutkimuskirjallisuus on keskittynyt kuvaamaan muutoksia turkistarhausta ympäröivässä ilmapiirissä. Tässä tutkielmassa en niinkään pyri suomalaisen turkistarhauksen tai sitä ympäröivän ilmapiirin kuvaamiseen, vaan keskityn tarkastelemaan sitä, miten turkistarhausta oikeutetaan ja vastustetaan tämänhetkisessä mediakeskustelussa. Turkistarhauskeskustelua on tutkittu diskurssien tasolla (Suveri, 2016) ja Twitter-keskustelujen näkökulmasta (Tarvainen, 2021), mutta laajempi mediakeskustelun analyysi on jäänyt vähemmälle. Lähestyn turkistarhausta mediakeskustelun näkökulmasta: lintuinfluenssa toi turkistarhauksen aktiiviseen mediakeskusteluun 2023–2024, mikä tarjoaa mahdollisuuden tarkastella tämänhetkistä turkistarhaukseen liittyvää mediakeskustelua yksityiskohtaisesti. Vaikka lintuinfluenssa toimii tutkimukseni kontekstina, sisältää aineisto monipuolista ja moniäänistä keskustelua turkistarhauksen yhteiskunnallisesta roolista ja tulevaisuudesta. Tutkimukseni yhdistää julkisen mediakeskustelun analyysin moraalinäkökulmaan Boltanskin ja Thévenot'n oikeuttamisteorian viitekehyksessä. Moraalin tutkimuksen näkökulmasta turkistarhausta on tutkittu vähäisesti – tutkimukseni täydentää tätä katvetta moraalisosiologisesta näkökulmasta käsin.

4 TEOREETTINEN VIITEKEHYS: BOLTANSKIN & THÉVENOT'N OIKEUTTAMISTEORIA

Luc Boltanski Laurent Thévenot esittelivät oikeuttamisteorian teoksessaan *De la justification: Les économies de la grandeur* (engl. *On justification: Economies of worth*). Boltanski ja Thévenot (2000, 210) huomauttavat, ettei teoria pyri olemaan normatiivinen teoria oikeudenmukaisuudesta. Se ei myöskään ole yleinen yhteiskuntateoria. Oikeuttamisteorian kautta voidaan tarkastella moraalisia oikeutuksia arkielämän kiistatilanteissa, joissa osapuolet pyrkivät vakuuttamaan toisensa argumentoimalla julkisesti. Toiminnan kriisiytyessä eli kiistan hetkellä yksilöt pyrkivät ratkaisemaan kiistan erilaisista oikeuttamisen maailmoista käsin. Pragmaattisen perinteen mukaisesti Boltanski ja Thévenot esittävät, että sosiaalisen toiminnan perusteita voidaan hahmottaa tutkimalla tilanteita, joissa arkinen ja tavanomainen toiminta kriisiytyy (Luhtakallio & Ylä-Anttila, 2011, 37).

Vaikka Boltanski ja Thévenot ovat Pierre Bourdieun entisiä oppilaita, erkani oikeuttamisteoria heidän oppi-isänsä teoreettisista ajatuksista. Boltanski ja Thévenot korostivat, että tutkijoilla ei ole erityispositiota suhteessa muihin toimijoihin. He painottivat, että tutkijan tulisi toimia tutkittavien tasolla sen sijaan, että tämä havainnoisi tutkittavia ylhäältä päin (Boltanski, 2011). Oikeuttamisteoria olettaa pragmaattisen perinteen mukaisesti kriittisen kapasiteetin olevan toimijoiden luontainen ominaisuus. Boltanski ja Thévenot eivät jakaneet Bourdieun ajatusta symbolisen vallan läpitukenavuudesta sosiaalisessa maailmassa ja päätyivät kehittämään Bourdieun kriittiselle sosiologialle vaihtoehtoisen "kriittisen kapasiteetin sosiologian", jonka tarkoitus oli palauttaa moraaliteemat sosiologisen tutkimuskentän keskiöön (Boltanski, 2011; Celikates, 2012; Kauppinen, 2015; Lonkila & Lehtonen, 2013; Piroddi, 2020; Wacquant, 2015). Kriittisen kapasiteetin sosiologian mukaan sosiologin ensisijainen tehtävä ei ole paljastaa yhteiskunnallisia sarron rakenteita, joille toimijat ovat sokeita, vaan keskit-

tyä tutkimaan sitä, miten väkivallaton yhteiselämä on mahdollista ihmisten keskinäisistä eroavaisuuksista sekä konflikti- ja kriisitilanteista huolimatta (Kauppinen, 2015, 316; Lonkila ym., 2021, 271).

Oikeuttamisteorian mukaan jaetut arvot tuottavat tilannekohtaisia moraalisia järjestyksiä eli valtapiirejä (ransk. cité). Jokaisella valtapiireillä on niitä vastaava maailmansa (ransk. monde). Valtapiirillä Boltanski ja Thévenot (2006) tarkoittavat kiistatilanteen taustalla vallitsevia periaatteita ja maailmalla valtapiirin ilmenemistä konkreettisissa elämän tilanteissa.⁴ Valtapiiri tarkoittaa ikään kuin "argumenttipakettia", joka on määritelty jonkun tietyn yhteisen hyvän muodon ympärille. Valtapiirit saavat pysyvyyttä tukeutumalla materiaalisiin järjestelyihin valtapiiriä vastaavassa maailmassa, kuten markkinoiden maailmassa luottokortteihin ja kansalaisuuden maailmassa äänestyskoppeihin (Lonkila ym., 2021). Vaikka valtapiireissä vedotaan aina yhteiseen hyvään, esitetään eri valtapiireistä käsin eri asiat arvokkaina yhteisen hyvän kannalta. Näitä oikeutuksia eri tavoin painottamalla pyritään vaikuttamaan yhteiskunnassa vallitsevaan moraaliseen järjestykseen (Sorsa & Eskelinen, 2011).

Boltanski ja Thévenot tunnistavat teoksessaan kuusi valtapiiriä ranskalaiseen yhteiskuntaan pohjaten, mutta valtapiirien määrää on myöhemmin laajennettu muissa kirjoituksissa. Boltanski ja Thévenot huomauttavat, että valtapiirien määrä voi erota yhteiskunnittain: koska valtapiirien määrä on periaatteessa avoin, he eivät pyrkineet luomaan suljettua teoriaa (Boltanski & Thévenot, 1999, 369; Luhtakallio & Ylä-Anttila, 2011, 37). Sen sijaan Boltanski ja Thévenot esittivät ranskalaiseen yhteiskuntaan perustuen teorian rungoksi kuusi maailmaa, jotka pohjautuvat tunnettujen filosofisten alkuteoksien perusteisiin oikeudenmukaisuudesta. Olennaista Boltanskin ja Thévenot'n (2006, 14) mukaan on se, että valtapiirien oikeudenmukaisuusperusteet ovat mukautuneet ajan saatossa osaksi ihmisten yleisesti jakamia oikeudenmukaisuuskäsityksiä. Koska nämä käsitykset ovat historian saatossa vakiintuneita ja yleisesti jaettuja, ovat ne usein läsnä julkisissa kiistoissa.

Boltanskin ja Thévenot'n esittämät valtapiirit ja niitä vastaavat maailmat ovat: markkinoiden, teollisuuden, kansalaisuuden, maineen, inspiraation ja kodin maailma. Markkinoiden maailmassa arvokasta on taloudellinen kilpailu, voitto ja kyky rikastua. Teollisuuden maailmassa arviointi perustuu tekniseen tehokkuuteen ja tuottavuuteen. Kansalaisuuden maailmassa korostuu jaettu etu, solidaarisuus ja tasa-arvo. Maineen maailmassa arvo perustuu myönteiselle näkyvyydelle. Inspiraation maailmassa arviointi pohjautuu omistautumiseen, itsenäisyyteen ja luovuuteen. Kodin maailmassa arvo löytyy henkilökohtaisista suhteista, perinteistä ja hierarkiasta. Lafayé ja Thévenot (2017) ovat esittäneet teorian jatkoksi myöhemmin ekologian valtapiirin ja

⁴ Käytän myöhemmin tässä tutkielmassa ensisijaisesti *maailman* käsitettä sen sijaan, että viittaisin *valtapiireihin*. Koska valtapiirit materiaalistuvat maailmoissa, käytän maailman käsitettä selkeyden vuoksi.

Boltanski ja Chiapello projektien valtapiirin (teoksessa *Le nouvelle esprit du capitalisme*, 1999). Ekologian valtapiirissä arvokasta on luonnon monimuotoisuus ja projektien valtapiirissä jatkuva verkostoituminen sekä liikkuvuus.

Oikeuttamisen maailmojen on Thévenot'n (2011) mukaan tarkoitus päätyä yleistyksiin. Yksilön henkilökohtaiset arvostukset laajentuvat kommunikaation kautta yleisiksi arvoiksi ja yhteisen hyvän määrittelyn edellytyksiksi. Kommunikoitessaan toimija kiinnittyy johonkin tiettyyn arvoon, esimerkiksi vetoamalla teollisuuden maailmassa tehokkuuden arvoon. Kiinnittymisen kautta arvo laajennetaan yhteiseksi, yhteisen hyvän määritelmään sopivaksi. Toisin sanoen yksilö esittää oman huolensa vetoamalla yhteiseen hyvään. Tämä voi tapahtua mistä tahansa maailmasta käsin tai vetoamalla useampaan maailmaan samanaikaisesti.

Kun yksilön huolet on yleistetty yhteisiksi ja ne on laajennettu liittyväksi johonkin oikeuttamisen maailmaan, mahdollistuu myös huolien keskinäinen vertailu. Kiistan eri puolet eli eri oikeuttamisen maailmoista kumpuavat huolen ilmaisut voidaan tässä vaiheessa artikuloida selkeästi, jolloin ne myös altistuvat koettelulle, sillä jokaisesta maailmasta käsin on mahdollista kyseenalaistaa muiden oikeuttamisen maailmojen asema yhteisen hyvän muodostamisessa. Asetelman riittäisyyttä voidaan pyrkiä vähentämään kompromissien kautta eli ylittämällä oikeuttamisen maailmojen väliset ristiriidat, jolloin maailmat lomittuvat. (Thévenot, 2011)

4.1 Markkinoiden maailma

Boltanskin ja Thévenot'n mukaan markkinoiden maailman (ransk. monde marchand) alkuteos on Adam Smithin *Kansojen varallisuus* (1776). Markkinoiden maailmassa toimintaa motivoi ihmisten halut ja keskinäinen kilpailu. Yksilöt pyrkivät tyydyttämään halunsa ja vaihtelevat rooleja tarpeensa mukaan asiakkaana, myyjänä sekä kilpailijana olon välillä. Myytävät tuotteet, joilla on vahva asema markkinoilla, ovat markkinoiden maailman mittapuulla arvokkaita. Ihmisten arvokkuus on puolestaan Boltanskin ja Thévenot'n mukaan (2006, 197) suoraan verrannollinen heidän omistamansa pääoman ja varakkuuden kanssa. Raha on markkinoiden maailman ensisijainen arvonnittari (mt., 202). Muita maailmassa arvokkaina pidettyjä asioita ovat menestys, edistyminen ja "voittajuus".

Markkinoiden maailmassa arvottomana pidetään epäonnistumista, paikoilleen jäämistä ja häviämistä. Lisäksi asiat ja tavarat, jotka ovat hylättyjä ja vihattuja, ovat arvottomia, sillä saavuttaakseen arvoa niiden kuuluisi olla haluttuja. Yksilöt pyrkivät ajamaan omaa etuaan eli kilpailussa voittamista, minkä takia yksilöt ovat markkinoiden maailmassa erillään muista ihmisistä. Boltanskin ja Thévenot'n mukaan (2006, 200)

yksilöiden opportunistiset pyrkimykset ovat perimmiltään pyrkimystä oman arvon lisäämiseen taloudellisessa maailmassa.

4.2 Teollisuuden maailma

Teollisuuden maailma (ransk. monde industriel) pohjautuu Boltanskin ja Thévenot'n mukaan Henri de Saint-Simonin teokseen *Du Système Industriel* (1821). Toisin kuin markkinoiden maailmassa, teollisuuden maailmassa olentojen arvoa mitataan rahan sijaan tehokkuudessa ja tuottavuudessa. Asiat ovat arvokkaita silloin, kun ne ovat käytännöllisiä ja ihmiset silloin, kun he ovat ammattitaitoisia. Ihmiset ovat arvottomia silloin, kun he ovat tuottamattomia, kun he tekevät vain vähän töitä, kun he ovat epäaktiivisia tai työttömiä. Ihmisen taitojen "heittäminen hukkaan" eli käyttämättä jättäminen nähdään teollisuuden maailmassa arvottomuuden kuvastimena (Boltanski & Thévenot, 2006, 205). Muita arvottomuuden mittareita maailmassa ovat toimimattomuus, hallitsemattomuus ja riskialttius.

Menneellä ja tulevalla on ensisijainen merkitys teollisuuden maailmassa. Ennustettavuus ja luotettavuus ovat arvostettuja piirteitä, sillä näiden piirteiden uskotaan edistävän onnistunutta toimintaa myös tulevaisuudessa. Arvokkaana toimintana teollisuuden maailmassa pidetäänkin ennen kaikkea hyvin hallittua ja kontrolloitua toimintaa, joka johtaa edistykseen tulevaisuudessa (Boltanski & Thévenot, 2006, 206).

4.3 Kansalaisuuden maailma

Kansalaisuuden maailman (ransk. monde civique) alkuteoksena Boltanski ja Thévenot pitävät Jean-Jacques Rousseau'n teosta *Yhteiskuntasopimuksesta* (1762). Kansalaisuuden maailmassa ensisijaisessa asemassa ovat yksilöiden sijaan ihmiskollektiivit. Yksilön toiminnalla on arvoa silloin, kun se on osa kollektiivista toimintaa tai kun yksilö pyrkii yhdistämään ihmisiä ja rikkomaan yhteiskunnan eristäytyneisyyttä. Esimerkkeinä Boltanski ja Thévenot (2006, 186) mainitsevat työväenliikkeen ja ammattiliitot.

Individualismi ja itsekkäiden intressien edistäminen ovat kansalaisuuden maailmassa vieroksuttuja arvoja, sillä niiden sijaan maailmassa arvostetaan toimintaa, jolla pyritään yhteiseen hyvään, tasa-arvoon ja solidaarisuuteen. Yksilö saa arvoa, kun hän hylkää oman edun tavoittelun ja pyrkii sen sijaan yhteiseen hyvään. Hänen on aktiivisesti vastustettava joukosta erkanemista, mitä edistää solidaarisuus muita kohtaan. Ihmiskollektiiveihin jäseneksi liittyminen on eristäytymistä vastustava teko,

jonka vuoksi sitä pidetään kansalaisuuden maailmassa korkeassa arvossa. Liittyesään jonkin yhteiskunnallisen ryhmän jäseneksi yksilö on Boltanskin ja Thévenot'n (2006, 187) mukaan väistämättä poliittinen, sillä hän vastustaa yhteiskunnallista eriytymistä. Tämän poliittisen teon kautta yksilö saavuttaa arvoa kansalaisuuden maailmassa.

4.4 Kodin maailma

Kodin maailman (ransk. monde domestique) perustan Boltanski ja Thévenot paikantavat 1700-luvulla vaikuttaneen ranskalaisen filosofin Jacques Bénigne Bossuet'n teksteihin. Kodin maailmassa arvokkaina nähdään henkilökohtaiset suhteet, perinteet ja hierarkiat. Kodin maailmaan vedotaan siis myös sellaisissa tapauksissa, joissa yksilön argumentteja pidetään arvokkaina hänen hierarkkisen asemansa takia jossain tietyssä instituutiossa. Epävakaumus, jatkumattomuus, epävarmuus ja ennustamattomuus ovat kodin maailmassa vastustettavia arvoja (Boltanski & Thévenot, 2006, 176), sillä ne ovat vastakohta kodin maailman ihanteille: perinteikkyydelle, vakaudelle ja jatkuvuudelle.

Kodin maailmassa arvotus tapahtuu Boltanskin ja Thévenot'n mukaan "arvokkaampi kuin..." tai "vähemmän arvokas kuin..." -vertailun avulla. Arvokkaasta henkilöstä Boltanski ja Thévenot (2006, 167–168) pitävät kodin maailmassa esimerkkinä isää, esi-isiä, vanhempia, perhettä ja työpaikan pomoa. Puolestaan vähemmän arvokkaita henkilöitä kodin maailmassa ovat naimaton henkilö, nainen, lapsi tai lemmikki (mts.). Isän ja naisen tapauksessa arvotus nojaa patriarkaalisiin perinteisiin sekä vanhempien ja lapsen kohdalla lähisuhteiden hierarkiaan. Perheen ja naimattoman henkilön kohdalla arvotuksessa vedotaan lähisuhteiden hierarkkiseen perinteeseen [perheellinen vrt. perheetön]. Esi-isien arvostus on jatkuvuuden ja perinteiden arvostusta – pomon arvostus puolestaan kumpuaa pomon vakiintuneesta ja hierarkkisesta asemasta työpaikalla. Lemmikin vähempiarvoisuus kodin maailmassa puolestaan juontaa juurensa ihmiskeskeisyyden perinteeseen.

4.5 Maineen maailma

Maineen maailman (ransk. monde d'opinion) alkutekstiksi Boltanski ja Thévenot paikantavat Thomas Hobbesin vuonna 1651 julkaiseman teoksen *Leviathan*. Toisin kuin kodin maailmassa, on jatkuvuudella ja pitkäaikaisuudella maineen maailmassa vain vähän merkitystä. Esimerkkinä tästä Boltanski ja Thévenot (2006, 178) pitävät julkisuuden henkilöitä: he voivat unohtua nopeasti, vaikka olisivat hetki sitten olleet mai-

neikkaita ja tunnettuja. Maineen maailmassa arvoa on yleisen mielipiteen kautta saavutetulla tunnustuksella. Maailmassa arvokkaita henkilöitä tai asioita ovat ne, jotka ovat näkyvillä ja yleisesti tunnettuja. Koska arvokkuus kumpuaa muiden tunnustuksesta, on persoonalla ja imagolla maineen maailmassa isompi merkitys kuin sillä, mitä henkilö esimerkiksi tekee työkseen. Arvokasta on siis ennen kaikkea mahdollisimman usealta ihmiseltä saatu tunnustus.

Maineen maailmassa keskeisiä hetkiä ovat ne, kun henkilö, esine tai asia on muiden katseiden alainen. Mitä houkuttelevampi, vakuuttavampi ja vaikutusvaltaisempi henkilö on, sitä todennäköisempää hänen on saada arvoa maineen maailmassa. Ihmisten onkin mahdollista saavuttaa maineen maailmassa lisää arvoa vain, jos he ovat näkyvillä ja tunnettuja – sama pätee esineisiin ja asioihin (Boltanski & Thévenot, 2006, 183). Näkyvyys ja altistuminen muiden katseille on henkilöille mahdollisuus vakuuttaa yleisö ja saada yleisön tunnustus puolelleen. Samanaikaisesti tämä kuitenkin altistaa heidät vertailun kohteeksi. Vähiten arvokkaana maineen maailmassa pidetään lattea itseilmaisua sekä henkilöitä ja asioita, joilla ei ole imagoa lainkaan. Arvoon vaikuttaa maineen maailmassa vähentävästi myös se, jos imago on haalistunut tai unohdettu (mts.). Tällainen voi olla esimerkiksi julkisuuden henkilö, joka on vetäytynyt pois julkisuudesta.

4.6 Inspiraation maailma

Inspiraation maailma (ransk. monde inspiré) perustuu Boltanskin ja Thévenot'n mukaan Augustinuksen 400-luvulla kirjoittamaan teokseen *Jumalan valtio*. Inspiraation maailmassa arvokkaita ovat asiat, joita ei voi kontrolloida tai mitata samalla tavalla kuin teollisuuden maailmassa. Lisäksi spontaanisuus, tunteikkaus ja intohimo ovat tärkeitä arvokkuuden mittareita. Rationaalisuuden sijaan myös irrationaalisuus on hyväksyttyä, sillä inspiroitunut henkilö ei pelkää määritellä itseään uudelleen totuttujen tapojen vastaisesti (Boltanski & Thévenot, 2006, 160). Inspiraation maailman logiikka on myös kodin maailmalle käännteinen: tutun ja totutun sijaan enemmän arvoa voi olla tuntemattomalla, vieraalla ja omituisella.

Toisin kuin teollisuuden maailmassa, jossa ennustettavuus ja stabiilius on arvosettua, on epävakaus ja muuttuvuus arvokasta inspiraation maailmassa, sillä se toimii luovuuden lähtötilana. Arvokas henkilö inspiraation maailmassa onkin yksilö, joka on uniikki, luova, kekseliäs, utelias ja intohimoinen. Sama henkilö voi olla köyhä, työtön tai riippuvainen muista, mutta hän on inspiraation maailman mittapuulla arvokas, koska hän on kykenevä vastustamaan totuttua järjestystä ja luomaan uutta. Arvotto-

mia henkilöitä maailmassa ovat puolestaan yksilöt, jotka pyrkivät korostamaan menestystään, toistavat totuttuja rutiineja tai pyrkivät samanlaisuuteen muiden kanssa. (Boltanski & Thévenot, 2006, 160–164)

4.7 Ekologian maailma

Lafayé ja Thévenot (2017) integroivat myöhemmin ekologian maailman (ransk. monde écologique) kuuden oikeuttamisteorian maailman jatkoksi. Tässä maailmassa adjektiivia "vihreä" käytetään usein merkitsemään arvoa. Sillä viitataan niin asioihin kuin ihmisiinkin: "ekologinen" tai "vihreä" on puhdasta, biohajoavaa tai kierrätettävää toisin kuin "saastuttava", joka tulkitaan ekologian maailmassa vastakkaiseksi arvoksi. Ekologinen eli arvokas ihminen on sellainen, joka toiminnallaan tuo esiin huolensa ympäristöstä ja pyrkii edistämään sen suojelua. Ekologian maailmassa arvokkaat olennot eivät ole kuitenkaan aina "vihreän" suojelijoita. Vedellä, ilmakehällä ja ilmastolla tunnustetaan maailmassa itseisarvo. Ekologian maailma eroaakin muista oikeuttamisteorian maailmoista keskeisesti siinä, että se ottaa perustavanlaatuisesti huomioon eläimet, luonnon ja ympäristön. (Lafayé & Thévenot 2017, 288–289)

Epäarvokkaita olentoja maailmassa ovat ne, jotka saastuttavat. Arvomaailman vastaisia ovat muun muassa pakokaasu tai muovi, jota ei voi kierrättää. Kuitenkin myös saastuttavat kulutushyödykkeet voivat saavuttaa arvoa, mikäli ne luokitellaan ympäristöystävällisemmiksi ja vähemmän saastuttaviksi kuin verrokkinsa. Lisäksi jotkut ekologian maailman kannalta arvottomaksi luetut olennot voivat muuttaa asemaansa, jos ne esimerkiksi muutetaan helpommin kierrätettäviksi. On myös huomionarvoista, että jotkin ekologian arvomaailman vastaiset asiat ovat arvostettuja teollisuuden maailmassa: esimerkiksi moottoritiet, jotka lisäävät ajoreittien tehokkuutta tai betoni, jolla voidaan rakentaa biologisesti hajoamattomia, pitkäaikaisia rakennelmia. (Lafayé & Thévenot, 2017, 289)

4.8 Kritiikit ja kompromissit oikeuttamisteoriassa

Sosiologia kehittyi alun perin kiinteässä yhteydessä moraalifilosofiaan, uutena tapana lähestyä poliittisia ongelmia (Luhtakallio & Ylä-Anttila, 2011; Honneth 2010; Wagner 1999). Myöhemmin tämä yhteys katkesi. Boltanskin ja Thévenot'n oikeuttamisteorian anti sosiologiselle tutkimukselle on se, että he pyrkivät tuomaan moraalien tutkimuksen uudelleen sosiologian keskiöön. Boltanski ja Thévenot eivät käsitä sosiaalisen toiminnan perustuvan konsensuslähtöisyyteen – he pitävät kritiikin esittämistä osana sosiaalista järjestystä, ei sen häiriönä (Kauppinen, 2015). Boltanski ja Thévenot ovat

kiinnostuneita erimielisyyksien prosesseista, joissa ihmiset käyttävät erilaisia oikeuttamisen tapoja kritiikin välineitä ja argumenttinsa puolustuksen keinoina.

Boltanskin ja Thévenot'n *De la justification* -teoksen tavoite oli rakentaa viitekehys, joka mahdollistaa sosiaalisten käytäntöjen kritiikin ja sen oikeuttamistapojen tutkimisen. Kyse on "kiistojen kieliopin" muotoilemisesta eli sen avaamisesta, millä tavoin erilaiset oikeudenmukaisuuteen liittyvät periaatteet ovat julkisissa kiistoissa läsnä (Eranti, 2014; Kauppinen, 2015). Boltanskin ja Thévenot'n (1999) mukaan ihmisten kyky kriittisyyteen tulee näkyväksi arkielämän kiistoissa – yksilöiden väitellessä oikeutuksen kriteereistä. Boltanski ja Thévenot käsittävät kritiikin luonnolliseksi käytännöksi, jonka avulla sosiaalista järjestystä haastetaan ja rakennetaan. Mikäli kritiikkiä ei esiintyisi, olisivat kaikki yhteiskunnan jäsenet yhtä mieltä siitä, että jokin oikeuttamisen tapa olisi ainut arvokas tapa arvottaa yhteisen hyvän edellytyksiä. Kritiikki aiheuttaa epävarmuutta sosiaaliseen tilanteeseen – mutta tämä epävarmuus on Boltanskin ja Thévenot'n mukaan välttämätöntä, sillä erimielisyyden aiheet on altistettava kritisoitaviksi ja kyseenalaistettaviksi kiistatilanteiden käsittelemiseksi ja hallitsemiseksi. Kiistatilanteissa toimijat vetoavat rajalliseen määrään tunnustettuja oikeuttamisen tapoja ylläpitääkseen sosiaalista järjestystä ja välttääkseen sortumista väkivaltaan (Eranti, 2014, 23).

Oikeuttamisteoriassa kiistatilanteet voivat olla maailmojen sisäisiä tai kiistoja voidaan käydä eri maailmojen välillä. Kun kiistoja käydään maailman sisällä, ovat kiistan osapuolet yhtä mieltä oikeuttamisen kriteereistä ja keskeisistä arvoista, mutta eri mieltä siitä, täyttääkö puolustettava asia nämä kriteerit (Luhtakallio & Ylä-Anttila, 2011, 38). Esimerkiksi koronarokottautumista pohdittaessa teollisuuden maailmaan vetoava puhuja voisi todeta, että rokottautuminen kannattaa, sillä terveyden huollon ammattilaiset ovat ammattitaitoisia ja rokottautuminen vähentää koronatartuntaan liittyviä riskejä. Toisaalta toinen teollisuuden maailmaan vetoava puhuja voisi todeta, että riskittömämpää on olla rokottautumatta, sillä rokotetta ei ole tutkittu hänen mielestään tarpeeksi – tällöin puhujat ovat yhtä mieltä siitä, että teollisuuden maailmassa arvokkaana pidetty riskittömyys edistää yhteistä hyvää, mutta eri mieltä siitä, miten riskittömyys toteutuu parhaiten. Puolestaan kiistoissa, joissa väitellään eri maailmojen välillä, pyritään korostamaan oman maailman käsitystä yhteisestä hyvästä ja tuomitsemaan toisen maailman käsitys. Luhtakallio ja Ylä-Anttila (2011, 38) esittävät vastaavasta tilanteesta esimerkin, jossa markkinoiden maailmaa kritisoidaan kansalaisuuden maailmasta käsin: kansalaisuuden maailmasta käsin argumentoivat henkilöt voivat todeta, että kaikkien tasa-arvoinen kohtelu on tärkeämpää kuin markkinoiden maailmassa arvokkaana pidetty taloudellinen hyöty.

Lisäksi on mahdollista, että samassa argumentissa vedotaan useampaan oikeuttamisteorian maailmaan. Näitä on kutsuttu oikeuttamisteoriaa koskevassa kirjallisuu-

nessa hybridioikeutuksiksi. Esimerkiksi turkistarhausta vastustava henkilö voi vedota yhtä aikaa elinkeinon taloudelliseen kannattamattomuuteen (markkinoiden maailma), mainehaittaan (maineen maailma) ja eläinten kärsimykseen (ekologian maailma). Joissain tapauksissa kiistatilanteissa voidaan myös rakentaa kompromisseja valtapiirien välille. Esimerkkinä tällaisesta tilanteesta Lonkila ja Lehtonen (2013) pitävät päästökauppaa – päästökauppaa voidaan pitää ekologian maailman ja markkinoiden maailman välisenä kompromissina. Maailmojen välille tehtyihin kompromisseihin liittyy kuitenkin aina haurautta, sillä tilanne on taustalla piilevien oikeuttamiseröjen takia epämukava (Luhtakallio & Ylä-Anttila, 2011, 42). Kompromissin ylläpitämiseksi tilanteen osapuolet yrittävät olla selventämättä niitä perusteita, joihin heidän välinen sopimuksensa eli kompromissinsa perustuu – kompromisseihin suhtaudutaan varovaisuudella, sillä niistä voidaan aina irtisanoutua (Boltanski & Thévenot, 1999, 374).

Boltanskin ja Thévenot'n oikeuttamisteoria soveltuu turkistarhausta koskevan mediakeskustelun tutkimiseen, sillä se tarjoaa systemaattisen oikeuttamisen tapoja rajaavan teoreettisen viitekehyksen. Sen avulla voidaan tunnistaa moraalisen oikeuttamisen tapoja, joilla turkistarhausta puolustetaan ja vastustetaan. Tämä on hyödyllistä turkistarhauksen kaltaisessa pitkäaikaisessa ja polarisoituneessa julkisessa kiistassa. Teoria auttaa tunnistamaan eri oikeuttamisperiaatteita ja sen avulla voidaan myös tutkia sitä, miten eri oikeuttamisen tavat suhteutuvat toisiinsa mediakeskustelussa.

5 AINEISTO JA MENETELMÄ

Tämän tutkimuksen aineisto koostuu *Helsingin Sanomien*, *Maaseudun Tulevaisuuden* ja *Ylen* turkistarhausta koskevista uutisista, lehtiartikkeleista sekä mielipidekirjoituksista. Tekstit on kerätty aikajänteellä elokuu 2023–tammikuu 2024, sillä tuona aikana mediakeskustelu turkistarhauksesta yltyi lintuinfluenssan levitessä suomalaisilla turkistarhoilla. Keräsin tekstit *Helsingin Sanomien*, *Maaseudun Tulevaisuuden* ja *Ylen* verkkosivujen hakukoneilla käyttäen hakusanoja "turkistarhaus" ja/tai "lintuinfluenssa". Tallensin tutkimusaineiston arkistoimalla sen Zoteroon. Aluksi tallensin Zoteroon kaikki elokuun 2023 ja tammikuun 2024 välillä julkaistut turkistarhausta koskevat lehtikirjoitukset, jonka jälkeen karsin uutiset, jotka olivat keskivertoa lyhyempiä tai pelkkää asiatekstiä: tällaisia olivat esimerkiksi tiedottavat uutiset turkistarhauksen leviämisestä tai eläinlääkärien tarkastuskierroksista. Vaikka lintuinfluenssa rajaa tutkimuksen kontekstia, sisältää aineisto monipuolista keskustelua turkistarhauksesta ja sen tulevaisuudesta Suomessa. Aineisto koostuu yhteensä 107 mediatekstistä eli 94 uutisesta/lehtiartikkelista ja 13 mielipidekirjoituksesta. Kirjoituksista 36 on *Helsingin Sanomista*, 27 *Maaseudun Tulevaisuudesta* ja 44 *Yleltä*.

Käytän tässä tutkielmassa analyysimenetelmänä Eeva Luhtakallion ja Tuomas Ylä-Anttilan kehittämää julkisen oikeuttamisen analyysia (JOA). Julkisen oikeuttamisen analyysi perustuu Boltanskin ja Thévenot'n oikeuttamisteorian maailmojen muodostamalle analyysikehikolle. Sen lisäksi, että JOA:lla voidaan tunnistaa erilaisia oikeuttamisen tapoja, voidaan sen avulla myös kiinnittää huomiota oikeuttamisen maailmojen välisiin suhteisiin (Lonkila ym., 2021). Menetelmää on käytetty laajasti erilisten julkisten keskustelujen analysointiin, sillä sen tarjoaman analyysikehikon avulla on mahdollista analysoida lähes mitä tahansa mikro- tai makrotason julkista kiistaa, jossa kiistan osapuolet esittävät kantansa ja pyrkivät vaikuttamaan toisiinsa (Lonkila ym., 2021; Luhtakallio & Ylä-Anttila, 2011, 38; Ylä-Anttila & Luhtakallio, 2016).

Taulukko 1. Esimerkki vaateen jäsentämisestä JOA:ssa (Luhtakallio & Ylä-Anttila, 2011)

Puhuja	Vastaanottaja	Tekotapa	Asia	Oikeutus
Kansalaistoimija	Hallitustenvälinen järjestö	Mielenosoitus	Maailmantalous	Kansalaisuus + Markkina -

Julkisen oikeuttamisen analyysin toteuttamistapa vaihtelee tutkimuskysymyksestä ja -aineistosta riippuen. Taulukko 1. selventää sitä, miten julkisen oikeuttamisen analyysissä voidaan koodata vaateita. Vaateet ovat tutkimuksen analyysiyksiköitä (engl. claim) ja ne ovat yleisiä mielipidekirjoituksissa sekä lehtiartikkeleissa (Luhtakallio & Ylä-Anttila, 2011, 39). Vaade on toimittajalle esitetty lausunto tai toteamus: tyypillinen sanomalehtiartikkeli sisältää siis lukuisia eri toimijoiden esittämiä vaateita (Ylä-Anttila & Luhtakallio, 2016, 4). Luhtakallion ja Ylä-Anttilan (2011, 39) mukaan JOA:ssa voidaan koodata puhuja ja vastaanottaja, vaateen tekotapa, vaateen aihe sekä se, mihin maailmoin vaateessa viitataan. Analyysissä on myös mahdollista koodata se, näkyykö maailma vaateessa positiivisessa vai negatiivisessa valossa (+/-).

Taulukko 2. Esimerkki vaateen jäsentämisestä tässä tutkimuksessa

Puhuja	Vastaanottaja	Tekotapa	Asia	Oikeutus
Perussuomalaisten kansanedustaja	Mediakeskustelun lukijat	Lehtikirjoitukset & mielipidekirjoitukset	Turkistarhaus	Kodin maailma +

Taulukko 2. havainnollistaa sitä, miten sovelletaan julkisen oikeuttamisen analyysia tässä tutkimuksessa. Koska vastaanottajat, tekotapa ja asia, jota vaateet koskevat, pysyvät samoina, painotan tässä tutkimuksessa oikeutusten sisällön, puhujien ja oikeutusten välisten suhteiden analyysia. Tarkastelen myös sitä, ovatko eri oikeutukset tuomitsevassa suhteessa toisiinsa tai pyrkivätkö puhujat oikeutusten välisiin kompromisseihin, sillä oikeutusten välisten suhteiden huomioiminen on JOA:n keskeinen ominaisuus (Ylä-Anttila & Luhtakallio, 2016, 4). Lisäksi tarkastelen sitä, millaisia hybridioikeutuksia aineistosta löytyy – on mahdollista, että puhujat vetoavat vaateissaan useampaan oikeuttamisen maailmaan samanaikaisesti ilman, että nämä oikeutukset ovat ristiriitaisessa suhteessa toisiinsa (mts.). Laadullisen analyysin lisäksi teen määrällistä analyysia vaateiden ja puhujien toistuvuudesta aineistossa (ks. luku 6.). En erottele tämän tutkielman analyysissä sitä, vedotaanko oikeuttamisteorian maailmoin positiivisessa vai negatiivisessa valossa, sillä määrällinen analyysi maailmoin vetoamisen kokonaismäärästä kertoo oikeuttamisteorian maailmojen merkittävyydestä turkistarhausta koskevassa mediakeskustelussa.

Lähdin liikkeelle lataamalla keräämäni tutkimusaineiston Taguetteen, joka on matalan kynnyksen analyysiohjelma. Taguette-ohjelma mahdollistaa valinnaisten

tekstipätkien koodaamisen halutulla nimikkeellä – käytin tätä ominaisuutta koodatesani aineistoa. Nimikkeet toimivat koodeina: nimesin ne oikeuttamisteorian maailmojen mukaan. Koodasin vaateita, jotka vetosivat yhteen tai useampaan oikeuttamisteorian maailmoista. Jos vaateessa viitattiin useampaan maailmaan, koodasin sen molempien maailmojen nimikkeiden alle. Taguette kokoaa nimikkeen alle koodatut tekstipätkät kansioittain, mitä hyödynsin sisällön tarkastelussa. Lisäksi Taguette ilmoittaa koodien lukumäärän nimikekohtaisesti, mikä mahdollistaa lukumäärien määrällisen tarkastelun: kokosin vaateiden lukumääriin pohjautuen taulukon, jonka esittelen sivulla 36.

Vaateiden koodaamisen jälkeen koodasin puhujia, sillä oikeutusten lisäksi JOA:ssa kiinnitetään huomiota vaateiden esittäjiin (Luhtakallio & Ylä-Anttila, 2011, 39). Kiinnitin huomiota siihen, ketkä puhujat toistuivat aineistossa usein. Kirjoitin ylös toistuvia puhujia ja kirjasin ylös puhekertojen määrän siten, että yksi lehtiartikkeli vastasi yhtä puhekertaa. Vaikka puhujaa olisi haastateltu yhden lehtikirjoituksen sisällä useamman kerran, koodasin sen yhdeksi puhekerraksi. Näin huomio puhujien koodauksessa kohdentuu erityisesti siihen, ketkä puhujat saavat äänensä kuuluviin ja kuinka usein [eri lehtikirjoituksissa]. Koodaamisen jälkeen rakensin puhujista taulukon, jonka esittelen myöhemmin sivulla 37.

6 TULOKSET

Aineistossa oli markkinoiden, teollisuuden, kansalaisuuden, kodin, maineen ja ekologian maailmoihin vetoavia vaateita. Puhujat eivät esittäneet aineistossa lainkaan inspiaraation maailmaan vetoavia vaateita. Edellä lueteltujen maailmojen lisäksi ihmisterveyden ensisijaisuus korostui aineistossa useissa vaateissa. Koska Boltanskin ja Thevenot'n mukaan oikeuttamisteorian maailmojen lukumäärä on avoin, esitän, että ihmisten terveyden vetoavissa vaateissa vedottiin terveyden maailmaan. Selvennän tämän osion toiseksi viimeisessä alaluvussa (luku 6.7.) sitä, millaisia vaateita terveyden vedoten esitettiin tämän tutkimuksen aineistossa. Kuvaan sitä, millaisia asioita puhujat arvostivat terveyden maailmassa sekä sitä, mitä he pitivät terveyden maailmassa vältettävänä ja epätoivottuna. Lisäksi perustelen, miksi terveyden maailmaa voidaan pitää itsenäisenä moraalisen oikeuttamisen maailmana.

Koska JOA:ssa kvalitatiiviseen tekstianalyysiin voidaan yhdistää myös kvantitatiivista luokittelua, esittelen seuraavaksi kaksi analyysin tuloksia havainnollistavaa taulukkoa. Taulukossa 3. havainnollistuu oikeuttamisteorian maailmoihin vetoavien vaateiden lukumäärä aineistossa. Esittelen vaateiden lukumäärät lehtikohtaisesti (*Helsingin Sanomat*, *Maaseudun Tulevaisuus*, *Yle*). Taulukko etenee "yhteensä"-sarakkeen mukaisesti laskevassa järjestyksessä siten, että ensimmäisenä "oikeuttamisen maailmat" -sarakkeessa on oikeuttamisen maailma, johon aineistossa viitattiin eniten ja viimeisenä maailma, johon aineistossa viitattiin vähiten.

Taulukko 3. Oikeuttamisteorian maailmoihin vetoaminen aineistossa

Oikeuttamisen maailmat	HS	MT	Yle	Yhteensä
<i>Ekologian maailma</i>	18	11	17	46
<i>Markkinoiden maailma</i>	23	10	11	44
<i>Terveyden maailma</i>	13	12	18	43
<i>Maineen maailma</i>	14	4	10	28
<i>Kansalaisuuden maailma</i>	11	5	11	27
<i>Teollisuuden maailma</i>	10	7	9	26
<i>Kodin maailma</i>	12	1	6	19

Kuten taulukosta selviää, vetosivat puhujat kaikkein eniten ekologian maailmaan ja vähiten kodin maailmaan. Myös markkinoiden (44) ja terveyden (43) maailmaan vedottiin aineistossa lähes yhtä paljon kuin ekologian maailmaan (46). Ekologian maailmaan viitattiin eniten *Helsingin Sanomissa*, mikä selittynee sillä, että *Helsingin Sanomissa* puhekertoja saivat usein asiantuntijat eli tutkijat, professorit ja virologit. Terveyden maailmaan viitattiin puolestaan eniten *Ylen* lehtikirjoituksissa, mikä voi selittyä sillä, että *Yle* antoi eniten puhekertoja Ruokaviraston edustajille. Tulokset ovat suuntaa antavia, sillä on otettava huomioon se, että *Yleltä* lehtikirjoituksia oli aineistossa suurempi määrä kuin *Helsingin Sanomilta* tai *Maaseudun Tulevaisuudelta*.

Taulukossa 4. tarkastelen vaateiden lisäksi puhujia. Esittelen myös tässä taulukossa puhekertojen lukumäärät lehtikohtaisesti. En koonnut taulukkoon kaikkia puhujia aineistosta vaan sellaisia, jotka toistuivat useasti. Taulukko etenee "yhteensä"-sarakkeen mukaan laskevassa järjestyksessä siten, että "puhujat"-sarakkeen ensimmäisellä puhujalla oli aineistossa eniten puhekertoja ja viimeisellä puhujalla vähiten.

Taulukko 4. Puhujat ja puhekerrat mediakeskustelussa – keiden ääni pääsee kuuluviin?

Puhujat	HS	MT	Yle	Yhteensä
<i>Ruokavirasto</i>	6	3	9	18
<i>Asiantuntijat (tutkijat, virologit, professorit)</i>	9	2	5	16
<i>Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto (FIFUR)</i>	3	1	8	12
<i>Perussuomalaisten kansanedustaja</i>	2	-	8	10
<i>Kokoomuksen kansanedustaja</i>	1	-	8	9
<i>SDP:n kansanedustaja</i>	1	3	4	8
<i>Vihreiden kansanedustaja</i>	1	3	3	7
<i>Turkistarhaajat</i>	2	-	5	7
<i>Maa- ja metsätalousministeri</i>	3	2	1	6
<i>Animalia</i>	1	3	1	5
<i>Terveyden ja hyvinvoinnin laitos</i>	0	4	1	5
<i>RKP:n kansanedustaja</i>	1	-	4	5
<i>Kristillisdemokraattien kansanedustaja</i>	1	0	3	4
<i>Saga Furs</i>	-	1	3	4
<i>Vasemmiston kansanedustaja</i>	-	0	2	2

Kuten taulukosta selviää, saivat Ruokavirasto, asiantuntijat ja FIFUR aineistossa eniten äänensä kuuluviin. Myös kansanedustajia haastateltiin aineistossa usein ja heistä selkeästi eniten äänensä kuuluviin saivat perussuomalaisten, kokoomuksen ja SDP:n kansanedustajat. Vasemmiston ja kristillisdemokraattien kannanotot jäivät vähäisiksi. Huomionarvoista on, että Saga Furs sai äänensä kuuluviin huomattavasti harvemmin kuin FIFUR. Turkistarhaajat pääsivät aineistossa kohtalaisen usein ääneen sen sijaan, että FIFUR olisi puhunut heidän puolestaan. Lisäksi mielenkiintoista oli se, että Animalian puhekerrat jäivät aineistossa vähäisiksi, vaikka eläinoikeusjär-

jestöjä on tyypillisesti pidetty turkistarhauksen vastavoimana. Yle nosti aineistossa aktiivisesti esiin kansanedustajien ja FIFUR:in ääntä. *Helsingin Sanomat* puolestaan korosti asiantuntijoiden ja Ruokaviraston puhekertoja. *Maaseudun Tulevaisuudessa* puhekertoja oli vähiten ja ne jakautuivat melko tasaisesti puhujien kesken.

Seuraavissa alaluvuissa käsittelen tarkemmin sitä, mihin oikeuttamisteorian maailmoihin tietyt puhujat aineistossa viittasivat ja miten he vetosivat eri oikeuttamisteorian maailmoihin. Lisäksi kiinnitän huomiota siihen, millaista maailmojen sisäistä ja välistä kritiikkiä puhujat esittivät aineistossa. Alaluvut noudattavat samaa järjestystä kuin teoriaa käsittelevässä luvussa: lähdän liikkeelle markkinoiden maailmasta, jonka jälkeen esittelen teollisuuden, kansalaisuuden, kodin, maineen ja ekologian maailmoihin liittyvät tulokset. Alaluvussa 6.7. esittelen terveyden maailman ja kuvailen, miten terveyden maailma ilmeni tämän tutkimuksen aineistossa. Luvussa 6.8. esittelen tarkemmin aineistossa esiintyviä hybridivaateita.

6.1 Turkistarhaus rahassa: kannattavaa vai ei?

Tämä luku käsittelee markkinoiden maailmaan vetoavia oikeutuksia. Puhujat viittasivat markkinoiden maailmaan erityisesti tilanteissa, joissa he pohtivat turkistarhauksen tulevaisuutta. Markkinoiden maailman arvojen mukaisesti suuri osa vaateista korosti kilpailua ja vaurastumisen mahdollisuutta. Markkinoiden maailmaan vetoavien puhujien mukaan turkistarhauksen tulevaisuuden tulisi olla markkinoiden ja kuluttajien kysynnän käsissä, eikä sitä tulisi kieltää tai rajoittaa, sillä tämä heikentäisi taloudellisen kilpailun mahdollisuuksia. Markkinoiden maailman oikeutuksissa korostuikin usein argumentti siitä, että elinkeinolle tulee antaa mahdollisuus taloudelliseen kilpailuun. Suoran kiellon sijaan luonnollisena nähtiin se, että markkinat päättävät turkistarhauksen kohtalon tulevaisuudessa. Puhujat, jotka eivät puoltaneet turkistarhauksen jatkumista, uskoivat turkismarkkinoiden hiipuvan joka tapauksessa. Puolestaan puhujat, jotka puolsivat turkistarhauksen jatkumista, korostivat, että markkinat tulevat elpymään ennemmin tai myöhemmin.

Markkinoiden maailmassa arvokkaana nähdään tuotteet, joilla on vahva asema kilpailullisilla markkinoilla. Hylätyt ja vihatut tuotteet ovat markkinoiden maailmassa vähiten arvokkaita. Turkiksista puhuttiin aineistossa molemmin tavoin: sekä niiden houkuttelevuuden että houkuttelevuuden puutteen näkökulmasta. Usko turkismarkkinoiden hiipumiseen oli aineistossa vahva ja puhujat esittivät, että uudet turkikset eivät enää houkuttele kuluttajia. Eräs puhuja korosti, että kuluttajien mielenkiinto ostaa käytettyjä turkiksia kirpputoreilta on kasvanut, mutta hän ei usko, että uudet turkikset houkuttelevat kuluttajia enää samalla tavalla. Lisäksi puhujat koros-

tivat, etteivät isot muotitalot kuten Chanel, Prada ja Gucci ole enää kiinnostuneita turkiksista. Samanaikaisesti turkistarhausta puolustavat puhujat näkivät kiinnostuksen suomalaisia turkiksia kohtaan aitona – etenkin kiinalaisten ostajien osalta. Turkistarhausta puolustavat puhujat selittivät turkisten huutokauppahintojen alhaisuutta ylitarjonnalla kysynnän puutteen sijaan ja uskoivat turkismarkkinoiden elpyvän suomalaisten turkisten erityislaatuisuuden vuoksi. Huomionarvoista kuitenkin on, että aineistossa markkinoiden elpymisen puolesta puhuivat lähinnä Saga Fursia ja FIFUR:ia edustavat puhujat. Markkinoiden hiipumisen puolesta puhuivat monipuolisesti eri puhujat.

"Katukuvassa ei juuri kukaan enää pörhistele aidoissa turkiksissa, ei Suomessa eikä muualla Euroopassa. Isot muotitalot kuten Chanel, Gucci, Prada, Burberry ja lukuisat muut ovat viime vuosina kääntäneet turkiksille selkänsä." [Yle, 18.8.2023]

"Korkeatasoisille hyville turkiksille on kysyntää ja isot muotitalotkin ostavat edelleen turkiksia tuotantoonsa. Päämarkkina-alue Kiina on ollut kiinni kaksi vuotta, mutta pikkuhiljaa markkina tästä elpyy." [Yle, 4.8.2023]

Koska raha on markkinoiden maailman tärkein arvon mittari, oli se keskeisessä roolissa myös puhujien vaateissa. Puhujat viittasivat konkreettisesti rahaan todetessaan, ettei turkistarhausta tulisi enää tukea verorahoin. Puhujat korostivat sitä, että monet turkistarhat ovat olleet tappiollisia jo pitkään ja turkistarhausta on tuettu koronatuilla sekä valtionavustuksilla. Lisäksi puhujat viittasivat vaateissaan rahaan toteamalla, ettei Suomessa tuotettujen nahkojen arvo ole enää merkittävä osa Suomen tavaroiden kokonaisvientiä. Myös turkistarhaajat tunnustivat aineistossa alan vaikean taloudellisen tilanteen ja eräs heistä totesikin: "Ei kukaan hullu halua jatkaa tätä hommaa, kun se ei kerran kannata." [Helsingin Sanomat, 24.8.2023]. Puhe turkisten hiipuneesta vientiarvosta toistui aineistossa useita kertoja monipuolisesti eri puhujien toimesta.

"Jokainen veroeuro on toki yhtä arvokas. Mutta kansantaloudella turkisalaa ei voi perustella. Sen vuosittaiset maksut valtiolle vastaavat suurin piirtein summaa, joka on budjetoitu yhteen Kehä I:n eritasoliittymään Espoossa." [Helsingin Sanomat, 6.9.2023]

"Koko alan kotimaisen tuotannon liikevaihto oli siis samaa luokkaa kuin lasten leikkipaikkoja rakentavan rovaniemeläisen Lappset-yhtiön liikevaihto. Turkistarhaus on ollut viime vuosina yksi Suomen heikoimmin kannattavista toimialoista. Viime vuonna 62 prosenttia alan yrityksistä teki tappiota. Tammikuun 2022 jälkeen kuusitoista turkistarhaa on ajautunut konkurssiin." [Helsingin Sanomat, 6.9.2023]

Huomionarvoista on, että markkinoiden maailmaa kritisoitiin useasti aineistossa muista maailmoista käsin. Kritiikki yhdistyi usein vaateisiin siitä, että turkistarhaus on vanhanaikaista ja epäeettistä: toisin sanoen markkinoiden maailmaa kritisoitiin usein ekologian ja maineen maailmasta käsin. Turkistarhauksen koettiin heikentävän

Suomen kansainvälistä imagoa, ja kärsimyksen aiheuttaminen eläimille luksustuotteen vuoksi kyseenalaistettiin. Eläinten hyvinvoinnin ja paremman kansainvälisen imagon vuoksi turkistarhauksen kieltäminen nähtiin vaateissa aiheellisena. Markkinoiden maailman tärkeitä arvoja eli taloudellista voittoa ja kilpailua kyseenalaistettiin, ja niiden sijaan vaateissa tärkeämmäksi asetettiin eläinten hyvinvointi sekä parempi kansainvälinen imago.

"Turkistarhaus on läpeensä epäeettinen ala, joka on korkea aika lopettaa. Sivistynyt yhteiskunta ei pakota mieleltään kehittyneitä eläimiä ahtaisiin häkkeihin tai aiheuta näille voimakasta kärsimystä pelkän taloudellisen hyödyn nimissä." [Maaseudun Tulevaisuus, 4.9.2023]

6.2 Vaakakupissa turkistarhaajien ammattitaito ja tuottavuus

Tämä luku käsittelee teollisuuden maailmaan vetoavia oikeutuksia. Teollisuuden ja markkinoiden maailmojen arvot muistuttavat toisiaan, mutta ne eroavat myös keskeisellä tavalla. Markkinoiden maailmassa arvostetaan menestystä ja edistystä – teollisuuden maailmassa samankaltaisesti tehokkuutta, tuottavuutta ja edistykseen johtavaa toimintaa. Markkinoiden maailmassa arvottomana pidetään paikalleen jäämistä ja häviämistä, joka muistuttaa teollisuuden maailmassa arvottomana pidettyä toimimattomuutta, tuottamattomuutta ja epäaktiivisuutta. Keskeinen ero maailmojen välillä on kuitenkin se, että teollisuuden maailmassa korostuu tuottavuuden lisäksi enustettavuus, luotettavuus ja kontrolloitavuus. Ammattitaitoiset ihmiset nähdään arvokkaina, vaikka he eivät olisi varakkaita. Raha ei siis ole teollisuuden maailmassa itseisarvo samalla tavalla, kuin se on markkinoiden maailmassa.

Teollisuuden maailmaan vetoavat puhujat näkivät arvokkaana turkiseläimiin upotetun pitkäaikaisen jalostustyön. Teollisuuden maailmaan liittyvät vaateet nousivatkin aineistossa esiin erityisesti tilanteissa, joissa otettiin kantaa Ruokaviraston eläinten lopettamispäätöksiin lintuinfluenssan torjumiseksi. Puhujat olivat huolissaan siitä, että turkistarhaajien ammattitaitoinen työ heitetään hukkaan lopettamispäätösten seurauksena. Tämä toimi myös teollisuuden maailmasta käsin kohdistettuna kritiikkinä terveyden maailmalle, jossa ensisijaista on ihmisten terveys ja terveysuhkien minimoiminen (ks. luku 6.7.). Ruokaviraston edustajat perustelivat eläinten lopettamispäätöksiä terveyden maailmasta käsin, ihmisten terveyden ja terveysuhkien ennakoinnin ensisijaisuudella. Teollisuuden maailmaan vetoavat puhujat kyseenalaistivat terveiden eläinten lopettamisen pitkäaikaisen jalostustyön kustannuksella ja kokiivat sen epäoikeudenmukaisena turkistarhaajia kohtaan. Kritiikkiä esittivät erityisesti turkistarhaajat ja FIFUR.

"Vähintään puolitoista vuotta menee siihen, että liikevoittoa voi saada. Sitten jos puhutaan siitoseläimen kannan rakentamisesta laadukkaammaksi, niin se ei ole mikään yhden vuoden projekti. Vähintään viisi vuotta menee siihen, että kannasta saa luotua omanlaisensa." [Yle, 15.8.2023]

"Tilanne on vaikea. Jos tilan kaikki eläimet lopetetaan, samaan eläinmäärään pääseminen voi kestää viisi tai kuusikin vuotta, jalostustason saavuttaminen paljon pidempäänkin. Vuosien jalostustyö menee hukkaan. Mäkipelkololla on ratkaisu, joka hänen mielestään olisi järkevä. Siitoseläimet pitäisi säästää. Silloin olisimme järkevässä tilanteessa ja päästäisiin ensi kaudella tekemään uusia pentuja. Näytteitä voisi ottaa vaikka muutaman kuu-kauden välein. Korona-aikana vietiin itsekseen kuolleita minkkejä Eviraan ja siellä niitä tutkittiin, eikä koronaa löytynyt. Tässäkin voisi olla samanlainen systeemi." [Yle, 13.11.2023]

Samoin kuin markkinoiden maailman vaateet, myös teollisuuden maailman vaateet viittasivat turkistarhauksen tulevaisuuteen Suomessa. Lopetuspäätösten kritisoimisen lisäksi puhujat korostivat, että turkistarhaajien ammattitaidot menevät hukkaan myös, mikäli turkistarhaus kielletään tulevaisuudessa tai sen harjoittamista rajoitetaan. Osa puhujista ei siis pitänyt turkistarhauksen kieltämistä teollisuuden maailman arvojen mukaisena – puhujat korostivat suomalaisen turkiksen erityislaatuista ja pitivät sitä suomalaisten turkistarhaajien ammattitaidon ansiona. Lisäksi turkistarhauksen kieltämistä vastustettiin teollisuuden maailmasta käsin sen työllistävän vaikutuksen vuoksi Pohjanmaan maakunnissa: turkistarhausta ei tulisi kieltää, sillä se torjuu epäaktiivisuutta ja työttömyyttä. Työllisyyteen viittasivat muun muassa FIFUR:in edustajat, Uudenkaarlepyyn kaupunginjohtaja ja Kaustisen kunnanjohtaja.

"Kaustisen kunnanjohtaja Minna Nikanderin mukaan turkisalan alasajo merkitsisi Kaustiselle samaa kuin tehtaan lakkauttaminen jollekin toiselle paikkakunnalle. Kaustisen työttömyysaste nousisi hänen arvionsa mukaan 7,5 prosentista 13 prosenttiin." [Yle, 1.10.2023]

Kaikki teollisuuden maailmaan viittaavat puhujat eivät kuitenkaan vastustaneet turkistarhauksen kieltämistä. Osa puhujista puolsi turkistarhauksen kieltämistä vedoten työllisyyteen: heidän mukaansa turkistarhaajien olisi hyvä siirtyä muihin tehtäviin tuottavuuden ja työllisyyden nimissä. Uudelleentyöllistymisen näkökulmasta turkistarhauksen kieltämiseen siis suhtauduttiin teollisuuden maailman vaateissa myönteisesti. Turkistarhaajien uudelleentyöllistämistä kannattivat muun muassa RKP:n ja kokoomuksen kansanedustajat. Turkistarhauksen kieltämisen puolesta argumentoivat puhujat pohtivat vaihtoehtoisia työllistymismahdollisuuksia turkistarhaajille, sillä he kokivat sen olevan tehokas ratkaisu sekä turkistuottajille itselleen että yhteiskunnalle. Puhujat siis arvottivat tuottavuutta ja työllisyyttä, mutta lisäksi he painottivat puheessaan luotettavuutta, ennustettavuutta ja kontrolloitavuutta: puhujien mukaan turkistarhaajien tilanne on Suomessa vaikea ja riskialtis, minkä vuoksi heidän olisi parempi työllistyä muualle.

Mielenkiintoista oli myös se, että merkittävä osa aineistossa puhuvista turkistarhaajista oli myötämielinen alanvaihdosta kohtaan: aineistossa esiintyneet turkistarhaajat olivat huolissaan alan kannattavuudesta tulevaisuudessa ja suhtautuvat myönteisesti uudelleentyöllistymisen mahdollisuuksiin. Turkistarhaajat kokivat haasteena kuitenkin sen, että turkistuottajien etujärjestö ei ollut valmis pohtimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja. Etujärjestö kannusti turkistilallisia jatkamaan turkisten tuottamista, vaikka turkistarhaajat olisivat halunneet keskustella vaihtoehtoista eli turkisten tuottamisen lopettamisesta ja sitä koskevista tukimuodoista.

6.3 Solidaarisuus jaettuna moraalisenä periaatteena

Tämä luku käsittelee kansalaisuuden maailmaan vetoavia oikeutuksia. Kansalaisuuden maailmaan vedottiin aineistossa erityisesti tilanteissa, joissa pohdittiin turkisalan oikeudenmukaista alasajoa. Puhujat tunsivat myötätuntoa turkistarhaajia kohtaan ja painottivat solidaarisuuden merkitystä, joka on kansalaisuuden maailmassa keskeinen arvo. Kansalaisuuden maailmasta käsin kritisoitiin markkinoiden maailmaa, johon vetoavat puhujat esittivät, että elinkeinon tulisi olla markkinoiden käsissä. Kansalaisuuden maailmaan vetoavat puhujat näkivät turkistarhaajia kohtaan epäoikeudenmukaisena sen, että turkistarhausta jatketaan sen kannattamattomuudesta huolimatta, sillä se asettaa turkistarhaajat vaikeaan tilanteeseen. Useat puhujat nostivat esiin huolen siitä, että turkistarhaus loppuisi hallitsemattomasti. Elinkeinosta hallitusti luopuminen ja turkistarhaajien elinkeinosiirtymän tukeminen esitettiin yhteistä hyvää edistävinä tekoina, sillä hallitsematonta lopetusta ei pidetty toivottavana yhteiskunnan eikä turkistarhaajien kannalta. Yhteiskunnan taloudellisten haittojen ja tarhaajiin liittyvien inhimillisten haittojen minimoiminen nähtiin kansalaisuuden maailmaan vetoavissa vaateissa ensisijaisena. Turkistarhaajien tukemisen puolesta puhuivat etenkin asiantuntijat sekä SDP:n, perussuomalaisten, vihreiden ja kokoomuksen kansanedustajat.

"Jos turkistarhaus päätettäisiin lopettaa, se olisi parempi tehdä hallitusti eikä äkkirysäyksenä." [Yle, 18.8.2023]

"Jos se yhtäkkiä poikkastaan, niin kovin on julmaa." [Helsingin Sanomat, 24.8.2023]

Suuri osa kansalaisuuden maailman vaateista koski turkistilallisten ahdingon vähentämistä ja tukemisen mahdollisuuksia. Vaateet korostivat, että turkistarhauksen kieltäminen tulisi vaikuttamaan turkistarhaajiin kielteisellä tavalla: puhujat painottivat, että kieltämisen lisäksi tulisi tukea tarhaajien siirtymistä uuteen ammattiin ja varmistaa, että turkistuottajilla on aito mahdollisuus alanvaihdokseen tai uudelleenkou-

luttautumiseen. Oletus turkistarhauksen loppumisesta kannattamattomana konkurssien ja velkaantumisen kautta nähtiin epäoikeudenmukaisena ja moni puhujista koki, että tilanteeseen tulisi puuttua jo ennen tilanteen kriisiytymistä. Etenkin eläinlääkäri-liitto ja kokoomus nostivat esiin kiellon vaikutuksia turkistarhausyrittäjille.

"Turkistarhaus voi vielä välttää turvealan kohtalon ja toteuttaa alan elinkeinosiirtymän omaehtoisesti ja hallitusti. Mallia voi hakea naapurimaista Norjasta ja Tanskasta, joissa turkistarhauksesta luopuneille on maksettu korvauksia ja elinkeinostaan luopuneiden työllistymistä uusille mielekkäille aloille on tuettu julkisin varoin." [Helsingin Sanomat, 2.8.2023]

"Uudelleenlupautumisen tuet ja tarhojen muutosinvestointien tukeminen ovat ihan välttämättömiä [toimia]. Pitäisi olla luomassa malleja, jotta ihmisillä olisi aito mahdollisuus vaihtaa alaa ja tehdä kunniallinen exit, eikä vain kriisien kautta alasajoa tai konkurssia." [Helsingin Sanomat, 24.8.2023]

Kansalaisuuden maailmassa arvokasta on solidaarisuuden lisäksi yhteiskunnan eristäytyneisyyden rikkominen sekä jäsenyys ihmiskollektiiveihin. Aineistosta kävi ilmi, että turkistarhaajat eivät saa tarvitsemaansa tukea etujärjestöiltään, sillä ainakin toistaiseksi etujärjestöt ovat kieltäytyneet keskustelemasta uudelleentyöllistymisen vaihtoehtoista. Aineistossa puhuvat turkistarhaajat kuitenkin toivoivat, että asiasta vähintään keskusteltaisiin. Tarhaajat kertoivat epäröivänsä asian nostamista puheeksi, sillä he pelkäävät joutuvansa erotetuksi järjestöstä, mikäli ilmaisevat halukkuutensa lopettamiseen. Tämän vuoksi monet kansalaisuuden maailmasta käsin argumentoivat puhujat korostivat, että turkistarhaajia tulee tukea muutoksessa valtion taholta. Kansalaisuuden maailmassa yksinjäminen, jäsenettömyys ja joukosta erkaneminen ovat ei-toivottuja tilanteita. Moni puhuja toivoi valtion tukevan turkistarhaajia, sillä he eivät uskoneet turkistarhaajien saavan tarvitsemaansa tukea etujärjestöltään. Suuri osa kansalaisuuden maailmaan vetoavista puhujista uskoi turkistarhauksen loppuvan, vaikka sitä ei suoraan kiellettäisi – kriisitilanteiden välttämiseksi puhujat korostivat, että solidaarisuus turkistarhaajia kohtaan on erityisen tärkeää.

"Joukko turkistarhaajia kokee tulleen vaiennetuksi etujärjestönsä taholta. Alasajopuheiden takia he pelkäävät tulevaisuutta erotetuksi liitosta, mikä vaikeuttaisi elinkeinon harjoittamista." [Yle, 6.11.2023]

"Alasajomahdollisuuksien kartoittamista kannattavat tarhaajat puolestaan uskovat, että itseasiassa suurin osa turkistarhaajista olisi vähintäänkin halukas keskustelemaan aiheesta. Tällä hetkellä helppoa ulospääsyä ei ole. Aiemmin jatkoa on perusteltu alan taloudellisella merkityksellä. Lopettamista harkitsevien mielestä se ei enää kelpaa perusteeksi. 'Monilla on paljon velkaa, konkurssi on käytännössä ainut vaihtoehto', kertoo luopumismahdollisuuksiaan pohtiva tarhaaja." [Yle, 6.11.2023]

6.4 Turkistarhaus elinkeino- ja kulttuuriperintönä

Tämä luku käsittelee kodin maailmaan vetoavia oikeutuksia. Kodin maailmaan vetoavissa vaateissa painotettiin elinkeinon perinteikkyyttä ja jatkuvuutta. Turkistarhausta puolustettiin sen historialla: elinkeinoa kuvailtiin argumenteissa turkistarhaajasukujen ja maakunnan kulttuuriperinteenä. Useat turkistarhat ovat perheyriytyksiä ja elinkeino on vahvasti sidoksissa perheisiin ja sukuihin. Kodin maailman näkökulmasta sukujen jatkama perinteikäs jalostustyö nähdään arvokkaana sen vuoksi, että se on kantanut läpi sukupolvien. Aineistossa puhuvat turkistarhaajat korostivat, että he kokevat työntekijänsä läheisiksi ja haluavat jatkaa turkistarhausta, jotta he eivät veisi työntekijöiltään töitä. Kodin maailmalle onkin ominaista arvottaa sukulaissuhteiden lisäksi myös muita läheisiä ihmissuhteita. Alan perinteikkyyttä painottivat aineistossa etenkin perussuomalaiset kansanedustajat.

"Suuri osa turkistarhauksesta elantonsa saavista työskentelee alalla yrittäjinä, joille turkistarhauksen tulevaisuudessa on kyse paitsi ansiotulojen turvaamisesta myös elinkeinotoimintaan jo tehtyjen investointien kattamisesta sekä oman suvun ja alueen elinkeino- ja kulttuuriperinteen jatkamisesta." [Helsingin Sanomat, 2.8.2023]

"Kaustisella on ollut monta vahva turkistarhaussukua, joissa elinkeino on siirtynyt sukupolvelta toiselle. Tämä näkyy edelleen YTJ:n rekisterissä, jossa kunnan nimellä haettuna toistuvat samat sukunimet kerta toisensa jälkeen." [Helsingin Sanomat, 24.8.2023]

Kaikki kodin maailmaan vetoavat vaatteet puolustivat turkistarhauksen jatkumista. Jatkuvuuden puolesta puhuivat erityisesti FIFUR:in edustajat ja perussuomalaiset kansanedustajat. Aineistossa FIFUR:ia edustanut Olli-Pekka Nissinen totesi: "Fifurin säännöt perustuvat toiminnan jatkamiseen" ja "Strategiamme perustuu jatkuvuuteen. Turkistuotanto jatkuu." [Yle, 6.11.2023; Helsingin Sanomat, 13.9.2023]. Jatkuvuus ja vakaus on kodin maailmassa arvokasta ja usein sitä perustellaan perinteikkyydellä tai vakiintuneella hierarkkisella asemalla: tämä näkyi aineistossa toteamuksina siitä, että turkistuotantoa ei tule kieltää tai rajoittaa, sillä se on osa suomalaista alkutuotantoa ja suomalaisen maaseudun historiaa. Kodin maailmaan vetoavat puhujat vastustivat turkistuotannon kieltämistä Suomessa myös toteamalla, että turkistuotantoa on parempi harjoittaa Suomessa "kuin esimerkiksi Kiinassa". Kotimainen tuotanto asetettiin puheessa hierarkkisesti korkeammalle kuin ulkomaalainen tuotanto. Puhujat vetosivat siihen, että kotimaista turkistuotantoa valvotaan tarkemmin.

"Turkistarhaus on laillinen elinkeino Suomessa ja sen kieltäminen ei olisi aivan mutkautonta. On parempi että turkikset tuotetaan täällä jossa valvonta toimii kuin esimerkiksi Kiinassa." [Yle, 5.9.2023]

6.5 Turkistarhaus maineen heikentäjänä

Tämä luku käsittelee maineen maailmaan vetoavia oikeutuksia. Maineen maailmaan vetoaville vaateille oli ominaista se, että niissä verrattiin Suomen imagoa muihin Euroopan maihin ja Kiinaan. Suomea verrattiin vaateissa turkistarhauksen kieltäneisiin maihin, erityisesti Liettuaan, jossa siirtymäaikaa annettiin vuoteen 2027 saakka. Maineen maailmaan vetoavat puhujat korostivat, että useat Euroopan maat ovat luopuneet tai luopumassa turkistarhauksesta – Suomen koettiin saavan kielteistä näkyvyyttä elinkeinon jatkumisen vuoksi. Puhujat nostivat esiin huolen siitä, että Suomen imago menisi pilalle, mikäli Suomesta tulisi pahimmassa tapauksessa uuden pandemian lähtöpiste. Lisäksi eräs puhuja nosti *Helsingin Sanomissa* esiin sen, että *The New York Timesissa* syyskuussa 2023 julkaistussa kirjoituksessa arvosteltiin Suomen ja Puolan toimia lintuinfluenssan torjumiseksi.

"Turkistarhaus tekee Suomesta EU:n oudonlinnun." [Helsingin Sanomat, 18.8.2023]

"Suomen lisäksi enää Bulgaria, Kreikka, Kypros, Portugali, Puola ja Romania sallivat turkistarhauksen ilman rajoituksia. Ruotsissa tarhauksen täyskieltoa valmistellaan." [Helsingin Sanomat, 21.9.2023]

"Mikään maa ei tietysti tahdo olla se maa, joka linkitetään pandemian alkupisteeksi." [Helsingin Sanomat, 13.9.2023]

Maineen maailmassa tärkeää on myönteinen näkyvyys, tunnustus ja vakuuttava imago. Maineen maailmaan vetoavat puhujat näkivät turkistarhauksen leimaavan Suomen imagon vanhanaikaiseksi ja epäeettiseksi. Puhujat kuvasivat Suomen jatkavan Kiinan ja Venäjän linjaa salliessaan turkistarhauksen jatkumisen sen sijaan, että se toimisi muiden Euroopan maiden linjan mukaisesti ja kieltäisi turkistarhauksen. Turkistarhauksen kieltämisen puolesta argumentoidessaan puhujat vetosivat myös Pohjanmaan maakuntien imagoon: turkistarhauksen ei nähty vaikuttavan kielteisesti ainoastaan Suomen kansainväliseen imagoon, vaan myös Pohjanmaan maakuntien imagoon. Maineen maailmaan vetoavat puhujat kuvasivat aineistossa turkistarhausta "menneen maailman elinkeinona". Maineen maailman kautta ei perusteltu turkistarhauksen jatkumista lainkaan: maineen maailmaan vetoavat puhujat olivat yksimielisiä siitä, että turkistarhaus tulisi kieltää paremman imagon saavuttamiseksi. Maineen maailmaan vetosivat etenkin asiantuntijat ja vihreiden sekä kokoomuksen kansanedustajat.

"Turkistarhaus erottaa Suomen läntisestä Euroopasta ja linkittää meidät vyöhykkeeseen, joka halkoo itäisen Euroopan. Mitä se kertoo meistä suomalaisista ja poliitikoistamme?" [Helsingin Sanomat, 6.9.2023]

"Turkistarhaus ei ole hyväksi pohjalaisten maakuntien imagolle." [Helsingin Sanomat, 11.9.2023]

6.6 Itseisarvona luonto ja eläin

Tämä luku käsittelee ekologian maailmaan vetoavia oikeutuksia. Ekologian maailma on oikeuttamisteorian maailmoista ainut, joka ottaa huomioon luonnon ja eläinten itseisarvon. Ekologian maailmassa tärkeää on luonnon ja eläinten suojelu saastumiselta ja kaltoinkohtelulta. Ekologian maailmaan vetoavat puhujat korostivat turkiseläinten kärsimystä ja sitä, että turkistuotanto on eläinten kohtelun kannalta kestävämpi ja epäeettistä. Ekologian maailmasta käsin kannatettiin yksimielisesti turkistarhauksen kieltämistä Suomessa. Ekologian maailmaan vetoavat puhujat painottivat yleisen ilmapiirin muuttuneen siten, ettei eläinten hyvinvointi ole enää marginaalinen asia, jonka huomiotta jättäminen olisi yleisesti hyväksyttyä. Ekologian maailmaan vetosivat monipuolisesti eri puhujat, mutta eniten maailmaan vetosivat vihreiden kansanedustajat ja eläinlääkäriliitto.

"Jos ajattelemme, että eläinyksilöillä on itseisarvo, turkistarhaus on sovittamattomassa ristiriidassa sen kanssa." [Helsingin Sanomat, 6.9.2023]

Ekologian maailmaan vetoavat puhujat kyseenalaistivat turkiseläinten välineellistä arvoa ja korostivat, ettei eläimille aiheutettuja hyvinvointiongelmia, sairauksia ja kärsimystä voi jättää huomiotta. Keskeisenä ekologian maailmaan vetoavana puhujana aineistossa toistui Eläinlääkäriliitto, jonka kannanottoja esitettiin kaikissa kolmessa lehdessä. Eläinlääkäriliitto puolsi turkistarhauksen kieltämistä ja esitti, että kiellon lisäksi siirtymäajan tulisi olla mahdollisimman lyhyt eläinten kärsimyksen vähentämiseksi. Huomionarvoista on myös se, että *Ylen* lehtiartikkelissa haastateltu turkistarhaaja pohti turkiseläinten häkkikasvatuksen eettisyyttä seuraavasti: "Seitsemän tappiollisen vuoden jälkeen olen alkanut pohtia myös alan eettisyyttä nykypäivänä. Vaikka kuinka eettisesti toimitaan, jäljet johtavat häkkiin." [Yle, 6.11.2023]. Häkkikasvatuksen kyseenalaistaminen toistui aineistossa monipuolisesti myös muiden ekologian maailmaan vetoavien puhujien puolesta.

"Alan kasautuvat ongelmat johtuvat siitä, että suuri yleisö on saanut tarpeekseen kuvista, joissa tuotantoeläimet ovat altaissa häkeissään kuolemaansa odottamassa. Todisteita eläinten kärsimyksistä on riittämiin." (Helsingin Sanomat, 11.9.2023)

"Turkiseläimet kyyhöttävät syntymästä kuolemaan pienissä häkeissään, vaikka kuka tahansa ymmärtää, että on kyse äärimmäisestä vankeudesta. Tuotantoeläimillä on yhteiskunnassa vain välineellinen arvo, ne eivät ole yksilöinä arvokkaita." (Yle, 4.10.2023)

Turkiseläinten lisäksi aineistossa nousi esiin huoli luonnonvaraisista eläimistä. Vaikka puhe luonnonvaraisista eläimistä toistui aineistossa vain muutaman kerran eli huomattavasti vähemmän kuin puhe turkiseläinten hyvinvoinnista, on huomionarvoista, että myös sen kautta vedottiin ekologian maailman periaatteisiin. Luonnonva-

raisiin lintuihin viitattiin tilanteissa, joissa kritisoitiin Suomen riistakeskuksen turkistarhoille myöntämiä poikkeuslupia tarhojen läheisyydessä elävien lintujen ampumiseen lintuinfluenssan ehkäisemiseksi. Muutama puhuja kyseenalaisti aineistossa lintujen ampumisen ekologian maailmasta käsin. Puhujat olivat huolissaan lintukantojen pienenemisestä poikkeuslupien seurauksena, sillä kannat pienenevät lintuinfluenssan takia muutenkin. Puhujat kyseenalaistivat lintujen ampumisen tehokkuuden lintuinfluenssan torjuntakeinona, mikä toimi kritiikkinä terveyden maailmalle, josta käsin poikkeuslupia puolustettiin aineistossa. Lintujen ampumista kyseenalaisti aineistossa evoluutiobiologi, vihreiden kansanedustaja ja turkistarhaaja.

"Riistakeskuksen päätös sallia luonnonvaraisten lintujen ampuminen hämmästyttää suuresti. Luonnonvaraiset linnut ovat taudin kärsijöitä. Katse ja toimet pitäisi suunnata nyt muualle – turkistarhojen alasajoon." [Helsingin Sanomat, 4.8.2023]

"Aivelonkaan mielestä lupa tappaa lintuja ei ollut hyvä idea, koska niiden kannat pienenevät viruksen vuoksi jo muutenkin, ja koska kantojen pieneneminen voi itsessään jo muuttaa lintujen käytöstä ja lisätä niiden hakeutumista muiden lajien pariin – jolloin viruksen leviäminen laajemmalle mahdollistuisi helpommin." [Yle, 6.8.2023]

6.7 Terveyden maailma – terveys yhteisen hyvän periaatteena

Tässä tutkielmassa esitän oikeuttamisteoriaan uudeksi lisäykseksi terveyden maailman. Esitän, että terveyden maailma on itsenäinen oikeuttamisen maailma, johon voidaan vedota sosiaalisen elämän kiistatilanteissa. Terveyden maailmaa ei ole jäsennetty Boltanskin ja Thévenot'n toimesta. Terveyden maailman lisääminen on perusteltua, sillä terveys on yleinen arvo, johon vedotaan usein arkielämän tilanteissa. Terveyteen viitataan arkipäivän tilanteissa niin yksilöllisellä kuin kollektiivisella tasolla: esimerkiksi ohjenuorat terveistä ja epäterveistä elämäntavoista ovat läsnä jokapäiväisessä arjessamme, mutta myös puhe kansanterveyden ja ihmiskollektiivien (esim. riskiryhmien) suojelemisesta on voimistunut COVID-19-pandemian jälkeen, minkä vuoksi terveyden maailman erittely omaksi maailmakseen on ajankohtaista.

Pyrin ensin kuvaamaan, miltä terveyden maailma näyttäisi tämän tutkimuksen aineiston perusteella. Lintuinfluenssan kontekstin vuoksi terveyden maailmaan vedottiin aineistossa runsaasti. Tässä aineistossa terveyden maailmasta käsin korostettiin erityisesti ihmisten terveyden ensisijaisuutta. Huoli turkiseläinten tai luonnonvaraisten eläinten terveydestä ilmeni osana ekologian maailmaan vetoamista, joten terveyden maailmassa ihmisterveydellä oli ensisijainen rooli. Huoli lintuinfluenssan leviämisestä pandemiaksi varjosti terveyden maailman vaateita voimakkaasti. COVID-19-pandemiaan vedottiin aineistossa toistuvasti toteamalla "emme ole valmiita uuteen

pandemiaan" ja korostamalla terveysuhkiin varautumisen tärkeyttä. Puhujat kuvailivat turkistiloja riskialttiina paikkoina, joissa ihmisten terveydelle vaaralliset taudit kehkeytyvät.

"Turkistarhaus tulisi lopettaa Suomessa pikimmiten yleisen terveysturvallisuuden nimissä, ja jotta Pohjanmaasta ei tulisi maailman seuraavaa Wuhania." [Helsingin Sanomat, 3.8.2023]

"Niin kauan kuin eläimiä tuotetaan hyvin lähellä toisiaan, riskit kasvavat." [Helsingin Sanomat, 6.9.2023]

Terveyden maailmalle arvokkaita asioita ovat kansanterveyden suojeleminen, terveysuhkiin varautuminen ja riskien ennakoiminen. Riskialttius ja uhkiin varautumattomuus nähtiin terveyden maailman vaateissa epätoivottuna. Terveyden maailmaan vetoavat puhujat pitivät Ruokaviraston eläinten lopettamispäätöksiä kansanterveyden kannalta välttämättöminä – toisin kuin teollisuuden maailmaan vetoavat puhujat, jotka pitivät turkiseläinten lopettamispäätöksiä epäoikeudenmukaisina ja turkistarhaajien ammattitaidon hukkaan heittämisenä. Terveyden maailmaan vetoavat puhujat kuitenkin korostivat, etteivät pelkästään eläinten lopettamispäätökset tule riittämään ihmisten terveyden suojelemiseksi. Vaikka turkiseläinten lopettamispäätöksiä pidettiin terveyden maailmassa välttämättöminä ihmisten terveyden suojelemiseksi, painottivat puhujat lisäsuojautumisen tarvetta: puhujat korostivat, että seuraavan influenssakauden aikaan olemme saman tilanteen äärellä, mikäli turkistilojen terveystoimia ei paranneta tai turkistarhausta kielletä.

"Minkkien lopettaminen yksi tarha kerrallaan ei ole epidemian torjumisen kannalta tehokasta. Professori Thomsenin mukaan epidemian torjumisen kannalta on parempi lopettaa kaikki minkit kerralla." [Yle, 22.8.2023]

"Ruokaviraston päätöksillä turkistarhoilla lopetetaan näinä päivinä kymmeniä tuhansia turkiseläimiä – joillakin tarhoilla jopa kaikki eläimet joudutaan lopettamaan. Päätöksissä ei ole mitään poliittista viestiä tai harkintaa, vaan ne tehdään viranomaispäätöksin. Lopettamispäätökset tehdään puhtaasti terveysturvallisuuden näkökulmasta ja niillä pyritään estämään lintuinfluenssaviruksen muuntuminen ja leviäminen muihin nisäkkäisiin ja lopulta ihmisiin." [Maaseudun Tulevaisuus, 7.8.2023]

"On uskomattoman lyhytnäköistä, että valtio jatkaa turkistarhauksen tukemista. Tarhauksen mahdollistaminen ei ole millään tavoin kestävää tai järkevää. Suomalaiset turkistarhat ovat pandemiauhka. Ensi vuonna rahaa tullaan taas tarvitsemaan samaan tarkoitukseen, sillä lintuinfluenssa on jokavuotinen ilmiö." [Maaseudun Tulevaisuus, 14.11.2023]

Terveyden maailmasta käsin argumentoitiin turkistarhauksen rajoittamisen ja kieltämisen puolesta: puhujat korostivat, että varmin keino varautua lintuinfluenssan kaltaisiin terveysuhkiin olisi kieltää turkistarhaus Suomessa. Terveyden maailmasta käsin ei argumentoitu turkistarhauksen jatkamisen puolesta ilman uusia säädöksiä tai rajoituksia, sillä tarhaamiseen liittyvät terveydelliset riskit koettiin liian suuriksi. Terveyden maailmaan vetoavat puhujat kritisivat turkistarhojen terveysturvallisuutta ja

korostivat, että siihen on tehtävä parannuksia tai turkistarhaus kokonaan kiellettävä. Terveyden maailmaan vedottiin monipuolisesti eri puhujien taholta, mutta erityisesti siihen vetosivat asiantuntijat, vihreiden kansanedustajat, Ruokavirasto ja THL:n edustajat.

Seuraavaksi vertaan terveyden maailmaa muihin oikeuttamisteorian maailmoihin ja perustelen yksityiskohtaisemmin sitä, miksi terveyden maailmaa voidaan pitää itsenäisenä oikeuttamisen maailmana. Sekä terveyden että teollisuuden maailmassa vältettävänä pidetään riskialttiutta. Keskeinen ero maailmojen välillä on kuitenkin se, että ne painottavat riskittömyyttä eri tavoin: teollisuuden maailmassa tärkeää on ennustettava, kontrolloitava ja luotettava toiminta, sillä se edistää tehokkuutta ja tuottavuutta. Riskialttius on teollisuuden maailmassa epätoivottua, sillä se vaarantaa edistyksen tavoittelun. Uhkiin ja riskeihin varautuminen on terveyden maailmassa tärkeää erityisesti inhimillisen terveyden ylläpitämiseksi: kyse ei kuitenkaan aina välttämättä ole terveyden edistämisestä, vaan toisinaan myös terveyden 'säilyttämisestä' eli ylläpitämisestä. Aineistossa tämä näkyi pohdintana siitä, miten lintuinfluenssan leviäminen ihmisiin estetään parhaiten. Terveyden maailmasta käsin voidaan kuitenkin myös viitata terveyden edistämiseen, mikäli sillä tarkoitetaan tavoitteellista toimintaa, joka pyrkii parantamaan ihmisyksilöiden tai -kollektiivien hyvinvointia.

Markkinoiden maailmassa tärkein arvon mittapuu on raha – terveyden maailmassa terveys. Terveyttä edistävät teot voivat olla taloudellisia, ja terveyteen liittyviä valintoja voidaan punnita rahassa, mutta rahalla ei ole terveyden maailmassa itseisarvoa. On kuitenkin tyypillistä, että raha nousee osaksi terveyteen liittyvää keskustelua, ja markkinoiden sekä terveyden maailmaan vedotaan julkisessa keskustelussa rinnakkain: esimerkiksi terveydenhoidosta voidaan keskustella siihen liittyvien kustannusten kautta.

Ekologian maailmassa tärkeänä nähdään eläinten ja luonnon terveyden suojeleminen ihmisten aiheuttamilta kielteisiltä vaikutuksilta. Myös terveyden maailmassa arvokkaana nähdään terveyden suojeleminen ulkoisilta uhilta, mutta siten, että kaiken keskiössä on ihminen ja uhat voivat olla ihmisestä riippumattomia. Toisaalta voi olla, että joskus terveydelle aiheutetut uhat ovat ihmisten/ihmisen itsensä aiheuttamia – esimerkiksi makrotasolla ilmastonmuutos tai mikrotasolla epäterveelliset elintavat.

Terveyden ja kansalaisuuden maailmalla voidaan nähdä olevan yhteisiä piirteitä, mutta ne myös eroavat keskeisesti toisistaan. Kansalaisuuden maailma arvottaa solidaarisuutta ja yhteistä hyvää. Myös terveyden maailma painottaa yhteistä hyvää korostaessaan kansanterveyden tärkeyttä. Tästä huolimatta yhteinen hyvä ja kollektiivisuus eivät ole terveyden maailman itseisarvoja. Tämän tutkimuksen aineistossa kansalaisuuden maailmasta käsin korostettiin solidaarisuuden merkitystä turkistarhaajia kohtaan, sillä turkistarhaajien uudelleentyölistymisen tukemisen koettiin edistävän

yhteistä hyvää. Terveyden maailmassa ihmisyksilöiden tai -ryhmien terveyttä voidaan arvottaa siitä huolimatta, että se ei edistä yhteistä hyvää ja kollektiivista toimijuutta, sillä tärkeimpänä arvona terveyden maailmassa pidetään terveyttä itseään.

Vaikka terveyden maailmalla on yhteneväisyyksiä muiden oikeuttamisteorian maailmojen kanssa, on sen jäsentäminen itsenäiseksi oikeuttamisen maailmaksi perusteltua, koska terveyden maailmassa terveys käsitetään itseisarvoksi. Kiistatilanteissa terveyteen voidaan vedota itseisarvona, jolloin sitä ei voida lukea muiden oikeuttamisteorian maailmojen oikeutukseksi – mikäli kyse ei ole eläinten tai luonnon terveydestä, joka on ekologian maailmassa arvokasta. Ihmisten terveys ei ole itseisarvo muissa oikeuttamisteorian maailmoissa.

6.8 Hybridivaateet

Aineistossa esiintyi hybridivaateita, joissa viitattiin 2–4 oikeuttamisen maailmaan samanaikaisesti. Hybridivaateita esittivät etenkin kansanedustajat. Vaateissa yhdistyivät vaihtelevasti markkinoiden, teollisuuden, kansalaisuuden, kodin, maineen, ekologian ja terveyden maailman oikeutukset. Useimmiten toistuva oikeutusyhdistelmä oli markkinoiden ja ekologian maailmaan vetoaminen samanaikaisesti. Markkinoiden ja ekologian maailmoja yhdistelevissä hybridivaateissa puhujat painottivat, että turkistarhaus ei ole eläinten häkkikasvatuksen vuoksi eettistä eikä taloudellisesti kannattavaa – vaateita esittäneet puhujat argumentoivat turkistarhauksen kieltämisen puolesta. Puhujat esittivät, että eläinten kärsimyksen perustuva luksustuote ei enää houkuttele kuluttajia, ja korostivat, ettei eläimen hyödyntäminen luksustuotteena ole välttämätöntä.

"Kyse on turhia kulutushyödykkeitä eläinten hyvinvoinnin kustannuksella tuottavasta auringonlaskun alasta, jonka harjoittamista enemmistö suomalaisista vastustaa." [Helsingin Sanomat, 19.12.2023]

Myös hybridioikeutukset, joissa vedottiin samanaikaisesti terveyden ja ekologian maailmaan, toistuivat aineistossa. Puhujat vetosivat terveysriskeihin ja eläinten kärsimyksen. Terveyden ja ekologian maailmojen yhdistelmällä argumentoitiin turkistarhauksen kieltämisen puolesta. Turkistarhauksen jatkamista oikeuttavat puhujat yhdistelivät puolestaan markkinoiden ja teollisuuden maailman elementtejä: vaateet korostivat turkistuotannon taloudellista merkitystä maakuntien elävöittäjänä sekä ihmisten työllistäjänä. Vaateet tunnustivat, että turkistarhauksen kansantaloudellinen merkitys on pienentynyt, mutta korostivat, että merkitys maakunnille on edelleen merkittävä taloudellisessa ja työllistävässä mielessä.

"Turkistarhaus on teollista eläinten kaltoinkohtelua, joka pahentaa uuden pandemian syntymisen riskiä." [Yle, 5.9.2023]

"Turkistarhat ovat pieni tekijä kansantaloudelle, mutta niillä on kuitenkin suuri merkitys monissa pohjalaiskunnissa. Ne tuovat työpaikkoja ja verotuloja." [Yle, 18.8.2023]

Maineen maailmaan liittyvät hybridioikeutukset esiintyivät maineen ja markkinoiden sekä maineen ja terveyden maailman yhdistelminä. Maineen ja markkinoiden maailmaa yhdistelevät hybridioikeutukset oikeuttivat turkistarhauksen kieltämistä vetoamalla siihen, että turkistarhaus on taloudellisesti kannattamatonta ja aiheuttaa Suomelle mainehaittaa, sillä suuri osa Euroopan maista on kieltänyt, rajoittanut tai kieltämässä turkistarhauksen. Maineen ja terveyden maailmoja yhdistelevien hybridioikeutusten kautta perusteltiin turkistarhauksen kieltämistä sen vuoksi, että se aiheuttaa merkittäviä terveysuhkia ihmisterveydelle ja näistä terveysuhkista koituu Suomelle imago- ja mainehaittaa.

"Kuluttajat äänestävät jaloillaan, ja nyt turkistarhojen kannattavuutta syö myös lintuinfluenssa. Turkistarhoista on tullut alueelle myös mainehaitta." [Helsingin Sanomat, 11.9.2023]

"Katson, että tässä tilanteessa meidän on todella tärkeää suojata ihmisten terveyttä. Eivät tuottajatkaan varmasti halua, että heidän tilaltaan lähtisi pandemioita liikkeelle." [Yle, 19.11.2023]

Aineistosta löytyi hybridivaade, jossa viitattiin neljään oikeuttamisen maailmaan: vaateessa vedottiin markkinoiden, ekologian, kansalaisuuden ja terveyden maailmaan samanaikaisesti. Vaade korosti elinkeinon taloudellista kannattamattomuutta, eläinten kärsimystä sekä uuden pandemian ehkäisemisen tärkeyttä. Lisäksi se huomioi kansalaisuuden maailman näkökulmasta solidaarisuuden tarpeen turkistarhaajia kohtaan. Vaateella argumentoitiin turkistarhauksen kieltämisen puolesta. Puhuja oli eläinoikeusjärjestö Animalian edustaja. Kyseinen vaade kuului:

"Turkiksia on myyty jo vuosia tappiolla, alan vientitulot ovat romahtaneet ja turkistarhoja lopettaa jatkuvasti. Paras ratkaisu sekä eläimille, turkistarhausyrittäjille että tulevien pandemioiden ehkäisemiseksi olisi lakkauttaa turkistarhaus kokonaan, kertoo Kivekäs järjestön tiedotteessa." [Yle, 1.8.2023]

7 POHDINTA

Oikeuttamisteorian ei ole tarkoitus olla moraalisesti arvottava – se ei ota kantaa vaateiden eettisyyteen. Sen sijaan oikeuttamisteorian avulla voidaan tehdä näkyväksi niitä oikeuttamisen tapoja, joita julkisissa kiistoissa käytetään. Teorian tarkoitus on kuvata sitä, miten moraaliset oikeutukset vaihtelevat sosiaalisissa konteksteissa ja miten nämä oikeutukset ovat suhteessa toisiinsa. Tässä tutkimuksessa tarkastelin sitä, millaisia moraalisia oikeutuksia lintuinfluenssan herättämä mediakeskustelu turkistarhauksesta sisälsi sekä sitä, miten nämä oikeutukset suhteutuivat toisiinsa.

Markkinoiden ja teollisuuden maailmaan vedoten perusteltiin sekä turkistarhauksen kieltämistä että jatkamista. Kodin maailmaan vetoavat puhujat kannattivat yksimielisesti turkistarhauksen jatkamista. Maineen ja ekologian maailmojen vaateita esittäneet puhujat argumentoivat yksimielisesti turkistarhauksen kieltämisen puolesta. Kansalaisuuden maailmaan vedonneet puhujat eivät kannattaneet kieltoa ilman turkistarhaajille suunnattua tukijärjestelmää, mutta puhuivat oikeudenmukaisen siirtymän puolesta ja uskoivat, että turkistarhaus tulee hiipumaan Suomessa joka tapauksessa. Terveyden maailmaan vetoavat puhujat kannattivat joko turkistarhauksen kieltämistä Suomessa tai sen rajoittamista. Suuressa osassa aineiston *hybridioikeutuksia* argumentoitiin turkistarhauksen kieltämisen puolesta, mutta markkinoiden ja teollisuuden maailmaa yhdistävissä hybridioikeutuksissa puolustettiin turkistarhauksen jatkamista.

Aineistossa vedottiin eniten ekologian, markkinoiden ja terveyden maailmaan. Tämä ei ole yllättävää tutkimuksen kontekstin huomioiden. Talousdiskurssi on yhteiskunnassamme voimakas, minkä vuoksi se on usein vahvasti läsnä julkisissa kiistoissa. Ei myöskään ole yllättävää, että terveyden maailmaan vetoamista varjostivat voimakkaasti COVID-19-pandemiaan liittyvät yhteiskunnalliset kokemukset. Ekologian maailman suosio kertoo puolestaan siitä, että eläinten oikeudet eivät ole enää marginaalinen asia, jonka suuri osa ihmisistä on valmis jättämään huomiotta. Tutki-

muksen tulokset osoittavat, että tämänhetkinen turkistarhauskeskustelu pitää sisälleen voimakkaan vaatimuksen eläinten oikeuksien tunnustamisesta ja hyvinvoinnin parantamisesta – kansainvälisen ilmapiirin vaikutus on nähtävillä myös Suomessa, vaikka elinkeino on Suomessa vielä laillinen.

Markkinoiden ja teollisuuden maailmoissa vallitsi *sisäinen kiista* puhujien kesken: puhujat olivat eri mieltä siitä, miten maailman kriteerit täyttyvät. Markkinoiden maailmassa tämä näkyi selvänä vastakkainasetteluna: osa puhujista oli sitä mieltä, että turkiksille ei ole enää kysyntää, eivätkä ne ole kuluttajien mielestä enää houkuttelevia – he painottivat, että turkismarkkinat tulevat hiipumaan markkinoiden maailman logiikan mukaisesti. Samanaikaisesti osa puhujista vetosi markkinoiden maailmaan täysin päinvastaisesti: he uskoivat suomalaisten turkisten erityislaatuiseen ja painottivat, että markkinat tulevat elpymään, sillä suomalaisille turkikselle on kysyntää. Molemmat osapuolet olivat yhtä mieltä siitä, että markkinoiden tulisi päättää turkistarhauksen kohtalosta, eikä elinkeinoa tulisi kieltää. Myös teollisuuden maailman puhujat olivat erimielisiä turkistarhauksen tulevaisuuden vaihtoehtoista. Osa teollisuuden maailmaan vetoavista puhujista korosti turkistarhaajien ammattitaitoa ja painotti, ettei turkistarhausta tulisi kieltää, sillä se olisi turkistarhaajien taitojen hukkaan heittämistä. Samanaikaisesti osa teollisuuden maailmaan vetoavista puhujista argumentoi turkistarhauksen lopettamisen puolesta alan riskialttiuden vuoksi. He korostivat, että turkistarhaajien uudelleentyöllistäminen on tuottavin, tehokkain ja luotettavin valinta tulevaisuuden kannalta.

Sisäisten kiistojen lisäksi aineistossa oli havaittavissa maailmojen *välisiä kiistoja*. Maailmojen välisissä kiistoissa toisen maailman oikeutus pyritään tuomitsemaan toisesta maailmasta käsin. Markkinoiden maailmaan logiikkaa eli turkisten tuottamista taloudellisen hyödyn ja kilpailun nimissä kyseenalaistettiin maineen ja ekologian maailmasta käsin. Ekologian maailmaan vetoavat puhujat kyseenalaistivat voitontavoittelun eläinten hyvinvoinnin kustannuksella sekä sen, että eläimille aiheutetaan kärsimystä luksustuotteen vuoksi. Myös maineen maailmaan vetoavat puhujat tuomitsivat turkistarhauksen jatkamisen taloudellisista syistä ja korostivat kansainvälisen imagon merkitystä.

Maailmojen välille rakennettuja *kompromisseja* aineistosta ei löytynyt. Tämä voi johtua siitä, että kahden maailman keskenään ristiriitaisista argumenteista muodostettu kompromissi on hauras ja epämukava tilanne (Luhtakallio & Ylä-Anttila, 2011, 42). Kompromissit pysyvät yllä yleensä siksi, että sosiaalisen tilanteen koossapitämiseksi kompromissia ei kyseenalaisteta, vaikka tilanne olisi epämukava. Turkistarhauskeskustelua on käyty Suomessa vuosikymmeniä ja se on polarisoinut mielipiteitä ilman, että tyydyttäviä kompromisseja on löydetty – siksi ei ole myöskään yllättävää, ettei niitä löytynyt aineistosta.

Kuten taulukosta 4. näkyy, eniten ääneen pääsivät aineistossa Ruokavirasto, asiantuntijat (tutkijat, virologit, professorit) sekä FIFUR. FIFUR toimii turkistarhaajien etujärjestönä, joten ei ole yllättävää, että FIFUR:illa oli aineistossa paljon puhekertoja. FIFUR:illa oli aineistossa huomattavasti enemmän puhekertoja kuin Saga Fursilla – tämä oli mielenkiintoista, sillä Saga Furs vastaa turkisten huutokauppaamisesta, jonka vuoksi sille olisi odottanut enemmän puhekertoja. Tutkimuksen ajallisen kontekstin eli lintuinfluenssan leviämisen vuoksi puhekertoja saivat runsaasti Ruokavirasto ja asiantuntijat. FIFUR:in jälkeen seuraavaksi eniten puhekertoja aineistossa saivat perussuomalaisten, kokoomuksen, SDP:n ja vihreiden kansanedustajat. Perussuomalaisten kansanedustajat vetosivat usein kodin maailmaan ja kokoomuksen sekä SDP:n kansanedustajat erityisesti markkinoiden, teollisuuden, kansalaisuuden ja maineen maailmaan. Vihreiden kansanedustajat vetosivat eniten ekologian, maineen ja terveyden maailmaan. Myös turkistarhaajat saivat aineistossa kohtuullisen paljon puhekertoja itselleen. Tuloksissa on otettava huomioon se, että lehtikirjoituksia oli aineistossa epäsymmetrinen määrä eri lehdistä (*Maaseudun Tulevaisuudessa* uutisoitiin turkistarhauksessa vähiten ja *Ylellä* eniten), mikä on saattanut vaikuttaa osaltaan tiettyjen puhujien korostumiseen aineistossa.

Oli mielenkiintoista, että puhujat eivät aina nojautuneet itselleen läheisiin oikeuttamistapoihin. Tämä on oikeuttamisteorian odotusten mukaista: Boltanski ja Thévenot painottavat, että oikeuttamisen maailmojen periaatteisiin vedotaan tilannekohtaisesti ja puhujat vetoavat lähtökohtaisesti kunkin tilanteen edellyttämään arvotamisen logiikkaan, vaikka se ei välttämättä noudattaisi heidän omaa henkilökohtaista arvomaailmaansa (Lonkila ym., 2021). Tämä näkyi muun muassa aineistossa puhuvien kansanedustajien ja turkistarhaajien puheessa. Kansanedustajat esittivät aineistossa eniten hybridioikeutuksia eli he oikeuttivat näkökantaansa useista oikeuttamisen maailmoista käsin sen sijaan, että olisivat puolustaneet jotain tiettyä arvomaailmaa. Lisäksi turkistarhaajat kyseenalaistivat elinkeinonsa toimintatapoja markkinoiden ja ekologian maailmasta käsin: sen sijaan, että turkistarhaajat olisivat argumentoineet ainoastaan turkistarhauksen jatkumisen puolesta, vetosivat hekin alan heikkoon taloudelliseen tilanteeseen ja eläinten kärsimykseen häkkikasvatuksessa.

Tiivistäen voidaan todeta, että aineiston sisältämissä oikeutuksissa pohdittiin monipuolisesti turkistarhauksen tulevaisuuden vaihtoehtoja. Puhujat ottivat aineistossa aktiivisesti huomioon turkistarhayrittäjien aseman, ja pohtivat, miten tilanteesta tehtäisiin oikeudenmukainen turkistarhaajille. Kansalaisuuden maailman vaateissa korostuivat hyvinvointivaltion ja demokratian mukaiset aatteet solidaarisuudesta ja yhteisestä hyvästä. Luhtakallio ja Ylä-Anttila (2011, 46) toteavat, että tutkijat ovat pohdineet, voisiko kansalaisuuden maailma olla eräänlainen superkategoria, sillä se perustuu kyseenalaistamattomaan käsitykseen "yhteisestä ihmisyydestä ja hyvästä" oikeuttamisen lähtöoletuksena. Tämän selventäminen tulee Luhtakallion ja Anttilan

mukaan olemaan osa teorian kehittämistyötä. Tämän aineiston valossa vaikuttaisi siltä, että kansalaisuuden maailmaan pohjautuvaa käsitystä yhteisestä hyvästä ei juuri kyseenalaisteta turkistarhauskeskustelussa – kansalaisuuden maailmaa ei kyseenalaistettu muista oikeuttamisen maailmoista käsin aineistossa lainkaan. Puhuessaan turkistarhauksen tulevaisuudesta puhujat vetosivat aktiivisesti yhteiseen hyvään, johon heidän mukaansa lukeutui solidaarisuuden ja tuen osoittaminen turkistarhausyrittäjiä kohtaan.

8 LOPUKSI

Tämä tutkimus sijoittuu moraalisosio­logian kentälle. Turkistarhauksesta ei ole juuri tehty moraalisosio­logista tutkimusta – myös turkistarhausta koskevan mediakeskus­telun tutkiminen on jäänyt vähemmälle. Tutkimukseni täydentää tätä katvetta. Aiemmat tutkimukset ovat tarkastelleet suomalaisten turkiseläinten historiaa sekä kuvan­neet muutoksia turkistarhausta ympäröivässä poliittisessa ilmapiirissä. Tässä tutki­muksessa keskityin siihen, miten turkistarhauksen jatkumista tai kieltämistä oikeute­taan tämänhetkisessä mediakeskustelussa. Tutkimukseni yhdistää mediakeskustelun analyysin moraalinäkökulmaan Boltanskin ja Thévenot'n oikeuttamisteorian viiteke­hyksessä.

Tämän tutkimuksen tulosten perusteella kansainväliselle turkistarhauskeskus­telulle tyypillinen huoli eläinten oikeuksien toteutumisesta sekä hyvinvoinnista on voimistunut myös Suomessa – turkiseläinten häkkikasvatusta kyseenalaistettiin ai­neistossa monipuolisesti eri puhujien toimesta. Suuri osa aineiston puhujista tunnusti turkiseläinten kyvyn tuntea kipua ja kärsimystä: ekologian maailmaan vetoavat pu­hujat olivat huolissaan turkiseläinten pahoinvoinnista häkkikasvatuksessa. Ekologian maailman suosio antaa osviittaa siitä, että turkiseläinten mielestä on tultu Suomessa tietoisemmaksi. Toisaalta turkiseläimiin kohdistuu edelleen puhetta, jossa turkiseläin­ten yksilöllisyyttä ei tunnusteta – etenkin, kun turkistarhauksesta keskustellaan talou­den näkökulmasta. Tämän tutkimuksen tulokset havainnollistivat, että talousdis­kurssi on edelleen voimakkaasti läsnä turkistarhausta koskevassa mediakeskuste­lussa, mutta talouteen vetoaminen on jakautunut siten, että sen kautta sekä puoluste­taan että vastustetaan turkistarhausta.

Turkistarhauksen jatkamisen oikeutuksia kyseenalaistettiin aineistossa voimak­kaasti ihmisterveyden näkökulmasta. Tutkimuksen keskeinen löydös oli terveyden maailma: esitin, että terveyden maailma voidaan käsittää itsenäiseksi oikeuttamisen maailmaksi. Terveyden maailman jäsentäminen omaksi oikeuttamisen maailmakseen

on perusteltua, sillä terveys ei itseisarvona sisälly muihin aiemmin esitettyihin oikeutusteorian maailmoihin. Havainnollistin terveyden maailmaa tämän tutkimuksen aineiston valossa. Terveysten maailmaa koskevaa jatkotutkimusta tarvitaan eri aineistoilla ja eri näkökulmista, sillä se auttaa täsmentämään maailman sisältöä ja selventämään terveyden maailman oikeutusten ilmenemismuotoja muissa julkisissa kiistoissa.

Turkistarhauksen kieltämistä pohdittaessa aineistossa korostui puhujien solidaarisuus turkistarhaajia kohtaan – puhujat pohtivat, miten turkistarhaajille ja yhteiskunnalle oikeudenmukainen siirtymä toteutettaisiin. Lisäksi aineistossa korostui huoli siitä, että turkistarhaus loppuu hallitsemattomasti: kansalaisuuden maailmaan vetoavat puhujat kokivat turkistarhauksen hallitun alasajon ja kieltämisen oikeudenmukaisempana kuin sen, että turkistarhaajat jätetään markkinoiden armoille. Aineistossa puhuneet turkistarhaajat esittivät olevansa myötämielisiä muutosta kohtaan, vaikka se pitäisi sisällään elinkeinosta luopumisen. Tulevaisuus näyttää, kielletäänkö turkistarhaus siirtymäajalla, rajoitetaanko turkistarhauksen harjoittamista lisää vai annetaanko elinkeinon jatkoa lievin rajoituksin. Turkistuotanto on loppunut useissa maissa kannattamattomana, kun turkistarhausta on rajoitettu, vaikka sitä ei olisi suoraan kielletty.

Voi myös olla, että Suomi seuraa voimistuvan eläinoikeusnäkökulman paineen alla muiden Euroopan maiden linjaa ja päätyy kieltämään turkistarhauksen. Mikäli turkistarhaus päädytään kieltämään tulevaisuudessa, nostaa kiello esiin jatkotutkimuksen kannalta mielenkiintoisia tutkimusteemoja. Mikäli turkistarhaus kielletään tulevaisuudessa, olisi mielenkiintoista tutkia, miten kiello päädytään toteuttamaan ja millaista mediakeskustelua kiellosta tällöin käydään. Olisi myös mielenkiintoista selvittää, miten turkistarhaajia tuetaan siirtymäajan aikana ja millaista julkista keskustelua siitä käydään. Tutkimukseni osoitti, että suomalaiset haluavat tukea turkistarhaajia mahdollisen kiellon ja siirtymäajan aikana.

Vinnari (2022) on tutkinut turkistarhauksen oikeudenmukaista alasajoa: hänen mukaansa turkistarhauksen kieltäminen oikeudenmukaisesti ja hallitusti tarkoittaisi käytännössä sitä, että kokoaikaisten turkistarhausyrittäjien toimeentulo varmistettaisiin tai elinkeinon lakkauttamisesta koituvaa tulonmenetystä kompensoitaisiin (Vinnari, 2022, 26). Toimialan kaikille yrittäjälle – myös osa-aikaisille – olisi Vinnarin (2022, 26) mukaan syytä kompensoida tehtyjä investointeja siltä osin, kun näitä ei ehditä kuolettamaan kielloon liittyvän siirtymäajan puitteissa. Kompensointien lisäksi on pohdittava siirtymäajan pituutta ja harkittava turkistarhausyrittäjien uudelleentyöllistämisen vaihtoehtoja. Vinnari (2022, 27) esitti raportissaan kuuden askeleen listan suosituksista, joilla turkistarhaus tulisi kieltää Suomessa vuoden 2023 hallitusohjelmassa hallitun lakkauttamisen puitteissa – suositukset perustuvat nykytilan tilastoihin, kansainvälisiin esimerkkeihin ja asiantuntijanäkemyksiin. Tällä hetkellä Petteri

Orpon hallitus ei ole kirjannut hallitusohjelman tavoitteeksi turkistarhauksen kieltämistä. Se, mitä tulevaisuudessa tulee tapahtumaan, jää nähtäväksi. Selvää kuitenkin on, että suomalaisilla turkistarhoilla vallitsee epävarmuus tulevasta.

LÄHTEET

- Animalia. (ei pvm.). *Turkistarhauskiellot lisääntyvät yhä useammassa maassa*.
<https://animalia.fi/elainten-oikeudet/turkistarhaus/turkistarhauskiellot-maailmalla/>
- Boltanski, L. (2011). *On Critique: A Sociology of Emancipation* (kääntänyt G. Elliot), Polity Press.
- Boltanski, L. & Thévenot, L. (2000). The reality of moral expectations: A sociology of situated judgement, *Philosophical Explorations*, 3(3), 208–231.
<https://doi.org/10.1080/13869790008523332>
- Boltanski, L., & Thévenot, L. (2006). *On justification: Economies of worth*. Princeton University Press.
- Boltanski, L. & Thévenot, L. (1999). The sociology of critical capacity. *European Journal of Social Theory* 2(3), 359–377.
<https://doi.org/10.1177/13684319900200301>
- Celikates, R. (2012). "Systematic misrecognition and the practice of critique: Bourdieu, Boltanski and the role of critical theory". Teoksessa M. Bankowsky & A. Le Goff (toim.), *Recognition Theory and Contemporary French Moral and Political Philosophy* (160–172). Manchester University Press.
<https://doi.org/10.7765/9781526183781.00019>
- Eranti, V. (2014). Oma etu ja yhteinen hyvä paikallisessa kiistassa tilasta. *Sosiologia*, 51(1), 21–38. <https://journal.fi/sosiologia/article/view/124102>
- FIFUR. (ei pvm.). *Turkiselinkeinon tilastot: Tilastot 2023*.
<https://fifur.fi/turkiselinkeinon-tilastot>
- Honneth, A. (2010). Dissolutions of the Social: On the Social Theory of Luc Boltanski and Laurent Thévenot. *Constellations* 17(3), 376–389.
- Juppi, P. (2004). "Keitä me olemme? Mitä me haluamme?": eläinoikeusliike määrittelykamppailun, marginalisoinnin ja moraalisen paniikin kohteena suomalaisessa sanomalehdissä. [väitöskirja, Jyväskylän yliopisto]. JYX-julkaisuarkisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:951-39-2034-8>
- Kauppinen, I. (2015). Luc Boltanski – kriittisen sosiologian ja kriittisen sosiologian välimaastossa. Teoksessa M. Pyykkönen & I. Kauppinen (toim.), *1900-luvun ranskalainen yhteiskuntateoria* (s. 315–338). Gaudeamus Oy. Luettu e-kirjana.
- Kaski, L. & Latva, O. (2022). Turkiseläin tuotteena 1800-luvun Suomessa. Teoksessa T. Kaarlenkaski & O. Latva (toim.), *Tunteva tuote – Kuinka eläimistä tuli osa teollista tuotantoa?* (s. 49–71). Vastapaino.
- Karhula, T., Latukka, A. & Rekilä, T. (2008). *Turkistilojen talous ja alan merkitys sekä tulevaisuuden näkymät Suomessa*. MTT:n selvityksiä 160. MTT Taloustutkimus.
<https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/442277/mtts160.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Karisalmi, L. (2024). "'Pää poikki ja pataan': Suomalaista eläinpolitiikkaa eduskunnassa ja puolueiden ohjelmissa 1990–2020". [pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto]. Trepo-julkaisuarkisto. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-202404254627>

- Karkinen, K. (2009). *Sitkeä sissi: turkistarhaaja yhteiskunnan muutoksessa*. [väitöskirja, Joensuun yliopisto]. eRepo-julkaisuarkisto.
<https://erepo.uef.fi/handle/123456789/8696>
- Kivekäs, H. (13.10.2023). Fur Free Europe -kansalaisaloitteelle lupaava vastaanotto Euroopan parlamentissa. *Animalia-media*. <https://animalia.fi/2023/10/13/fur-free-europe-kansalaisaloitteelle-lupaava-vastaanotto-euroopan-parlamentissa/>
- Konttinen, E. & Peltokoski, J. (2004). *Ympäristöprotestin neljäs aalto: eläinoikeusliike ja uuden polven ympäristöradikalismi 1990-luvulla*. Jyväskylän yliopisto.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6507-5>
- Kupsala, S. (2020). Sosiologinen tutkimus suomalaisten suhtautumisesta tuotantoeläimiin ja eläinten käyttöön ruokana. *TRACE ∴ Journal for Human-Animal Studies*, 6(1), 76–85. <https://doi.org/10.23984/fjhas.89229>
- Kurvinen, H. & Kuorikoski, N. (2022). Eläimen ja ihmisen välinen suhde suomalaisen aktivismin historiassa. Teoksessa T. Kaarlenkaski & O. Latva (toim.), *Tunteva tuote – Kuinka eläimistä tuli osa teollista tuotantoa?* (s. 256–273). Vastapaino.
- Lafaye, C. & Thévenot, L. (2017). "An Ecological Justification? Conflicts in the Development of Nature". *Research in the Sociology of Organizations*, 52, 273–300.
<https://doi.org/10.1108/S0733-558X20170000052018>
- Lamminen, K. (18.10.2019). *Euroopassa jo 13 maata on kieltänyt turkistarhauksen – nyt remmiin liittyi Slovakia*. Maaseudun Tulevaisuus.
<https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/maatalous/8ef31bc2-3a02-5a15-bc7b-16b00d32f7db>
- Latva, O. (2020). Tuote vai elävä olento? Näkökulmia turkiseläinten historialliseen rooliin Suomessa 1900-luvulla. *Alue ja Ympäristö*, 49(1), 105–122.
<https://doi.org/10.30663/ay.83302>
- Lonkila, M. & Lehtonen, T.-K. (25.4.2013). Laurent Thévenot ja oikeuttamisteoria. *Alusta!-asiantuntijajulkaisu*.
<https://www.tuni.fi/alustalehti/2013/04/25/laurent-thevenot-ja-oikeuttamisteoria/>
- Lonkila, M., Luhtakallio, E., Ylä-Anttila, T., Jokivuori, P. & Semenov, A. (2021). Oikeuttamisverkostot: miten analysoida julkisissa keskusteluissa esitettyjen oikeutusten keskinäisiä suhteita. *Sosiologia*, 58(3), 269–284.
<http://hdl.handle.net/10138/342611>
- Luhtakallio, E. & Ylä-Anttila, T. (2011). Julkisen oikeuttamisen analyysi sosiologisena tutkimusmenetelmänä. *Sosiologia*, 2011(1), 34–51.
<http://hdl.handle.net/10138/28897>
- Malila, V. (2022). Ongelmaeläimyyden monet ja muuttuvat määrittelyt: Kehysanalyysi sanomalehtien supikoirakirjoituksista. *Alue ja Ympäristö*, 51(1), 164–184. <https://doi.org/10.30663/ay.113893>
- Maa- ja metsätalousministeriö. (29.2.2024). *Lisärahoitusta lintuinfluenssan takia lopetetuista turkiseläimistä maksettaviin korvauksiin*. <https://mmm.fi/-/lisarahoitusta-lintuinfluenssan-takia-lopetetuista-turkiselaimista-maksettaviin-korvauksiin>

- Maa- ja metsätalousministeriö. (16.1.2024). *Uusi asetus velvoittaa turkiseläinten tilat suojattaviksi verkoilla ja muilla toimenpiteillä lintuinfluenssan torjumiseksi*. <https://mmm.fi/-/uusi-asetus-velvoittaa-turkiselainten-tilat-suojattaviksi-verkoilla-ja-muilla-toimenpiteilla-lintuinfluenssan-torjumiseksi>
- Müller, F. C., Kleibert, J. M., & Ibert, O. (2021). Hiding in the Spotlight: Commodifying Nature and Geographies of Dissociation in the Fur-Fashion Complex. *Economic Geography*, 97(1), 89–112. <https://doi.org/10.1080/00130095.2020.1858713>
- Ollila, T. (2022). "Tainnutuskehto" ja kuolemanvarmistus – teurastaminen teknologisoituna prosessina. Teoksessa T. Kaarlenkaski & O. Latva (toim.), *Tunteva tuote – Kuinka eläimistä tuli osa teollista tuotantoa?* (s. 180–197). Vastapaino.
- Pickett, H. & Harris, S. (2023). *The case against fur factory farming in Europe: A scientific review of animal welfare standards and 'WelFur' (Second edition)*. Eurogroup for Animals & Respect for Animals. https://www.eurogroupforanimals.org/files/eurogroupforanimals/2023-03/202303_efa_The%20case%20against%20fur%20factory%20farming_Report.pdf
- Piroddi, C. (2020). *Toward a critical social ontology: A study on Pierre Bourdieu and Axel Honneth*. [väitöskirja, Tampereen yliopisto]. Trepo-julkaisuarkisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1658-7>
- Schuurman, N. (2017). Eläimen kuolema lapsuuden kokemukertomuksissa. *Sosiologia*, 54(3), 291–304. <https://journal.fi/sosiologia/article/view/124309>
- Schuurman, N. & Kotilainen, J. (2022). Syödäkö vai eikö syödä? Eläimiä määrittelevät kulttuuriset kategoriat liikkeessä. Teoksessa T. Kaarlenkaski & O. Latva (toim.), *Tunteva tuote – Kuinka eläimistä tuli osa teollista tuotantoa?* (s. 119–139). Vastapaino.
- Sipilä, M. (2011). "Kuvasta katsoo piinattu eläin". *Eläinoikeusliikkeen media-aktivismi Tarhauskielto-kampanjassa talvella 2010*. [pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto]. Trepo-julkaisuarkisto. <https://urn.fi/urn:nbn:fi:uta-1-21677>
- Skov, L. (2005). The Return of the Fur Coat: A Commodity Chain Perspective. *Current Sociology*, 53(1), 9–32. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0011392105048286>
- Sorsa, V.-P., & Eskelinen, T. (2011). Julkisen oikeuttamisen analyysi, moraaliset arvostelmat ja kiista vallankäytön kohteena. *Sosiologia*, 48(3), 253–258. <https://journal.fi/sosiologia/article/view/123971>
- Suveri, L. (2016). "Plants are living too" *The Diverse Carnism of Fur Farming Discourses in Finland – Values and Institutions*. [pro gradu -tutkielma, Turun yliopisto]. UTUPub-julkaisuarkisto. <https://www.utupub.fi/handle/10024/130045>
- Tarvainen, V. (2021). "Tiedottamista ja eriäviä mielipiteitä: Turkistarhauskeskustelu Twitterissä". [pro gradu -tutkielma, Vaasan yliopisto]. Osuva-julkaisuarkisto. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021043028293>
- Thévenot, L. (2011). Oikeutettavuuden rajat: Yhteiselämää koossapitävät sidokset ja niiden väärinkäyttö (suom. V. Eranti). *Sosiologia*, 48(1), 7–21. <https://journal.fi/sosiologia/article/view/123954>

- Torssonen, S. (2022). Eläin pääomana. Teoksessa T. Kaarlenkaski & O. Latva (toim.), *Tunteva tuote – Kuinka eläimistä tuli osa teollista tuotantoa?* (s. 127–143). Vastapaino.
- Tuomivaara, S. (2016). Eläimet: Luonnon ja yhteiskunnan rajoilla. Teoksessa J. Valkonen (toim.). *Ympäristösosiologia* (s. 115-141). Jyväskylän yliopisto.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6197-8>
- Ratamäki, O. & Tynkkynen, S. (2006). Eläinpolitiikka – mitä se voi olla? *Alue ja Ympäristö*, 35(1), 14–24. <https://aluejymparisto.journal.fi/article/view/64268>
- Rinne, T. (2019). *Saksan viimeinen turkistarha sulki ovensa*. Animalia Media.
<https://animaliamedia.fi/saksan-viimeinen-turkistarha-sulki-ovens/>
- Ruokavirasto. (13.9.2023). *Ruokavirasto määrää kaikki eläimet lopetettavaksi lintuinfluenssatartunnan saaneilta turkistarhoilta*.
<https://www.ruokavirasto.fi/elaimet/elainten-terveys-ja-elaintaudit/elaintaudit/ajankohtaista-elaintaudeista/ruokavirasto-maaraa-kaikki-elaimet-lopetettavaksi-lintuinfluenssatartunnan-saaneilta-turkistarhoilta/>
- Ruokavirasto. (1.8.2023). *Ruokavirasto määrää kaikki minkit lopetettaviksi turkistarhoilta, joilla on todettu lintuinfluenssatartunta*.
<https://www.ruokavirasto.fi/elaimet/elainten-terveys-ja-elaintaudit/elaintaudit/ajankohtaista-elaintaudeista/ruokavirasto-maaraa-kaikki-minkit-lopetettaviksi-turkistarhoilta-joilla-on-todettu-lintuinfluenssatartunta/>
- Ruokavirasto. (23.8.2023). *Kaikkia turkistarhoja koskeva lintuinfluenssaseuranta aloitetaan minkeistä*. <https://www.ruokavirasto.fi/elaimet/elainten-terveys-ja-elaintaudit/elaintaudit/ajankohtaista-elaintaudeista/kaikkia-turkistarhoja-koskeva-lintuinfluenssaseuranta-aloitetaan-minkeista/>
- Viljanen, J. (2019). "Ketunhätä kainalossa": kansanedustajien retoriset keinot *Turkistarhaton Suomi-kansalaisaloitekeskustelussa 2013*. [pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto]. JYX-julkaisuarkisto.
<https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/63256>
- Vinnari, E. (2022). *Selvitys turkistarhauksen nykytilasta ja tulevaisuuden vaihtoehtoista*. TUNICRIS-julkaisut. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-202302242603>
- Wacquant, L. (2015). Käytäntö ja valta – avaimia Bourdieun lukemiseen. Teoksessa M. Pyykkönen & I. Kauppinen (toim.), *1900-luvun ranskalainen yhteiskuntateoria* (s. 295–314). Gaudeamus.
- Wagner, P. (1999). After Justification: Repertoires of Evaluation and the Sociology of Modernity. *European Journal of Social Theory* 2(3), 341–357.
<https://doi.org/10.1177/1368431992224572>
- Ylä-Anttila, T. & Luhtakallio, E. (2016). Justifications Analysis: Understanding Moral Evaluations in Public Debates, *Sociological Research Online*, 21(4),1–17.
<https://doi.org/10.5153/sro.4099>

AINEISTOVIITTEET

- Helsingin Sanomat (24.8.2023). *HS Kaustisella | Pikkukunnasta tuli suljettujen turkistarhojen hautausmaa: "Ei kukaan hullu halua jatkaa tätä hommaa"*.
<https://www.hs.fi/suomi/art-2000009792891.html>
- Helsingin Sanomat (13.9.2023). *Lintuinfluenssa | Brittitutkija: Lintuinfluenssa voisi aiheuttaa pandemian, joka muistuttaa enemmän koronaa kuin sikainfluenssaa*.
<https://www.hs.fi/maailma/art-2000009825121.html>
- Helsingin Sanomat (24.8.2023). *Lintuinfluenssa | Pohjanmaan kansanedustajilta vahvaa tukea turkistarhaukselle: "Jos se yhtäkkiä poikkastaan, niin kovin on julmaa"*.
<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000009792522.html>
- Helsingin Sanomat (4.8.2023). *Lukijan mielipide | Turkisala pitää ajaa alas Suomessakin*.
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000009758463.html>
- Helsingin Sanomat (18.8.2023). *Lukijan mielipide | Turkistarhaus tekee Suomesta EU:n oudonlinnun*. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000009788056.html>
- Helsingin Sanomat (19.12.2023). *Lukijan mielipide | Turkistarhauksen tekohengitys on lopetettava*. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000010050006.html>
- Helsingin Sanomat (3.8.2023). *Lukijan mielipide | Turkistarhaus pitää lopettaa pian*.
<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000009748486.html>
- Helsingin Sanomat (13.9.2023). *Turkistarhaajien liitto: Päätös lopettaa yhteensä 250 000 eläintä on tiloille rankka isku*. <https://www.hs.fi/suomi/art-2000009852388.html>
- Helsingin Sanomat (21.9.2023). *Turkistarhaus | Liettua kieltää turkistarhauksen vuodesta 2027 alkaen*. <https://www.hs.fi/maailma/art-2000009871550.html>
- Helsingin Sanomat (6.9.2023). *Turkistarhaus | Tarhoilla muhii uhka, ja pian Suomella on edessä totinen paikka – Vain yksi vastasi, kun HS kysyi vastuuministereiltä, miksi tarhaus saa jatkua*. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000009797449.html>
- Helsingin Sanomat (11.9.2023). *Turkistarhaus | Pohjalaislehti ottaa voimakkaasti kantaa turkistarhaukseen: "Ei kuulu tähän päivään"*. <https://www.hs.fi/suomi/art-2000009846412.html>
- Helsingin Sanomat, (26.8.2023). *Turkistarhojen rahoitus hupenee, pankit vetoavat kannattavuus-ongelmiin*. <https://www.hs.fi/talous/art-2000009810986.html>
- Helsingin Sanomat (2.8.2023). *Vieraskynä | Turkistarhaus voi vielä välttää turvealan kohtalon*. <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000009756192.html>
- Maaseudun Tulevaisuus (14.11.2023). *Animalia: Turkistarhojen lintuinfluenssan torjunnan kulut noin 9 miljoonaa euroa tänä vuonna*.
<https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/maatalous/414bb678-1ef8-4484-a396-e983e205a459>
- Maaseudun Tulevaisuus (7.8.2023). *Petopolitiikka kaipaa päivitystä*.
<https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/mielipide/6dafa057-7678-4ce2-ac3d-d154aab35439>
- Maaseudun Tulevaisuus (4.9.2023). *Suomi voisi harkita sukellusvenettä ja maamiinoja ja tukea turkistarhauksesta luopumista, sanoo presidentiksi pyrkivä Mika Aaltola*.
<https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/uutiset/95217f7c-b2e8-4d67-9bcf-a710b76bc49d>

- Maaseudun Tulevaisuus (4.9.2023). *Uusi kansalaisaloite vaatii turkistarhauksen kieltämisestä – vastuuhenkilönä Elisa Aaltola.* <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/uutiset/c7bf1a45-52cc-4135-8f90-84f5018b4d55>
- Yle (18.8.2023). *Analyysi: Turkistarhausta puolustetaan elinkeinovapaudella, mutta tuo argumentti ammuttiin alas jo kymmenen vuotta sitten.* <https://yle.fi/a/74-20045791>
- Yle (6.11.2023). *Joukko turkisalalan alasajoja kannattavista tarhaajista kokee etujärjestön uhkailevan heitä – Fifer kiistää.* <https://yle.fi/a/74-20058415>
- Yle, (13.11.2023). *Kymmenkunta turkistarhaajaa yrittää vielä pelastaa kuolemaantuomitut eläimet – ”On sellainen olo, että oikeus ei ole voittanut”.* <https://yle.fi/a/74-20059549>
- Yle (19.11.2023). *Ministeri Essayah: Lopetustuet turkisalalle mahdollisia vain jos ala kielletään – alanvaihtoa harkitseville silti vaihtoehtoja.* <https://yle.fi/a/74-20060952>
- Yle (6.8.2023). *Mitä lintuinfluenssassa tapahtuu seuraavaksi? Tässä skenaariot – katso, oletko samaa mieltä kuin evoluutiobiologi.* <https://yle.fi/a/74-20043455>
- Yle (5.9.2023). *Näin kansanedustajat suhtautuvat turkistarhaukseen: Ylen kyselyyn vastanneista yli puolet kiellon kannalla.* <https://yle.fi/a/74-20048430>
- Yle (4.8.2023). *Suomessa on tänä vuonna myyty hurja määrä turkisnahkoja ja hinnat ovat taas nousussa – lintuinfluenssakaan ei turkistarhoja nujerra, uskotaan alalla.* <https://yle.fi/a/74-20043384>
- Yle (4.10.2023). *Susanna Hastin kolumni: Aiheutamme eläimille kärsimystä ja kuolemaa vaikka se ei ole välttämätöntä.* <https://yle.fi/a/74-20051851>
- Yle (22.8.2023). *Tanskalainen virologi: Pian voi olla järkevää tappaa kaikki Suomen minkit lintuinfluenssan vuoksi.* <https://yle.fi/a/74-20046212>
- Yle (1.10.2023). *Tarhauksen lopettamisen käänköpuoli: Varjotalojen kylmeneminen olisi pikkukunnalle kuin tehtaan sulkeminen isolle.* <https://yle.fi/a/74-20051047>
- Yle (15.8.2023). *Turkistarhaaja Jari Isosaari ei pelkää Ruokaviraston uusia määräyksiä: ”Jos viranomaiset niin näkee, niin näin tehdään ja sillä siisti”.* <https://yle.fi/a/74-20044443>